

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI**

SİYER ÖĞRETİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANIMI

Fatıma ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK

TEMMUZ - 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYER ÖĞRETİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN
KULLANIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatıma ŞAHİN

Enstitü Anabilim Dalı: İslam Tarihi ve Sanatları

“Bu tez 02/07/2025 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Saim YILMAZ	Başarılı
Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK	Başarılı
Doç. Dr. Fatih OĞUZAY	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Fatıma ŞAHİN

02/07/2025

ÖN SÖZ

Alemlere rahmet olan Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatını öğretmek, sadece tarihî bir kesiti öğretmekten ibaret değildir; aynı zamanda sevgi, merhamet, adalet ve güzel ahlak gibi evrensel değerleri yeni nesillere kazandırmanın da yoludur. "Peygamberimizin Hayatı" dersi, öğrencilerin onun örnek yaşamını doğru şekilde öğrenmesini ve günlük yaşamlarına rehberlik edecek ahlaki tutumlar geliştirmesini amaçlar.

Bu tez çalışması, "Siyer Öğretiminde Drama Kullanımı" başlığıyla yürütülmüş olup, yaratıcı drama yönteminin 7. sınıf kademesinde öğrenim gören öğrencilere Siyer öğretimine etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemiyle kullanılan bu çalışmada, Peygamberimizin Hayatı dersi öğretiminde yaratıcı drama yöntemi uygulanmış, sonrasında ise öğrencilerin yaratıcı drama sürecindeki deneyimleri tespit edilmiştir. Çalışmanın ana hedefi, Siyer öğretimini daha etkili ve kalıcı hâle getirmek, ders işleme yöntemlerini çeşitlendirerek Allah Resülü'nün karşı ilgi ve motivasyon oluşturmaktır.

Bu kapsamda yaratıcı drama yöntemiyle siyer dersleri işlenmiş ve öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmıştır. Araştırma süreci sonunda elde edilen bulgular, yaratıcı dramayla yöntemi uygulanan derslerin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu ortaya koymuştur. Öğrenciler, derslerin eğlenceli ve kalıcı olduğunu ifade etmiştir. Derse karşı ilgi ve motivasyonlarının arttığını dile getirmişlerdir. Peygamberimizin Hayatı dersi sevdiklerini ve ders olmadığı günlerde üzüldüklerini ifade etmişlerdir. Hatta öğrencilerin tamamı, aynı yöntemin başka konularda ve derslerde kullanılmasını istemiştir. Bu tez, yaratıcı dramın yönteminin Siyer öğretiminde etkili bir yöntem olabileceğini göstermektedir.

Çalışmam boyunca beni yönlendiren ve destekleyen danışmanım Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK'e, uzman görüşüne başvurduğumda geri çevirmeyen Prof. Dr. Levent AKGÜN'e, Doç. Dr. Ali BALTACI'ya, Doç. Dr. Ahmet GÖÇEN'e, Dr. Kübra CEVHERLİ'ye, süreç boyunca destek olan mesai arkadaşlarıma, yöneticilerime ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Fatıma ŞAHİN

02/07/2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
PLAN LİSTESİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. Eğitim ve Öğretim	5
1.2. Drama	11
1.2.1. Yaratıcı Drama	12
1.2.1.1. Yaratıcı Dramanın Aşamaları	16
1.2.1.2. Yaratıcı Drama Teknikleri	19
1.3. Ortaokullarda Peygamberimizin Hayatı Dersleri	30
1.4. Siyer Eğitimi Alanında Yapılan Araştırmalar	36
1.5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri ve Drama ile İlgili Araştırmalar	41
2. BÖLÜM: DRAMA UYGULAMALARI	47
2.1. Ders Planları Hazırlanışı ve Uygulama	47
2.2. Örnek Ders Planları	48
3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	60
3.1. Yöntem	60
3.2. Araştırmanın Deseni	60
3.3. Evren ve Örneklem.....	61
3.4. Verilerin Analizi	62
3.5. Katılımcı Profili	63
4. BÖLÜM: BULGULAR	65
4.1. Temalar ve Kategorilere Yönelik Bulgular	65
4.2. “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Bulgular	66

4.3. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Temasına Yönelik Bulgular	74
4.3.1. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Bulgular	74
4.3.2. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Bulgular	81
4.3.3. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Bulgular.....	84
4.3.4. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Bulgular	88
4.3.5. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Bulgular	96
4.4. “Öneriler” Temasına Yönelik Bulgular	99
4.5. Kelime Frekanslarına Yönelik Bulgular	104
 SONUÇ	107
KAYNAKÇA.....	111
EK	119
ÖZ GEÇMİŞ	121

KISALTMALAR

DKAB: Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi

MEB : Milli Eğitimi Bakanlığı

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcı Profili Tablosu	64
Tablo 2: Temalar ve Kategorilere Yönelik Tablo	65
Tablo 3: “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	67
Tablo 4: “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	74
Tablo 5: “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	75
Tablo 6: “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	81
Tablo 7: “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	81
Tablo 8: “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	84
Tablo 9: “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	85
Tablo 10: “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	87
Tablo 11: “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	88
Tablo 12: “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	96
Tablo 13: “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	97
Tablo 14: “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	99
Tablo 15: “Öneriler” Temasına Yönelik Frekans Dağılım Tablosu.....	100
Tablo 16: “Öneriler” Temasına Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu.....	104
Tablo 17: Kelime Frekanslarına Yönelik Tablo	105

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: “Drama-Tiyatroda Rol Alma Durumu” Değişkenine Yönelik Grafik..... 64

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Temalar ve Kategorilere Yönelik Diyagram	66
Şekil 2: “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Diyagram	67
Şekil 3: “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Diyagram	75
Şekil 4: “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Diyagram	82
Şekil 5: “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Diyagram	85
Şekil 6: “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Diyagram	89
Şekil 7: “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Diyagram..	97
Şekil8: “Öneriler” Temasına Yönelik Diyagram	101
Şekil 9: Kelime Bulutu.....	106

PLAN LİSTESİ

Plan 1: Peygamberimizin Gençlik Yılları.....	50
Plan 2: Peygamberimizin Çocukluk ve Gençlik Yılları	50
Plan 3: Peygamberimizin Mekke Dönemi Hayatı	51
Plan 4: Davetin Yaygınlaşması ve Sonuçları	52
Plan 5: Peygamberimizin Medine'ye Hicreti	54
Plan 6: Peygamberimizin Medine Yılları	55
Plan 7: Bir Hadis Öğreniyorum-Sabır	56
Plan 8: Peygamberimizin Evrensel Mesajları.....	57
Plan 9: Peygamberimiz ve Yakın Çevresi	58
Plan 10: Sahabeden Örnek Davranışlar	59

ÖZET	
Başlık: Siyer Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı	
Yazar: Fatıma ŞAHİN	
Danışman: Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK	
Kabul Tarihi: 02/07/2025	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 118 (ana kısım) + 2 (ek)
İslam peygamberi Hz. Muhammed güzel ahlakı ve vaaz ettiği ilkelerle tüm zamanları etkilemiştir. Hayatın her yönüne dair ortaya koyduğu örneklik Müslümanlar için hayat rehberidir. Bu sebeple vefatının hemen sonrasında hayatı öğrenilmiş ve sonraki kuşaklara ulaştırılmıştır. Ülkemizde de Hz. Peygamber'in hayatını öğretmek için örgün ve yaygın eğitimde dersler yer almaktadır. Peygamberimizin Hayatı ve Siyer adındaki bu derslerin temel amacı Allah Resül'ü Hz. Muhammed'in hayatının öğretilmesi ve örnek alınmasıdır. Son dönemlerde yapılan araştırmalara göre Peygamberimizin Hayatı ve Siyer derslerinde kullanılan öğretmen merkezli uygulamalar dersin amacını gerçekleştirmekte yetersiz kalmaktadır. Dersin öğrencilerin aktif olduğu öğrenci merkezli yöntemlerle desteklenmesi öğrenme sürecinde etkili olmasını sağlayabilir. Bu sebeple araştırmada öğrenci merkezli uygulamalardan olan eğitimde drama yöntemi temel alınmıştır. Bu yöntem öğrenci merkezli olması, etkili planlama içermesi, bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel becerileri geliştirmesi açısından etkilidir. Bu tez çalışmasında, araştırmacı tarafından yaratıcı drama tekniğiyle ders planları oluşturulmuş ve sınıflarda uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin deneyimleri derinlemesine analiz etmek için nitel araştırmanın fenomenoloji deseni kullanılmıştır. 20 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmış ve deneyimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel veri analizi MaxQDA Analytics PRO 2024 yazılımına aktarılmış ve analiz dijital ortamda yapılmıştır. Veri analizinde yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen kategoriler ilk önce belirlenmiştir. Öğrencilerle görüşmelerden elde edilen verilerden anlamlı kodlar oluşturulmuş ve uygun kategoriler altında toplanmıştır. Öğrencilerle elde edilen bulgulara göre drama yöntemiyle işlenen dersler daha eğlenceli, kalıcıdır. Ayrıca iletişim becerisini, derse katılımı artırması gibi becerilere katkı sağladığı bulgular arasındadır. Öğrencilerin daha kolay, etkili ve severek öğrenmelerini sağlayan bu yöntemin Siyer dersinde kullanılması Siyer dersine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamıştır.	
Anahtar Kelimeler: Siyer Öğretimi, Peygamberimizin Hayatı Dersi, Yaratıcı Drama, Nitel Araştırma	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Using Drama Method in Teaching Sirah	
Author of Thesis: Fatıma ŞAHİN	
Supervisor: Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK	
Accepted Date: 02/07/2025	Number of Pages: ix (pre text) + 118 (main body) + 2 (add)
The Prophet Muhammad influenced all eras with the principles he preached. His exemplary behavior in every aspect of life serves as a guiding model for Muslims. Consequently, his life was studied immediately after his death and passed down to subsequent generations. In Türkiye, there are also courses designed to teach the life of the Prophet. The primary goal of these courses is to enable students to learn about the Prophet's life and embrace him as a role model. This study explores the use of student-centered methods, particularly drama, in an educational context. These methods are considered effective because they emphasize student participation, structured planning, and the potential to develop cognitive, effective, and psychomotor skills. The researcher employed the creative drama method within the scope of the study. A qualitative research approach based on phenomenological design was adopted to conduct an in-depth analysis of students' experiences. The data were analyzed using MaxQDA Analytics PRO 2024 software. During the data analysis process, initial categories were determined based on the semi-structured interview form. Meaningful codes were generated from the interview data and organized into appropriate categories. Findings indicate that lessons taught using the drama method are more enjoyable and memorable. Furthermore, the drama-based approach has been shown to contribute to the development of skills such as communication and active participation in class. The use of this method in Sirah education has provided students with a more effective and enjoyable learning experience and led to the development of positive attitudes towards the Sirah course.	
Keywords: Siyer Teaching, The Life of Our Prophet Lesson, Creative Drama, Qualitative Research	

GİRİŞ

Alemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed, zamanını aşmış önemli bir şahsiyettir. Onun hayatında uyguladığı ilkeler tüm insanlık için ideal bir örnektir. Her yönüyle insanlık için model olmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de insanları doğru yola iletmek için uyarıcı ve müjdeleyici olarak peygamberler gönderildiği, Hz. Muhammed'in en güzel örnek olduğu ifade edilmektedir. Müslümanlar hem Kur'ân-ı Kerîm'i anlamak hem de ilkelerini hayatlarında uygulamak için Allah Resulü'nün hayatına ilgi duymuşlardır. Hz. Muhammed'in vefatından itibaren onun hayatını her yönüyle sonraki nesillere aktarmış ve kayıt altına almışlardır. Sahâbe döneminde başlayan bu faaliyetler günümüze kadar devam etmiştir.

Günümüzde bu çabanın devamı niteliğinde Hz. Muhammed'in hayatını öğretmek amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumlarında her yaştan bireye dersler verilmektedir. Hz. Muhammed'in hayatını öğreten bu derslerin amacı Onun hem hayatının en doğru şekilde öğretilmesini hem de örnek alınmasını sağlamaktır. Bu araştırmada Peygamberimizin hayatını etkili bir şekilde öğretmek amaçlamıştır. Hem öğrencilere yaratıcı drama yöntemiyle ders anlatımı uygulanmış hem de deneyimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Peygamberimizin Hayatı dersi öğretim programında 7. Sınıf kademesinden seçilen 10 kazanımdan yaratıcı drama yöntemiyle planlar hazırlanmış, iki sınıfta uygulanmıştır. Uygulama sonrasında öğrencilerle görüşmeler yapılmış ve öğrencilerin deneyimleri tespit edilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve ele alınmıştır. Eğitim ve öğretim kavramlarına yer verilmiştir. Öğretim yöntemi olarak eğitici/yaratıcı drama kavramının tanımı yapılmış, yaratıcı dramanın aşamaları ve tekniklerine yer verilmiştir. Ortaokullarda Hz. Muhammed'in hayatını konu alan dersler ve MEB Ortaokul Peygamberimizin Hayatı Öğretim Programı incelenmiştir. Siyer eğitimi alanına ve dramanın din eğitiminde kullanılmasına dair yapılan lisansüstü çalışmalara ve araştırmalara yer verilmiştir.

İkinci bölümde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayınlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Peygamberimizin Hayatı Öğretim Programında yer alan kazanımlardan geliştirilen ders planlarına yer verilmiştir. Ayrıca planların hazırlama aşamalarına ve plan hazırlarken dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Nitel araştırma kullanılan bu çalışmada fenomenoloji deseni seçilmiştir. Bu desen deneyimlerin derinlemesine tespit edilmesine uygundur. Çalışmada amaçlı tesadüfi örneklem seçilmiştir. Sancaktepe Abdurrahmangazi İmam Hatip Ortaokulunda iki sınıfta öğrenim gören 20 öğrenci araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmış ve deneyimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Görüşmeler deşifre edilerek veri seti oluşturulmuştur. Elde edilen veriler MaxQDA Analytics PRO 2024 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Dördüncü bölümde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Görüşme formundan elde edilen kategorilere göre öğrencilerin kendi ifadeleri kodlanmıştır. Tema, kategori ve kodlamalar öğrencilerin kendi ifadeleriyle yer almaktadır. Bulgular tablo ve diyagramlar kullanılarak görselleştirilmiştir. Son olarak öğrencilerin en çok kullandıkları kelimelerden kelime diyagramı oluşturulmuştur.

Araştırmanın Konusu

Araştırmalara göre Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokul ve liselerde, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarında "Peygamberimizin Hayatı" derslerinde genellikle anlatım yöntemi ve öğretmen merkezli uygulamalar kullanılmaktadır.¹ Örgün ve yaygın eğitimde Hz. Muhammed'in hayatı anlatılırken anlatım yöntemi ve öğretmen merkezli uygulamaların yaygın olduğu görülmektedir. Eğitim-öğretim alanında yapılan araştırmalarda öğretimin kalıcılığını ve gündelik hayatta kullanılmasını sağlamak için öğrencinin aktif olduğu öğrenci merkezli uygulamalar kullanılması önerilmektedir.²

Çocukların bütün gelişim alanlarını destekleyen, yaratıcılık ve problem çözme yeteneklerini geliştiren, eğlenerek öğrenme ve kendini ifade etme ihtiyaçlarına cevap veren en etkili yollardan biri öğrenme sürecinde drama kullanımıdır.³ Kullanımdaki

¹ Mehmet Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterliliklerine İlişkin Algıları", *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/1 (01 Ocak 2011), 128; Tülay Yücel, *Öğrencilere Göre Ortaöğretim Seçmeli Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi (İzmir İli Örneği)* (İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2019), 156.

² Gökhan Baş, "İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Anlayışlarının Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 22 (01 Haziran 2014), 20.

³ Işıl Tanrısevsin, "Okul Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Eğitimde Drama Kullanımına İlişkin Yeterlik Algısı Üzerine Etkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13/1 (2013), 390.

kolaylığı, öğrencilerin aktif olarak tüm aşamalara katılması, çeşitli disiplinlerde kullanımının mümkün olması gibi sebeplerle eğitimde yaratıcı dramaya ilgi artmıştır.

Bu araştırmanın konusu siyer öğretiminde yaratıcı drama tekniğinin kullanılması ve bu teknikle siyer öğretiminin öğrenci davranışlarına etkisini ortaya koymaktır. Peygamberimizin Hayatı dersinde yaratıcı drama tekniklerinden başvurulması gereken etkili yöntemlerdendir. Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin gelişimine pek çok olumlu etkisi vardır. Öğrenciler keyif aldıkları bir ortamda, severek ve isteyerek etkinliklere katılırlar, doğaçlamalarda ayet ve hadisleri yorumlayarak daha üretken hale gelirler. Yaratıcı drama tekniğiyle bireylerin yaşantı örneklerini canlandırması sağlanır. Peygamberimizin hayatında uyguladığı evrensel ilkeler ve prensipler öğretmenlerinin liderliğinde, öğrencilerin bakış açısından yeniden kurulanır, sahnelenir. Burada canlandırılan, denen roller aynı durumla karşılaşıldığında da uygulanmaya daha yakın olacaktır.

Peygamberimizin Hayatı dersi kapsamında 10 kazanımdan hazırlanan planlar 7. Sınıf kademesinde iki sınıfta 40 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Uygulama sonrasında görüşmeler yapılarak deneyimleri kendi cümleleriyle ortaya konulmuştur.

Araştırmanın Önemi

Konusunu Peygamberimizin hayatından alan derslerin işlenmesinde yaratıcı drama kullanılmasıyla ilgili tespit edebildiğimiz kadarıyla daha önce bir çalışma yapılmamıştır. Araştırmamızda Siyer derslerinde hem yaratıcı drama kullanımı incelenmiş ve yaratıcı drama tekniğinde ders planlarına yer verilmiş hem de uygulama sonrasında öğrenci deneyimleri tespit edilmiştir. Hz. Peygamber'in hayatının drama yöntemiyle anlatılması konusunda yapılan ilk çalışma olması yönüyle önem taşıyan bu araştırmanın sonraki çalışmalara da ışık tutacağı umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada amaç İlköğretim 7. Sınıf Peygamberimizin Hayatı dersi kazanımlarının yaratıcı drama yöntemiyle uygulama örneklerini ve öğrenci deneyimlerini ortaya koymaktır. Hz. Muhammed'in hayatına ve şahsiyetine karşı uzun süreli ve kalıcı ilgi ve motivasyon oluşturabilmek, öğrencilerin, onun hayatına olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmak, onun getirdiği ilkeleri hayatlarında kullanmalarını sağlamak, sözlü ve

yazılı iletişim becerisi kazandırmak, öğretim programında beklenen hedef davranışları kazandırmak hedeflenmektedir. Araştırmanın amaçları:

1. Öğrencilerin derse karşı tutumlarındaki değişiklikler nelerdir?
2. Yaratıcı drama yöntemiyle siyer dersi işlemek öğrencilere ders kazanımlarına ek hangi becerileri kazandırmıştır?
3. Öğrencilerin yaratıcı drama sürecinde deneyimleri nasıldır?

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Bu desen deneyimlerin tespit edilmesinde kullanılmaktadır. Drama yöntemiyle dersler işlenen iki sınıftaki öğrencilerin deneyimleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla kullanılarak tespit edilmiştir. Öğrencilerden elde edilen veri seti önce deşifre edilmiş sonra analiz edilmek üzere MaxQDA Analytics PRO 2024 isimli dijital nitel araştırma programına aktarılmıştır. Yine bu programda yarı yapılandırılmış görüşme formlarından tema ve kategoriler oluşturulmuştur. Tematik analiz yöntemi kullanılarak öğrencilerin kendi ifadeleri bu tema ve kategoriler altına kodlanmıştır. Elde edilen bulgulara yönelik tablo, grafik ve şekiller de aynı programda oluşturulmuştur.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Eğitim ve Öğretim

Eğitim çok yönlü ve kapsamlı bir kavramdır. Çeşitli kaynaklarda farklı bakış açılarına göre çeşitli yönleri ön plana çıkartılarak tanımlanmıştır. Genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir.⁴ Yine başka bir tanıma göre eğitim, insanın insani özelliklerinin geliştirilmesi sürecidir. Amacı insanın insani ve nitelikli bir hayat sürdürmesini sağlamaktır.⁵ Eğitim çevrelerinde daha çok kabul gören tanıma göre, bireyin davranışlarında yaşantı yoluyla kasıtlı davranış değişikliği oluşturma sürecidir.⁶ Kişinin yaşamın çeşitli alanlarında edindiği bilgi, tecrübe, birikim ve deneyimlerinin yaşantıya dönüştürülmesidir.⁷ John Dewey ilerlemeci eğitim felsefesinde deneyim ve eğitim arasında yakın bir ilişki olduğunu söylemektedir. Ona göre eğitimin hem birey hem de toplum açısından amacına ulaşması için deneyim temeline dayanması zorunludur.⁸

Eğitimin önemi insanın kendi zamanının öncesini ve sonrasını bilerek kendini aşmasını sağlamasıdır. Zamana sahip olmakla eşdeğer olan eğitim, bireyin zamanını aşmasını sağlar.⁹ Eğitim, bireyin edindiği tüm davranışlarını kapsamaktadır. Bir toplumun genç kuşaklarını evde, okulda ya da toplumun her kademesinde geleceğe hazırlar.

Eğitimin sosyal, bireysel, siyasal ve ekonomik pek çok faydası vardır. Toplumsal işlevi bireye kendi öz kültürünü kazandırarak yetişkinler dünyasına alışmasını ve kültürünü geliştirmesini sağlar. Siyasal işlevi ise bilinçli bir seçmen yetiştirmektir. Ekonomik işlevi ise üretim ve tüketim eylemlerinde bilinçli bir vatandaş yetiştirmektir.¹⁰ Eğitim, kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür.¹¹

⁴ Murat İnce, “Öğretimin Planlanması ve Genel Öğretim İlkeleri”, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Ali Arslan - Cevat Eker (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020), 3.

⁵ Mehmet Şişman, *Eğitime Giriş* (Ankara: Pegem Akademi, 2023).

⁶ Mehmet Zeki Aydın, *Din Öğretiminde Yöntemler* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2013), 5.

⁷ H. Nâlan Genç, “Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim”, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (04 Aralık 2010), 90.

⁸ John Dewey, *Deneyim ve Eğitim*, çev. Sinan Akıllı (Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2021), 109.

⁹ Zekerriya Uludağ, *Eğitim Felsefesi -Bir Giriş Denemesi-* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021), 47.

¹⁰ Aysin Şenel, “Eğitimin Temel Kavramları”, *Eğitim Bilimlerine Giriş*, ed. Mehmet Gültekin (Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2008), 4.

¹¹ Özcan Demirel - Zeki Kaya, “Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar”, *Eğitim Bilimine Giriş*, ed. Özcan Demirel - Zeki Kaya (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2011), 5.

Öğretim, eğitim kavramıyla birlikte kullanılmaktadır. Eğitim bireyin doğumundan ölümüne gerçekleşen bir süreç iken öğretim, eğitimin belirli bir mekânda planlı bir şekilde yürütülmesidir. Öğretim belirli ilke, yöntem ve stratejiler uygulanarak ayrıntılı olarak ele alınır. Eğitim sisteminin, öğrenci ve öğretici boyutu vardır. Eğitim adına yapılacak tüm muhteva öğretim yoluyla kazandırılmaktadır. Öğretim belli amaçlarla herhangi bir şeyin öğretilmesi adına yapılan çabayı ifade eder.¹² Öğretim, öğrenmeyi sağlamak için dış etkenlerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesidir. Eğitim gerçekleşmesi için öğretimin, belli hedeflerle planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.¹³

Eğitim ve öğretimin planlanması zorunludur. Eğitim programı milli eğitimin amaçlarına uygun etkinliklerdir. Eğitim programının öğrencilere kazandırılması öğretim programı aracılığıyla gerçekleşir. Mili Eğitim Bakanlığı öğretim programlarını milli eğitimin amaç ve hedeflerine göre planlar.¹⁴ Öğretim programları, belli amaçlara ulaşmak için içerikler belirler. Belirlenen içeriklerin kazandırılması için yöntem ve araçlar gereçleri düzenler ve değerlendirmeler önerir.¹⁵

Eğitimin en önemli yönü olan öğretimin uygulaması öğretmen tarafından planlanır ve yürütülür. Öğretmen milli eğitim amaçlarına ve öğretim programının kazanımlarına uygun etkinlikleri planlar. Bu planlama sırasında öğrencinin gelişim özelliklerini temel alır. Hem ulaşılmak istenen hedef davranışların belirlenmesi hem de etkinliklerin öğrencinin gelişim özelliklerine göre planlanması gerekmektedir. Öğrencilerin fiziksel, bilişsel, psiko-sosyal gelişim özellikleri bilinmeden öğrencilerin gelişimini sağlayacak etkinlik ve planlamalar yapılamaz.¹⁶ Bu planlama aşamasında hangi yöntemi uygulayacağını belirler. Öğretmenin yeni bilgiyi daha kolay ve iyi anlatmak için kullandığı anlatım tarzı ve uyguladığı metotlar öğretim yöntemleridir.¹⁷ Eğitimciler tarafından pratik faydalarına ve araştırma sonuçlarına göre belirlenen öğretim yöntemleri öğretmenlerin amaçlarına ulaşmak için kullandıkları haritalardır.¹⁸ Öğretmen bir dersin

¹² Semra Ünal - Sefer Ada, *Eğitim Bilimine Giriş* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011), 8.

¹³ Nuray Semenoğlu, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim* (Ankara: Pegem Akademi, 2010), 397.

¹⁴ İnce, “Öğretimin Planlanması ve Genel Öğretim İlkeleri”, 7.

¹⁵ Neriman Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, *Kara Tahtayı Aşmak Öğrenci Merkezli Öğretmenlik*, ed. Hatice Işılak - Alparslan Durmuş (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2004), 29.

¹⁶ Binnur Yeşilyaprak (ed.), *Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretim)* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2018), 47.

¹⁷ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 29.

¹⁸ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 30.

öğretiminde konu, kazanım ve çevre şartlarını dikkate alarak seçtiği yöntemi uygular. Öğretmenin yöntem seçimini etkileyen faktörler vardır.¹⁹ Bunlardan bazıları dersin amacı, dersin içeriği, Öğretmenin yönetime yatkınlığı, maliyet, zaman ve fizikî şartlardır.²⁰

Öğretim sürecinin en önemli öğeleri öğretim yöntem ve teknikleridir. Etkili bir öğrenme-öğretme sürecinin uygulanması bu yöntem ve tekniklerin işe koşulmasıyla mümkündür. Öğretim yöntemleri, bir konunun etkili bir biçim öğretilmesi için takip edilen planlı ve sistemli yoldur. Öğretmen bu yolda yönetime uygun çeşitli teknikleri de seçebilir. Teknik yönetime göre sınırlandırılmış belirli etkinlik ve uygulama biçimleridir.²¹ Örneğin bu araştırmada yaratıcı drama yönteminin uygulanması sırasında yaratıcı drama teknikleri doğaçlama, rol kartları vb. kullanılmıştır.

Öğretim yöntemleri farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Genel olarak öğretmen ve öğrenci merkezli öğretim yöntemleri olarak ikili tasnifi yaygındır.²² Öğretmen merkezli yöntemlerde (anlatım, soru-cevap) uygulayan ve aktif olan öğretmenken, öğrenci merkezli yöntemlerde (grup tartışması, benzetim, buldurma) öğrenciler bilgiyi üretir, öğretmen yol göstericidir.²³

Geleneksel yöntem de denilen öğretmen merkezli yöntemlerde öğretmek bilgiyi aktarır, öğrenci öğrenmeye çalışır. Öğrenenler kendilerine aktarılan içeriği alır.²⁴ Öğretmen tarafından belirlenen içerik öğrenenlere aktarılır. Ders anlatımına özel önem verilen bu yöntemler tek yönlü ve nispeten monotondur. Öğrenenler içeriği tekrar edebildikleri oranda değerlendirilir.²⁵

Günümüzde hümanizm, yapılandırmacılık gibi bilginin öznelliğini savunan çağdaş felsefi görüşler eğitim sistemlerine yön vermektedir. Bu sebeple eğitim araştırmalarında öğrenci merkezli yöntemler daha çok teşvik edilmektedir.²⁶ Öğrenenlerin öğrenme sürecinde aktif olduğu öğrenci merkezli yöntemleri öğretmen merkezli yöntemlerden ayıran önemli

¹⁹ Süleyman Avcı vd., “Öğretmenlerin Yöntem Tercihlerini Etkileyen Faktörler”, *Milli Eğitim Dergisi* 52/240 (01 Kasım 2023), 2615-2642.

²⁰ İlker Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Ali Arslan - Cevat Eker (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020), 139.

²¹ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 138.

²² Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 140.

²³ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 31.

²⁴ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 31.

²⁵ Saadet Aylin Yağan, “Öğrenci Merkezli Yöntem, Teknik ve Stratejilerin Öğrenci Tutumuna Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması”, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/33 (31 Mart 2022), 295.

²⁶ Yağan, “Öğrenci Merkezli Yöntem, Teknik ve Stratejilerin Öğrenci Tutumuna Etkisi”, 295.

faktörler; öğrenenler arası etkileşim, öğretim etkinliklerinde çeşitlilik, bağımsızlık, anlamaya yoğunlaşma, motivasyondur.²⁷ Hangi yöntem ve tekniği seçmiş olursa olsun öğretmenin tutumu öğrenme sürecinde önemli olacaktır. Önemli olan yöntemlerin öğretim sürecinde doğru bir araç olarak kullanılmasıdır.²⁸

Sonraki paragraflarda eğitim öğretimde kullanılan bazı yöntemler sıralanmıştır:

Anlatım yöntemi en eski ve geleneksel öğretim yöntemlerindendir. Öğretmen merkezli olan bu yöntemde öğretmen sahip olduğu bilgiyi pasif durumdaki öğrenciye aktarır.²⁹ Bu yöntemde ders içeriği öğrenciye öğretmen tarafından düzenli bir şekilde sözel anlatımlarla sunulur. Öğrenciler dinleyerek not tutarak konuları takip eder.³⁰ Anlatım yöntemi iyi bir hazırlık gerektirir. Konuyla ilgili kavramlar ve önemli hususlar önceden belirlenir, etkili bir şekilde sunulur.³¹ Öğrencilerin dikkat, dinleme ve not tutma becerileri üzerinde etkilidir. Anlatım yöntemi ekonomiktir, kalabalık gruplarla uygulanması kolaydır. Yeni bir konuya giriş yapma, özetleme ve soyut kavramların öğrenilmesinde etkilidir.³² Diğer yöntemlerle birlikte kullanılabilir.³³ Bu faydaları sebebiyle yaygın olarak kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalara göre öğretmenler tarafından daha çok tercih edilen yöntemler arasında yer almaktadır.³⁴ Ancak dikkatli kullanılmalıdır. Dinleyiciler pasif olduğu için anlatım uzarsa sıkıcı hale gelebilir. Öğrencilerin dinleyip dinlemediğini anlamak, geri bildirim vermek zordur.³⁵ Anlatım yöntemi kullanılacaksa iyi planlanmalı, konuşmanın seyri tahtaya yazılmalı, anlatım öncesinde grubun ön bilgileri ve hazır bulunuşlulukları tespit edilmeli, anlatım görsellerle desteklenmelidir.³⁶ Öğretmenin hazırladığı soruları öğrencilerin sözel olarak cevapladıkları yöntem soru cevap yöntemidir. Öğretmen hangi soruyu ne zaman soracağını planlar ve öğrenci düşünür ve öğretmenin istediği cevabı verir. Bu yöntemde de öğrenci edildir.

²⁷ Yağan, “Öğrenci Merkezli Yöntem, Teknik ve Stratejilerin Öğrenci Tutumuna Etkisi”, 296.

²⁸ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 31.

²⁹ Gökhan Aksu - Nuri Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology* 6/2 (02 Ocak 2016), 196.

³⁰ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 31.

³¹ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 141.

³² Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 142.

³³ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 31.

³⁴ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 198.

³⁵ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 196.

³⁶ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 35.

Öğrenci düşünmeye yönlendirilirse motivasyon da artar.³⁷ Sınıf içi uygulamalarda yaygın olarak kullanılan soru cevap tekniği her derste kullanmaya uygundur. Bu teknikte öğrenciler düşünme ve konuşma becerisi geliştirilir.³⁸

Beyin fırtınası yöntemi ise bir konuya, soruna çözüm getirmek için kullanılır. İlk defa bir reklamcı tarafından yaratıcı sloganlar bulmak için kullanılmıştır. Bireyde yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan grupla tartışma yöntemidir.³⁹ Konu üzerinde doğru yanlış ayırmaksızın çok miktarda fikir üretmek önemlidir. Kişinin yargılanma korkusundan uzak özgürce fikirlerini sunması amacıyla eleştiri yasaklanır.⁴⁰ Amaç öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektir. Bu yöntemde verilen cevaplar önemlidir ve tüm cevaplar not alınır.⁴¹ Öğrencinin aktif olduğu bu yöntemde etkinlikler çeşitlenmiş ve öğrenme ortamı daha eğlenceli hale getirilmiş olur. Grupta ortak paylaşımı destekler ve sorumluluk bilincini geliştirir.⁴² Sınırlılıkları öğrencilerin yargılanma, komik duruma düşme, öğretmen onaylamayacağı korkusuyla fikirlerini açıklayamamasıdır. Etkili bir planlamayla bu durumlar aşılabılır.⁴³

Tartışma, öğrencileri bir konuda düşünmeye yöneltmek, anlaşılmayan noktaları açıklamak ve bilgileri pekiştirmek amacıyla öğretimde kullanılmaktadır. Öğrenci merkezli yöntemlerdendir. Öğretmen konunun öğrenilmesi için materyalleri, gerekli süreyi belirler ve tartışmaya rehberlik eder. Öğrenciler küçük gruplar halinde tartışır daha sonra tüm sınıfla beraber tartışmaya yönlendirilir. Öğrencilerin daire ya da kare biçimde oturmaları sağlanarak tartışma başlatılır.⁴⁴ Konunun kavranması aşamasında, problemlere çözüm aranırken, değerlendirme çalışması sırasında kullanılır.⁴⁵ Ayrıca tartışma teknikleri de dersin hedefi, konu ve öğrenci özelliklerine göre kullanılabilir. Tartışma

³⁷ Gökçeğöz Karatekin, “Öğretim Yöntemleri”, 36.

³⁸ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 196.

³⁹ Mahmure Nakiboğlu, “Kuramdan Uygulamaya Beyin Fırtınası Yöntemi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 1/3 (01 Eylül 2003), 1.

⁴⁰ Çavuş Şahin, “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Beyin Fırtınası Yöntemi ve Uygulaması”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/1 (01 Haziran 2005), 445.

⁴¹ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 196.

⁴² Nakiboğlu, “Kuramdan Uygulamaya Beyin Fırtınası Yöntemi”, 7.

⁴³ Şahin, “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Beyin Fırtınası Yöntemi ve Uygulaması”, 444.

⁴⁴ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 150.

⁴⁵ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 197.

tekniklerinden bazılarının isimler şunlardır; panel, münazara, sempozyum, forum, seminer, rulman, mahkeme.⁴⁶

Gösterip yaptırma yöntemi, bir araç kullanımı ya da bir işlemin uygulanmasında öğrenciye gösterip açıklama sonrasında öğrencinin aynı şeyi yaptığı işlemlerdir. Hem görsel hem de işitsel öğeler bir arada kullanılır.⁴⁷ Göster kısmında öğretmen yapma kısmında ise öğrenci aktiftir. Psikomotor becerilerin geliştirilmesinde etkili bir yöntemdir. Öğrenciler beceriyi yaparak yaşayarak öğrenirler. Bu tekniği sınırlılıkları zaman ve araç gereç yetersizliği, taklitle sınırlı kalma ve kalabalık sınıflarda etkili olmamasıdır.⁴⁸

Bilginin kullanılmasına imkân veren problem çözme yöntemi öğrencinin tıpkı bir bilim adamı gibi problemi fark etmesi ve konuyu üzerinde çalışarak öğrenmesidir.⁴⁹ Öğrenci bu yöntemde sürece aktif olarak katılmaktadır. Bu yöntemin problemi fark etme, çerçeveyi belirleme, hipotez kurma, veri toplama, analiz etme, yorumlama ve çözümü test etme gibi basamakları vardır. Öğrencilerde eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri gelişir. Bu yöntemi kullanan öğretmen problemi belirlerken öğrencilerin gereksinimlerini, problemin eğitsel değer taşımasını dikkate almalıdır.⁵⁰ Yöntemin faydaları şunlardır; öğrenci sürece aktif olarak katılır, öğrenci düzenli ve planlı çalışmaya alışır, başkaları ile çalışma, sorumluluk alma gibi değerlere sahip olurlar.⁵¹ Yöntemin sınırlılıklarından bazıları problemin öğrencilerin ilgisini çekmemesi, öğrenmelerin değerlendirilememesi, hazırlık aşamasının uzun olması, araç gereçlerin yeterli olmamasıdır.⁵²

Eğitim öğretimde kullanılan diğer bir yöntem ise dramadır. Drama yöntemi öğrencilerin daha kolay öğrenmelerini sağlarken onların gelişimsel özelliklerine uygun teknikler kullanarak gelişimlerini desteklemektedir. Eğitici drama, herhangi bir konuyu öğretimde lider eğitici eşliğinde ve grup içerisinde doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerin kullanılmasıdır.⁵³ Genel gelişim düzeylerine uygun olarak planlanan yaratıcı drama

⁴⁶ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 151-154.

⁴⁷ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 143.

⁴⁸ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 197.

⁴⁹ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 146.

⁵⁰ Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 148.

⁵¹ Aksu - Doğan, “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”, 197.

⁵² Kösterelioğlu, “Öğretim Yöntemleri”, 149.

⁵³ Alev Önder, *Yaparak Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama -Kuramsal Temellerle, Uygulama Teknikleri ve Örnekleri-* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012).

sürecinde yaş grubunun gelişimi doğrultusunda uygulamalar yapılmaktadır.⁵⁴ Örneğin ilk çocuklukta çocuğun ihtiyacı olan oyun yaratıcı dramada kullanılmakta ve çocuğun eğitim ortamına daha katılımcı olması sağlanmaktadır. Bundan dolayı çocukluk dönemi eğitim programlarındaki kazanımların geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır. Drama kavramı ve yaratıcı drama yöntemi bir sonraki başlık altında detaylarıyla yer alınmıştır.

1.2. Drama

Drama, eski Yunancada bir şey yapma, yapılan bir şey ve oynamak anlamında kullanılmıştır. Bu alandaki çalışmasında Nutku, dramanın yalnızca ‘herhangi bir insanın bir şey yapması’ değil, ‘belli bir kimsenin, katılanlara anlamı olan bir şey yapması’ olduğunu söylemektedir. Ona göre drama, insanla ilgili olan her duygu ya da durumun, diğer insanlarla etkileşim halinde ortaya konulmasıdır. Burada insanla ilgili olan, kişiler tarafından yorumlanarak bir yaratım gerçekleştirilir.⁵⁵ Drama insanla ilgili olan her duygu ya da durumun, diğer insanlarla etkileşim halinde ortaya konulmasıdır. Yapmak ve oynamak eylemleri içeren drama bir anlam üretme sürecidir. İnsanla ilgili bir durumun canlandırmalar yoluyla yansıtılmasıdır.⁵⁶

Drama çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Kullanıldığı alanlara göre drama türleri ortaya çıkmış ve bu alanlarda isimlendirilmiştir. Kısaca drama çeşitleri şunlardır: Psikodrama, Sosyodrama, Yaratıcı drama/Eğitici Drama.⁵⁷

Psikodrama, insanların yaşadıkları sorunlara farkındalık kazandırmayı amaçlayan bir psikoterapi yöntemidir. Bireyler bir grup içerisinde çeşitli rollerin canlandırmasına katılırlar. Bu canlandırmalarda yaşadıkları sorunlar, kaygı ve endişeler ele alınır. Bireyler bu canlandırmalarda sorunlarla başa çıkma yolları denerler. Ayrıca sorunlarla başa çıkma becerileri de kazanırlar. Bu yöntem teşhis ve tedavi için kliniklerde, insan ilişkileri geliştirme ve eğitim aracı olarak eğitim kurumlarında, hayatın her alanında kullanılmaktadır.⁵⁸

⁵⁴ Ayşegül Akoğuz - Mete Akoğuz, *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri* (İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları, 2023), 32.

⁵⁵ Özdemir Nutku, *Dram Sanatı* (İstanbul: Kabalcı Yayıncılık, 2013), 27.

⁵⁶ Genç, “Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim”, 93.

⁵⁷ Sevcan Yağan Güden - Işıl Taş, “Drama ve Dramanın Boyutları”, *Çocuk ve Drama* (Eskişehir: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2018), 6-7.

⁵⁸ Deniz Şarлак - Erdiç Öztürk, “Psikodrama Temelli Müdahale Programları: Sistemik Bir Değerlendirme”, *Karya Journal of Health Science* 2/1 (2021), 21.

Sosyodrama, “socius” ve “drama” sözcüklerinden oluşmaktadır. İnsan ilişkilerinde ortaya çıkan sorunları çözmeye dayalı uygulamalı bir yöntemdir. Bir grup özelliği oluşturan insanlar gerçek hayatta söylemekten ve deneyimlemekten çekindikleri şeyleri bir sahne üzerinde prova ederler. Katılımcılar bir drama lideri gözetiminde yaşamlarında önemli yer tutan başka kişilerin yerine geçip onun duygularını anlamaya çalışırlar. Ortak sorunları yaşayan insanlardan oluşan gruptaki bireylerin bu sorunu aşmada alternatif çözüm önerileri bulmalarına olanak tanır.⁵⁹

1.2.1. Yaratıcı Drama

Yaratıcı dramanın çeşitli tanımları yapılmıştır. Alanın önemli isimlerinden olan ve yaratıcı dramanın eğitimde kullanılmasına öncülük eden San⁶⁰ tarafından şöyle tanımlanmıştır:

“Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır.”

Adıgüzel⁶¹ tarafından yapılan tanıma göre:

“Yaratıcı drama, bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe, şimdi ve burada ilkesine, -mış gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır.”

Bu iki tanımın ortak noktası grup etkinliği olması, doğaçlama ve rol oynama gibi tiyatro tekniklerinin kullanılması ve oyundan faydalanmadır.

Yaratıcı drama çalışmalarıyla öğretmen/drama lideri önderliğinde birey, konu veya kazanımları grup içi etkileşimler yoluyla ve yaşayarak öğrenir. Bu öğretim sürecinde bireyin bilişsel ve duyuşsal tüm yönleri eğitime katılmaktadır.

İnsan etkilendiği anlamaya çalıştığı birçok şeyin rolüne girerek, canlandırarak, anlamaya çalışmıştır. Dramanın eğitimde kullanılması öğrencilerin zaten yatkın oldukları bu rol

⁵⁹ Sema Becerikli Yıldırım, “Kurum İçi Halkla İlişkiler Faaliyetleri İçin Alternatif Bir Yöntem: Sosyodrama”, *Selçuk İletişim* 2/3 (2014), 138.

⁶⁰ İnci San, “Yaratıcı Drama-Eğitsel Boyutlar” (İzmir Eğitim Kongresi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Yayınları, 1991), 558.

⁶¹ Ömer Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama* (İstanbul, 2022), 73.

oynamayı eğitime dahil etmektedir.⁶² Eğitim alanında drama iki biçimde değerlendirilmiştir. Dramanın kendisinin bir alan olarak kullanılması ve bir dersin veya ünitenin öğretilmesinde bir yöntem olarak kullanılmasıdır.⁶³ Eğitici dramada önceden belirlenmiş eğitim amaçları vardır. Öğrenciler, öğretmenleriyle birlikte kendilerini ifade ederek, rol oynayarak, canlandırma yaparak ve tartışarak bir grup etkinliğine dahil olur.⁶⁴ Eğitimde dramanın kullanılmasından bugüne literatürde farklı isimlendirmeler kullanılmıştır. İngiltere dramanın eğitimde kullanılmasından en deneyimli ülkedir. Orada eğitimde drama (drama in education) kavramı kullanılmaktadır. Yaratıcı drama (creative drama) kavramı Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan bir kavramdır.⁶⁵ Biz araştırmalarda daha yaygın olan kullanımı sebebiyle yaratıcı drama kullanımını uygun gördük.⁶⁶

Bir eğitim yöntemi olarak yaratıcı dramayı diğer yöntemlerden ayıran özelliklerin başında katılımcı merkezli grup etkinliği olması ve eğitimi bir lider gözetiminde icra edilmesi gelmektedir. Diğer özellikleri ise canlandırma odaklı olması, kendiliğindenliğe “-mış gibi” yapmaya, doğaçlamaya ve rol oynamaya dayalı olması, süreç odaklı olmasıdır. Yaratıcı dramanın çeşitli aşamaları vardır. Bu aşamalarda oyundan ve tiyatro tekniklerinden yararlanılır. Yaratıcı drama da oyunculuk becerisine sahip olma gibi bir ön koşulu yoktur. İçinde mutlaka dramatik kurguya sahip canlandırma süreçleri olmalıdır.⁶⁷ Yaratıcı drama tiyatro teknikleri kullanarak bireyin duyuşsal ve bilişsel alanlarda gelişimini sağlayan bir eğitim yöntemidir. Drama sürecinde grubun ortaya koyduğu yaşantı gruptaki bireylerin kendi öznel duygu, düşünce ve yaşantılarına dayandığı için özgündür.⁶⁸ Öğrencilerin bir kavramı, bir olayı ya da bir davranışı tüm yönleriyle canlandırmalar yaparak deneyimlemeleridir. Yaratıcı drama sürecinde bireyler daha önce öğrenmiş oldukları bilgileri örgütleyerek bir doğaçlama ortaya koymaktadırlar. Özgür ve

⁶² Önder, *Yaparak Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama*, 11.

⁶³ Genç, “Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim”, 95.

⁶⁴ Önder, *Yaparak Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama*, 4.

⁶⁵ İnci San, “Eğitimde Yaratıcı Drama”, *Eğitimde yaratıcı drama. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2/23 (1990), 574.

⁶⁶ Zübeyir Çalışkan, *Yaratıcı Drama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Araştırmalar Üzerine Bir İnceleme* (Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2024), 56.

⁶⁷ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 82.

⁶⁸ Genç, “Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim”, 96.

demokratik ortamda yaratıcı dramaya katılan bireylerin yeni ürünler ortaya koyarken yaratıcılıkları desteklenmektedir.⁶⁹

Yaratıcı drama bireyin yaşamı prova etmesidir. Olaydan önce, yani yaşamda tecrübe etmeden önce prova edilmektedir. Deneyimlenen bu davranış daha sonraki yaşamına hazırlık sağlayacaktır. Böylece durumu önceden yaşayan çocuk olay anında daha olumlu tepkiler verecektir. Ayrıca grup içerisindeki bireylerle bağ kurarak olayın farklı yönleri olabileceğini kavrayarak daha demokratik bir tavır da kazanmış olacaktır. Yaratıcı drama ezberci ve sadece bilişsel olan eğitimin karşısında yer almaktadır. Öğrencilerin öğretim ortamında zevk almasını yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlamaktadır.⁷⁰

Eğitimin işlevlerinden olan duygu, beceri kazandırılması ve taklit yaratıcı drama ve tiyatrodan da bulunmaktadır. Bu iki işlev örtüşse de yaratıcı dramada, yapılmak istenen her şey katılımcılar tarafından gerçekleştirilir, tiyatrodan yazılı metnin alan uzmanı oyuncular tarafından, tekrarlara dayalı çalışarak izleyici karşısına çıkması beklenir. Yaratıcı drama uygulamalarını katılımcılar gerçekleştirir.⁷¹ Yaratıcı drama tiyatro değildir, katılımcıların süreçte gerçekleştirdikleri seyirci olmadan ve bir metne bağlı kalmadan yaptıkları çalışmalardır. Yaratıcı dramada önemli olan süreçte yapılanlardır. Katılımcıdan bir tiyatro ya da oyunculuk ortaya koyması beklenemez. Yaratıcı drama tiyatro değildir, oyun değildir. Oyun ve tiyatro tekniklerini kullanır.⁷²

Bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın amacı öğrencinin eğlenerek kazanımı öğrenmesidir. Çeşitli derslerin öğretiminde yaratıcı drama kullanılır. Öğretmenlerin konuları kapsamında kendi hayal güçleri ve yaratıcılıklarını kullanarak yaratıcı dramayı kullanmaları derslerine renk katar. Bu amaçla öğretmenin öğreteceği konunun yaratıcı dramaya uyarlanması için araştırma yapması gerekir. Ancak bazı hazır uygulamalar da vardır.⁷³ Çocuğun gelişimine paralel olarak kullanılan yaratıcı drama etkinlikleri eğitimin amacı olan davranış değişikliklerini destekleyen bir yöntemdir. Yaratıcı drama

⁶⁹ İnci San, “Eğitimde Yaratıcı Drama”, *Aile, Evlilik, Cinsellik, Anne-Baba Olmak: Eğitsel ve Psikolojik Çözümlemeler*, 1998, 23/576.

⁷⁰ San, “Yaratıcı Drama”, 560.

⁷¹ Ali Öztürk, “Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama”, *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 18 (2001), 256.

⁷² San, “Yaratıcı Drama”, 558.

⁷³ Emin Özdemir, *Uygulamalı Dramatizasyon* (Ankara: Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, 1965), 13.

etkinliklerine katılan çocuk kendini tanıma, topluma uyum sağlama becerileriyle sosyal ve uyumlu bir birey olarak yaşama imkânına kavuşur.⁷⁴

Yaratıcı dramaya katılan birey canlandırmaların yapıldığı bilinçlendirme ve kültürleşme sürecine dahil olur. Bu süreçte kendini tanıması, yaratıcılığını keşfetmesi, kendini ifade edebilmesi, estetik kaygı ve demokratik tutum kazanması amaçlanır.⁷⁵ Yaratıcı drama okullarda, hastanelerde, hapishanelerde, şirketlerde kısaca insanların var olduğu her yerde kullanılabilir. Bir araya gelen insanların olduğu her alanda bireyler arası etkileşimi artırmak, insanları günün karmaşasından uzaklaştırarak hayata dair keşiflere çıkmasını sağlamak yaratıcı drama ile mümkün olmaktadır.⁷⁶

Eğitimde yaratıcı drama ilk olarak 19.yy'da İngiltere'de kullanılmaya başlanmıştır. Eğitimde dramatizasyonu ilk kullanan ve bu alanda ilk kitap yazan Harriet Finlay-Johnson olmuştur.⁷⁷ O dramayı 'bilmek için isteğin artması' olarak almış ve eğitimde dramanın temellerini atmıştır.⁷⁸ Henry Caldwell Cook eğitimde dramanın tanımını yapmadan sınıflarda oyun sahnelenmesini önermiştir.⁷⁹ İngiltere'de yaşanan bu gelişmelere paralel olarak Amerika'da daha çok doğaçlama odaklı yaratıcı drama çalışmaları başlamıştır.⁸⁰ Winifred Ward çocuklarla drama çalışmaları yapmaya başlamış ve kendi oyunlarını kendilerinin ortaya koymalarını amaçlamıştır. Peter Slade, Bran Way yaratıcı dramanın eğitimde kullanılması yönünde görüşler ortaya koymuş ve yaratıcı dramayı derslerinde kullanmışlardır.⁸¹ 1970 yılında Dorothy Heathcote tarafından tanımı yapılmış ve öğretmenin rolü yeniden yorumlanmıştır.⁸² Bu yıllarda İngiliz drama eğitmen grubu oluşmuş ve eğitimde drama ve eğitimde tiyatrunun amaçlarını karşılaştırılmaya başlamışlardır. Bu tartışmaların sonucunda "Eğitimde Drama" kavramı alandaki adını almıştır.⁸³ İngiltere'de eğitimde drama "Drama in Education" kullanılırken Amerika'da "Creative Drama" kullanılmaktadır. Ülkemizde Amerika'daki kullanımı yaygınlaşmıştır.

⁷⁴ Akoğuz - Akoğuz, *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*, 34.

⁷⁵ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 94.

⁷⁶ San, "Eğitimde Yaratıcı Drama", 1990, 581.

⁷⁷ Cemil Sapmaz - Ömer Adıgüzel, "Harriet Finlay-Johnson'ın Drama Yaklaşımı", *Yaratıcı Drama Dergisi* 16/2 (2021), 234.

⁷⁸ Öztürk, "Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama", 74.

⁷⁹ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 74.

⁸⁰ Zeki Özen, *Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımı* (Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2011), 1.

⁸¹ Öztürk, "Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama", 253.

⁸² Özen, *Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımı*, 94.

⁸³ Özen, *Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımı*, 3.

Ülkemizde eğitimde dramatizasyonun kullanılması İ. Hakkı Baltacıoğlu'nun çalışmalarıyla başlamıştır. Bir yöntem olarak eğitim fakültesi ve okullarda kullanılması Tamer Levent ve İnci San'ın çalışmalarıyla 1980'li yıllarda başlamıştır. 1999 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından "Tezsiz Drama Yüksek Lisans Programı" başlatılmıştır. Eğitim fakültelerinde zorunlu ve seçmeli ders olarak yer almaktadır.⁸⁴

1.2.1.1. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Yaratıcı drama süreci, çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. Yaratıcı drama sürecini kullanacak olan eğitmen bu aşamalara uygun olarak planlama yapmalıdır. Yaratıcı drama yöntemi ana hatlarıyla planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere üç ana aşamadan oluşmaktadır. Planlama aşamasında yaratıcı drama sürecini kullanacak olan eğitmenin amaç ve kazanım belirlemesi, içeriklerini oluşturması gereklidir. Ders planı bu aşamada yapılır. Uygulama aşaması hazırlık, ısınma, oyun, aktivite, doğaçlama ve oluşum olmak üzere altı ayrı ve birbirini takip eden aşamalardan oluşmaktadır. Her bir aşama katılımcının rahatlamasını, kendisini ifade etmesini, çeşitli rolleri denemesini ve özgürce fikirlerini ortaya koymasını sağlar. Yaratıcı drama sürecinde en son değerlendirme aşaması uygulanır. Elde edilen süreç çıktılarının tespiti ve geri bildirim bu aşamada alınır. Yaratıcı drama sürecinin aşamaları bu başlık altında ele alınmıştır.

Birinci aşama planlamadır. İlk olarak amaç ve kazanımlar belirlenir. Daha sonra ders planları oluşturulur. Belirlenen amaç ve kazanıma uygun içerikler ders öncesinde hazırlanır. Yaratıcı dramayı bir kazanımı öğretmek için araç olarak belirleyen eğitmen öncelikle amaç ve kazanımları belirlemelidir. Eğer yaratıcı drama ders kapsamında uygulanacaksa ünite, konu ve kazanımlar temel alınmalıdır. Uygun ve az sayıda kazanım belirlenmelidir. Çok sayıda kazanım bazılarının üstünkörü geçilmesine sebep olacağı için az sayıda kazanım ve becerinin tam anlamıyla kazandırılması daha faydalı olacaktır. Bu kazanımlar ölçülebilir yani gözlemlenebilir özellikte planlanmalıdır. Daha sonra eğitmen kazanım ya da beceriye uygun olan yaratıcı drama tekniğini belirler ve uygulama planını hazırlar.⁸⁵

⁸⁴ Öztürk, "Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama", 253.

⁸⁵ Önder, *Yaparak Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama*, 47-48.

İçerikler bu aşamada belirlenir ve basamaklar birbirini takip edecek şekilde planlanır. Akar ve Somers’a göre: “Drama yöntemine dayalı bir dersi yürüten öğretmen/drama lideri ne yapmak istiyorum (hedef ve kazanımlar neler?) yapmak istediğimi hangi teknikler, araç-gereç ve malzemeler, rol kişileri ve kaynaklar kullanarak yapabilirim ve tüm bunları hangi sıra ile işe koşmalıyım? Soruları ile planlamaya başlamalıdır.”⁸⁶

Resim, heykel, fotoğraf, müzik, şiir, öykü, iletişim, felsefe, sosyoloji, fen bilimleri gibi sanat ve bilim alanlarının tüm verilerinden her aşamada yararlanacak şekilde içerik oluşturulabilir.

İkinci aşama uygulama aşamasıdır. Altı ayrı basamaktan oluşmaktadır. Birinci basamak hazırlıktır. Öğitmen hazırlanan planda kendisi, öğrenci ve sınıf ortamı için geçerli gerekli olan araç gereç ve etkinlik malzemelerini hazırlar. Hazır bulunuşluk düzeyini artıracak konu anlatımları veya sorulardan oluşur. Burada yapılacak düzenlemeler ve açıklamalar diğer uygulamaların kolaylaşmasını sağlayacaktır. Drama oynanacak mekânın düzenlenmesi bu aşamadır. Masa ve sıralar duvar diplerine çekilerek oyun için yeterli alan açılır, kullanılacak malzeme belirlenerek sınıfa yerleştirilir.⁸⁷ Hazırlık aşamasında yaratıcı dramaya uygun hale getirilir. Bu aşamada eksiklikler tespit edilir ve önlemler alınır.

Hazırlıktan sonra ısınma gelmektedir. Isınma, yaratıcı dramaya katılacak bireylerin drama yapılan mekâna, eğitmene, katılımcılardan oluşan gruba ve konuya ısınması için katılımcıların bedeninin, zihninin sürece hazırlanması için yapılan etkinliklerdir. Bu aşamadaki yürüyüş, dans ve çeşitli hareketlerle kasların harekete geçirilmesiyle fiziksel ısınma, yürüyüşlerde çeşitli tanımlamalar yaparak zihinsel ısınma ve içinde bulunan mekân gözlemlenerek mekâna ısınma amaçlanmaktadır. Aynı zamanda eğitmenle etkileşim de bu aşamada sağlanır. Akar ve Somers’a göre ısınma zorunlu değildir. Önceki derslerde ne yapıldığı şimdi ne yapılacağının konuşulması da olabilir. Isınma çalışmaları yapılacak drama çalışmasına uygun olmalı ve 10 dakikayı geçmemelidir.⁸⁸ Katılımcıların gerginliğinin azaltılması, bedenlerinin, kaslarının gevşemesi, yeni etkinliklere hazırlanması için önemlidir, katılacakları diğer aşamalardaki verimliliği artırır.⁸⁹

⁸⁶ Ruken Akar-Vural - John W. Somers, *İlköğretimde Drama: Kuram ve Uygulama* (Ankara: Anı Yayıncılık, 2021), 20.

⁸⁷ Önder, *Yaparak Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama*, 48.

⁸⁸ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 23.

⁸⁹ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 136-137.

Aktivite, etkinlik demektir, ısınmadan sonra ve doğaçlamadan önce yer alır. Katılımcıları ortama, eğitime, birbirlerine alışıp ısınmalarını sağlayan etkinliklerden biridir. Ders kapsamında uygulanan etkinliklerde konunun pekiştirilip öğrenilmesine katkı sağlayacak uygulamalardır. İnsanlar arası etkileşimi sağlayan etkinlikler yarışma amacı taşımaz. Aktiviteler; bilgi aktarma, kitap okuma, resim gösterme, birlikte hareketler yapma, dans etme, müzikli çalışmalar, resim çizme gibi destekleyici unsurları içerebilir. Yaratıcı drama sürecindeki en verimli uygulamalar bu aşamada gerçekleştirilir. Etkinlikler aşamasında rol oynama ve sanatsal yaratmalarına yer verilir. Çocuk doğal olarak rol oyunları oynayarak ve eğlenerek katıldığı sanatsal yaratımlar bu aşamada kullanılır.⁹⁰

Yaratıcı drama etkinlikleri sırasında çocuk oyunları eğitime katılır. Isınmadan sonra doğaçlamadan önce yer alır. Yaratıcı drama çalışmalarında çocuk grup oyunlarına yer verilir. Oyun, belirlenen konunun özelliklerine uygun olarak seçilir, konuya uygun hale getirilmek için değişiklikler yapılabilir. Konuya uyarlanan oyunlar, katılımcıların konuya ısınmaları sağlar. Bu aşamada özgürce oynanan bu oyunlarla elde edilen rahatlık, bir sonraki rol oynama aşamasına yansır.⁹¹ Oyun çocuğun hayatında önemli bir yere sahiptir. Kazanıma uygun olan ve kazanım kapsamında değiştirilen oyun sayesinde öğrenciler konuya ısınır ve eğlenerek rahatlarlar.

Öğrencilerin asıl yaparak, yaşayarak öğrendikleri, role büründükleri kendi kurgularını oluşturdukları yer doğaçlama basamağıdır. Bir tiyatro terimi olarak doğaçlama “yazılı metni olmayan, kararlaştırılmış taslağı, yerine, zamanına göre oyuncular tarafından, sahnede yakıştırılan sözlerle tamamlanan oyun; tuluat.”⁹² olarak tanımlanmaktadır. Yaratıcı dramada etkinlikler sırasında kişilere birer rol tanımlaması verilir ve kısa bir hazırlık süresinin ardından rol oyununa geçilir. Katılımcılar rollerini içlerinden geldiği gibi gerçekleştirir. Doğaçlama da bir iskelet yapı olmasına rağmen önemli olan, o anda ortaya çıkan roldür. Doğaçlama sırasında geçmişteki deneyimler gözden geçirilerek yeniden değerlendirilir ve role yansır. Doğaçlama sırasında yaratıcı düşünceler ortaya çıkar ve o anda yansır.⁹³ Doğaçlama, planlama olmaksızın kendiliğinden ortaya çıkan rol oynamadır. Yaratıcı drama sürecinde katılımcılara kısa bir hazırlanma süreci verilir. Daha sonra içinden geldiği gibi rol oynaması beklenir.

⁹⁰ Akoğuz - Akoğuz, *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*, 10.

⁹¹ Akoğuz - Akoğuz, *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*, 18.

⁹² TDK, “<https://sozluk.gov.tr/?kelime=tiyatro>” (Erişim 21 Şubat 2025).

⁹³ Akoğuz - Akoğuz, *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*, 20.

Oluşum, doğaçlamaya bağlı olarak gelişir. Önceden tasarlama olmaksızın özgün ve yaratıcı ürünlerin ortaya konulur. Bu sebeple katılımcıların ortaya koydukları ürünler kestirilemez. Yaratıcı dramada önceden tasarlanma olmaksızın ürün ortaya konulan aşamadır. Önceki aşamalarla bağlantılı yeni sanatsal bir ürün ortaya konulur. Bu ürün resim, şiir, karikatür, mektup, öykü, vb. olabilir. Katılımcılar kendileri o ana özel bir ürün koymaya teşvik edilir.⁹⁴

Son olarak değerlendirme aşaması yer alır. Etkinliğin en sonunda değerlendirme yapılır. Bu aşamada yaratıcı drama sürecini üzerine duygu ve düşünce paylaşımı yapılır, sürecin ilerleyişi tartışılır, katılımcıda oluşan değişim ve gelişim tespit edilir. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm yaratıcı drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığını nasıl anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur.⁹⁵ Katılımcıların eğitmene/öğretmene geri bildirim verdiği aşamadır. Eğitmen katılımcılara süreç hakkında açık uçlu sorular sorar. Bu aşama amacın gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya çıkarmak için yapılır. Bir derse bağlı olarak yapıldığında kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği bu süreçte anlaşılır.

1.2.1.2. Yaratıcı Drama Teknikleri

Yaratıcı dramayı ders kazanımı öğretmek için kullanan öğretmen ders öncesinde kazanıma uygun yaratıcı drama tekniklerinden birini seçer. Bu başlık altında kısaca bu teknikler tanıtılacaktır.

1.2.1.2.1. Doğaçlama

Doğaçlama Latince önceden bilinmeyen, planlanmamış, sürprizli anlamına gelen “improvisus” sözcüğünden türetilmiştir. Yaşamın pek çok anında karşılaştığımız durumları düşünmeden, doğrudan yaşarız. Olayların sonrasında değerlendirme yaparız. Monotonluk ve sıradanlıktan kurtulup olay anında yaratıcı olmaktır. Çocuk oyunlarının çoğunda doğaçlama vardır.⁹⁶

Öğrencilerin anında ve herhangi bir metne bağlı kalmadan ortaya koydukları kendiliğinden ortaya çıkan davranışlardan oluşur. Doğaçlama sırasında öğrenciler hızlı

⁹⁴ Akoğuz - Akoğuz, *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*, 22.

⁹⁵ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 140.

⁹⁶ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 355.

bir şekilde doğru dili bulma ve akıcı konuşma çabası içerisine girerler. Doğa ladıkları durum ve kendi gerçek yaşantıları arasında ba  kurarak duruma yaratıcı tepkiler ortaya koyarlar. Böylece hem yaratıcılıkları hem de doğru ve akıcı konuşma becerileri gelişir.⁹⁷ Doğaçlama sürecinde ortaya çıkan  zg n ürün yenilenemez, tekrarlanamaz. Aynı grup ya da öğrenciye aynı durumu içeren aynı ürünü koymasını isterseniz bambaşka bir ürün ortaya çıkabilir. Öğrenciye sözel ve bedensel olarak kendini ifade edebilme, giri kenli in artması, öz güvenin gelişmesi, farklı bakış açıları kazandırma, kendinde var olan gizil yeteneklerin fark edilmesi gibi faydaları vardır.⁹⁸

1.2.1.2.2. Rol Oynama

Rol oynamak, canlandırma yaparken başka birinin görevini üstlenme eyleminin adıdır. Yaratıcı drama sürecinde temel teknik olan rol oynama “-mı  gibi yapma” sürecinde canlandırmalar yapmasını sağlayan bir tekniktir.⁹⁹ Rol oynama tekniği öğrencilerin başkasının rolüne girerek söylemek isteyip söyleyemedikleri şeyleri söyleme ve yapma imk n  verir. Bu yaparken mimiklerini kullanır. Rol oynama tekniği öğrencilere çeşitli rolleri deneme fırsatı verir. Bunu yaparken özgürce istedikleri gibi role girerler. Bu onların yaratıcılıkları ve iletişim kurma becerilerini geliştirir. Sosyal hayatında deneme fırsatı olmayan rollere bürünen  ocuk, jest ve mimiklerini kullanır, anlamlı iletişim kurar, edindiği bilgileri deneme fırsatı bulur.¹⁰⁰ Rol içinden çeşitli zamanlara ve durumlara giden çocukta empati becerileri de güçlenir. Kendisini başkasının yerine koyarak onun gibi düşünmesi, hissetmesi ve davranması sağlanır. Aynı zamanda devinime yönelik ihtiya ı da sağlanmış olur.¹⁰¹

1.2.1.2.3. Geriye Dönüş

Yaratıcı drama sürecinde bir durumun canlandırması sırasında olaydan önceki ana gidip o anı canlandırmadır.¹⁰² Dramatik bir durumun canlandırmasında, olayın ya da karakterin geçmişiyle ilgili görüntülerin canlandırılmasıdır. Şimdiki zaman ile geçmiş arasındaki

⁹⁷ Ruken Akar, *Temel eğitimin ikinci aşamasında drama yöntemi ile Türkçe   retimi: Dorothy Heathcote* (Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2000), 33.

⁹⁸ Akar-Vural - Somers, * lk  retimde Drama*, 38.

⁹⁹ Adı  zel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 359.

¹⁰⁰ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe   retimi*, 34.

¹⁰¹  nal - Ada, *Eğitim Bilimine Giriş*, 360.

¹⁰² Adı  zel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 379.

ilişki fark ettirilir.¹⁰³ Rolü oynayan kişilerin rol içinde kendileriyle ve yaşadıklarıyla yüzleşmeleri ve rolün arkasındaki nedenleri analiz etme ve yorumlama imkânı sunar. Bu teknik diğer tüm tekniklere bağlantılı olarak eğitmenin amacı doğrultusunda kullanılabilir. Öğrencilerin dün ile bugün ya da davranışların geçmişte yaşananlarla bağlantısını kavramasını sağlar.¹⁰⁴

1.2.1.2.4. Yeniden Canlandırma

Canlandırması yapılmış dramatik bir durumun tekrar canlandırılmasıdır. Olayın analiz edilmesi ve derinlemesine sorgulamak için yapılır. İlköğretimin birinci kademesinde öğrencilerin olayları çeşitli açılardan sorgulaması için etkili bir tekniktir.¹⁰⁵

1.2.1.2.5. Tüm Grupla Drama

Katılımcıların ve eğitmenin hep birlikte aynı dramayı canlandırmasıdır.¹⁰⁶ Tüm katılımcılar ve eğitmen canlandırmaya katıldığı için izlenme kaygısını ortadan kaldırır. Ekip ruhu, biz bilinci, birlikte hareket edebilme gibi kazanımları sağlar. Dikkat edilmesi gereken grubun rolden çıkmadan ve konudan uzaklaşmadan canlandırmaya kendini vermesinin sağlanmasıdır.¹⁰⁷

1.2.1.2.6. Dedikodu Halkası

Canlandırılan olaydan etkilenen insanların bir araya gelerek rol içinde konuşmaları sağlanır. Hedef hikâyede gizemli bir olay meydana geldiğinde diğerlerinin nasıl etkilendiğine ilişkin farkındalık yaratmaya çalışmaktır. Öğretmen role girerek öğrencileri ve söylentileri yönlendirmektedir.¹⁰⁸ Dedikodu halkası tekniğinde karakterin davranışlarının söylenti olarak yayılması canlandırılır. Katılımcılar halka etrafında fısıldaşmalarla olayları abartarak çarpıtır. Dramanın ileri aşamalarında gerilim yaratma ve çelişkilerin ortaya çıkarılmasında faydalı bir tekniktir.¹⁰⁹ Yaratıcı drama sürecindeki

¹⁰³ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 29.

¹⁰⁴ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 379.

¹⁰⁵ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 49.

¹⁰⁶ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 33.

¹⁰⁷ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 375.

¹⁰⁸ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 46.

¹⁰⁹ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 29.

tıkanmaların çözümünde kullanılabilir. Gruba gerilim katılabilir, çatışma ya da sorunun çözümünde kullanılabilir.¹¹⁰

1.2.1.2.7. Toplantı Düzenleme

Canlandırılan dramatik durum içerisindeki bazı olayları ortaya çıkarmak ve yönlendirmek için kullanılır. Toplantı düzenleme tekniği katılımcıların konuşma becerilerinin gelişmesini sağlar.¹¹¹ Öğrencilerin bu tekniği uygulaması sırasında öğretmen başkan olarak yönlendirmeler yapabilir. Bu tekniğin en önemli özelliği katılımcıların bir kurgu ve rol içerisinde bir araya gelmesidir. Bu teknikle öğrencilere kendi düşüncelerini savunma, tartışma, başkalarının düşüncelerini değerlendirme ve yorumlama, uzlaşma gibi kazanımları sağlayabilir.¹¹²

1.2.1.2.8. Görüşmeler-Sorgular

Dramada canlandırılan karakterlerin çeşitli davranışlarında etkili olan değerleri ve inançları hakkında daha fazla bilgi edinmek için kullanılan bir tekniktir. Karakterlerin gazeteci ya da bir otorite tarafından sorgulanması şeklinde canlandırılır.¹¹³

1.2.1.2.9. Telefon Görüşmeleri ve Mektuplar

Yaratıcı drama sürecinde dramatik bir durumun canlandırma sırasında telefon görüşmesinin kullanılmasıdır. Olayın seyrini değiştirmek için kullanılır. Burada her iki konuşanın dinlenmesi ya da sadece bir tarafın duyulması şeklinde de olabilir. Eğitimci olayın gerilimini artırmak, hikâyeyi geliştirmek, yeni bir bilgi eklemek için gruba üyelerine ya da birine önceden haber vererek ya da haber vermeden kullanabilir.¹¹⁴ Aynı amaç mektupla da sağlanabilir. Grubun ulaştığı duruma yeni bir bilgi ya da gerilim katmak amacıyla eğitimci tarafından gruba veya katılımcıya mektup verilmesidir.¹¹⁵

¹¹⁰ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 387.

¹¹¹ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 30.

¹¹² Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 390.

¹¹³ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 30.

¹¹⁴ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 32.

¹¹⁵ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 33.

1.2.1.2.10. Öğretmenin Rol Alması

Yaratıcı drama çalışmalarında eğitmen olayın kurgusunu bozmadan kenardan yönlendirmeler yapmasının dışında bir rol içerisinde de gruba yönergeler verebilir. Buradaki amaç dramatik durumu zenginleştirmek ve öğrenmeyi pekiştirmektir.¹¹⁶ Drama canlandırmasında öğretmenin de rol almasıdır. Öğretmenin role girmesi olayın ve durumun daha iyi anlaşılması, konunun amacı dışına çıkmasına engel olma, grubun elde tutulması gibi faydalar sağlamaktadır. Öğrencilere öğretmene yapamayacağı itirazları rol içerisinde açıkça yapma olanağı vermektedir. Öğretmene karşı çıkma heyecanını yaşama fırsatı bulurlar. Öğretmenler öğrencileriyle açık iletişim kurabilirler, dramayı kontrol edebilir ve yönlendirebilirler. Öğretmenin gözlemci olmaktan çıkıp role girmesi öğrencilerin rahatlamasını ve role girmesini sağlamak için kullanılır.¹¹⁷

Öğretmenin role girmesi tekniğine benzeyen diğer bir teknikte bir başkasının role girmesidir. Burada role giren bir başkasıdır. Sommers, bu tekniğin öğrencilerin gizemli birisiyle karşılaşma heyecanı ile çalışmayı daha etkili hale getirebileceğini söylemiştir. Tarihi bir olayın canlandırmasında tarihte önemli birisinin öğretmenin davetiyle sınıfa gelmesiyle başlar.¹¹⁸

1.2.1.2.11. Fotoğraf Karesi

Grubun, eğitmenin verdiği tema doğrultusunda kısa süreli planlamanın ardından tek bir fotoğraf oluşturmaktır. Kalabalık sınıflar için elverişlidir. Süre açısından ekonomiktir. Sonucunda fotoroman çalışması yapılabilir. Bir öykünün ardışık fotoğraf kareleri olarak sahnelemesi de yapılabilir.¹¹⁹

1.2.1.2.12. Donuk İmgeler

Grup üyelerinin bireysel ya da küçük gruplarla kendi bedenleriyle sessiz, hareketsiz görüntüler oluşturmaları ve yansıtmasıdır. Grup bir durumu donuk, hareketsiz bir görüntü oluşturarak canlandırma yapar. Oluşturulan imge diğer gruplar tarafından anlaşılır olmalıdır.¹²⁰ Bir videonun durdurulmuş hali olarak öğrenciler tarafından kolay ortaya

¹¹⁶ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 362.

¹¹⁷ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 32.

¹¹⁸ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 54.

¹¹⁹ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 36.

¹²⁰ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 383.

konulur. Öğrenciler ortaya koyacakları görüntüyü konuşur, hayal eder ve oluştururlar. İzleyiciler bu görüntü üzerinde konuşur ve analizler yapar. Canlandırılacak olayın başında ya da sonunda kullanılabilir. Donuk imge fotoğraf karesi tekniğine benzetilmektedir. Her ikisinde de bir anın vücut ile anlatılması vardır. Eğitmenin dramının canlandırması sırasında grubu durdurması ve “o an” üzerine tartışılmasını sağlaması açısından fotoğraf karesi tekniğinden ayrılmaktadır.¹²¹

1.2.1.2.13. Düşünce Takibi

Karakterlerin düşüncelerini dışa vurmalarını sağlayan bir tekniktir. Donuk imge, heykel oluşturma ya da fotoğraf karesiyle birlikte kullanılır.¹²² Katılımcılardan biri eğitmenin verdiği yönergeyle o anda neler düşündüğünü ve hissettiğini tüm katılımcıların duyacağı şekilde söyler. Canlandırmanın ya da burada verilmesi gereken duygunun daha anlaşılır olmasını sağlar. Bu tekniğin kullanılmasında sınıf yönetimi kolaydır ve çalışma estetik bir biçimde ilerlemektedir.¹²³

1.2.1.2.14. Başlık Koyma

Başlık koyma tekniği donuk imge ve fotoğraf karesi tekniğiyle birlikte kullanılmaktadır. Katılımcılar kendilerine verilen tema doğrultusunda canlandırmalar yapıp donuk imge veya fotoğraf karesi oluşturduklarında bu durum tüm katılımcılar tarafından tartışılır ve eğitmenin “bu kareye bir başlık koymak isteseydiniz ne olurdu?” yönergesiyle başlık bulmak için tartışılır.¹²⁴ Bu teknik bazı kaynaklarda ‘manşet’ olarak yer almaktadır.¹²⁵ Katılımcılar başka bir grubun ortaya koyduğu canlandırma az sayıda sözcükle özetlemeye çalışır.

1.2.1.2.15. Rol Kartları

Yaratıcı drama etkinliğinde canlandırılacak rol ve karakterler hakkında ayrıntılı bilgilerin yazılı olduğu kartlardır. Canlandırılacak olan olay anı, başlangıç noktası, zaman, mekân ve karakterler hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmelidir. Kartlar doğaçlama için ipucu

¹²¹ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 35.

¹²² Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 408.

¹²³ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 37.

¹²⁴ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 51.

¹²⁵ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 409.

niteliğinde olmalı, diyalogların yazılı olduğu bir metin olmamalıdır.¹²⁶ Rol kartları hazırlanırken roller ve karakterlerin her kartta açıkça yazılmış olmasına dikkat edilmelidir. Canlandırma yapan grubun birbirlerinin kartlarına bakmalarına gerek duymamaları gerekir. Grubun kartlarının diğer katılımcılar tarafından görülmemesine dikkat edilmelidir. Çalışmanın sıkıcı olmaması için aynı grupla yapılan çalışmalarda kartlar birden fazla kullanılmamalıdır. Eğitimci dilerse sona yakın bir yerde durdurup rollerini sorgulamalarına fırsat verebilir.¹²⁷ Eğitimcinin olayın ayrıntıları katılımcıların bilmesini istemediği durumlarda rol kartları tekniğini kullanılır. Kullanışlı olması açısından drama çalışmalarında en çok tercih edilen tekniklerdendir.

1.2.1.2.16. Rol İçinde Yazma

Katılımcıların canlandırılan karakterin ağzından ve ele alınan içerik doğrultusunda mektup, günlük, rapor, toplantı yazısı, duyuru vb. yazmalarıdır. Öğrenciler kahramanın rolüne girerek iç dünyasını, duygu ve düşüncesini yazmalarıdır. Bu tek tek yazılabileceği gibi grup olarak ta yazılabilir. Katılımcıların yazma becerilerini geliştirir, yaygın olarak kullanılan bir tekniktir.¹²⁸

1.2.1.2.17. Sevgili Günlük

Bu teknik rol içinde duyguların ve düşüncelerin yazılması açısından etkilidir. Bir role giren öğrenciden oynadığı karakterin ağzından günlük yazması istenir. Öğrencinin kendi iç hesaplaşmasını yazdığı için bireysel bir çalışmadır.¹²⁹

1.2.1.2.18. Bilinç Koridoru

Drama süreci devam ederken baş karakterin bir ikilem veya seçim yapması gereken bir durum olduğunda kullanılır. Karakterin verdiği önemli kararın irdelemesinde, içinden çıkamadığı bir duruma yardımcı olmada da kullanılır.¹³⁰ Öğrenciler bir koridor oluşturacak şekilde iki yanda sıralanırlar. Karakter ortada yavaşça yürürken her bir öğrenci farklı düşünceler ve duygular yansıtan cümleler kurarak karakterin vicdanının sesi olurlar. Kahramana kendi görüşlerini iletirler. Karakter sona doğru ilerledikçe sesler

¹²⁶ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 392.

¹²⁷ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 35.

¹²⁸ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 30.

¹²⁹ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 46.

¹³⁰ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 382.

yükselir. Öğrencilerin söylediklerinden hareketle karakterin bir sonuca ulaşması sağlanır.¹³¹ Bu teknik uygulanırken duygudan uzaklaşmamaya dikkat edilir. Öğrencilerin gülmesi gerilim anından çıkmaya sebep olacağı için yetişkinlerle yaratıcı drama için önerilir.¹³² Karar Koridoru ya da Düşünce Tüneli de denilmektedir.

1.2.1.2.19. Sıcak Sandalye

Dramada canlandırılan karakter katılımcıların karşısında bulunan sandalyeye yüzü katılımcılara dönük olarak oturur. Karaktere değer yargıları, güdüler, ilişkileri ve davranışları konusunda sorular sorulur. Karakterin çeşitli yönlerini tanımasını sağlar. Soru soranlar “şehitler, tarihçiler, uzmanlar, yöneticiler” gibi roller alabilirler. Karakterin gerilim anı ya da dönüm noktasında sorgulanması gerilim oluşturabilir.¹³³ Öğrencilerin karakter değil de onu canlandıran öğrenci hakkında kişisel sorular sormalarına engel olunmalıdır. Soru sorma sırayla değil doğal akışında ilerlemelidir. Öğrencilerin soru sorma ve sözel ifade biçimlerinin gelişmesinde etkili bir yöntemdir.¹³⁴

1.2.1.2.20. Aradaki Boşluk

Öğrencilerin dramada canlandırılan karakterlerin birbirlerine olan yakınlık mesafelerini belirlemek üzere düzenledikleri tekniktir. Bu mesafe belirleme sözle ya da bedenle ifade edilebilir. Karakterler aralarındaki ilişkiye yüz yüze bakarak ya da bakmayarak da mesafe belirleyebilir.¹³⁵ Canlandırmanın ilerleyen zamanlarında bu mesafelerin değişimini takip edebilirler. Ayrıca bu mesafeleri isimlendirebilirler.¹³⁶

1.2.1.2.21. Özel Mülkiyet

Dramanın baş kişisi tanıtılırken, karaktere ait kişisel bir eşyanın kullanılmasıdır. Karaktere ait madalya, kostüm, takı, fotoğraf, yazı vb. objeler uyaran olarak kullanılması uygundur.¹³⁷ Eğitim katılımcıları yönlendirirken tasarım ve canlandırma gruba kalmaktadır.

¹³¹ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 28.

¹³² Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 383.

¹³³ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 30.

¹³⁴ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 382.

¹³⁵ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 406.

¹³⁶ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 31.

¹³⁷ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 49.

1.2.1.2.22. Bölünmüş Ekran

Öğrenciler yer ve zamanı farklı olan olayları planlar, bu olayları ileriye ya da geriye gitme teknikleriyle birbirine bağlamaya çalışırlar. Burada kurguya, kişiler arası ilişkilere ve bağlantılara dikkat edilmelidir.¹³⁸

1.2.1.2.23. Yarım Kalmış Materyaller

Katılımcılara tamamlanmamış resim, yazı ya da objeler verilir. Amaç tamamlamaları veya tamamlanmamasına sebep olan olayları çözmektir.¹³⁹ Öğrenciler yarım kalmış materyalden başlayarak canlandırmalar yaparak öyküyü kendileri tamamlayabilirler.

1.2.1.2.24. Pandomim

Pandomim duygu ve düşüncelerin sözcükler kullanılmadan beden ile ifade edilmesidir. Çocuklar pandomimi sever bu sebepten dramayı tanıtmada kullanılabilir. Başlangıçta sözcükler kullanmadan mimikler, beden hareketleri ve ses kullanılabilir. Basit tekerlemeler, halk öyküleri, gündelik işleri pandomimle ifade etmeleri istenebilir. Bunlar öğrencilerin bedenini tanımasını ve beden dili kullanması sağlar. Ayrıca iyi bir gözlemci olmasına da yardımcı olur.¹⁴⁰

1.2.1.2.25. Koro Halinde Konuşma

Drama çalışmalarında sınıf gruplara ayrıldıktan sonra, öğrenciler kendi oluşturdukları ya da hazır bir yazıdan yeniden tasarladıkları metinleri koro halinde okumaları şeklinde yürütülür. Kalabalık sınıflarda tüm öğrencilerin aktif olarak katılması sağlamak amacıyla kullanılabilir. Gruplar doğaçlamalarını sunarken aralarda sınıfın bir kısmı koro halinde metni okuyarak katılması sağlanır.¹⁴¹

1.2.1.2.26. Forum Tiyatrosu

Agusto Boal tarafından geliştirilen teknik ezen ve ezilen kişi, grup ve olaylar üzerinden yürütülür. Teknikte oyun sahnelenirken seyirciler uygun ya da doğru bulmadığı yerde oyunu durdurup o kişiyi çıkartıp kendisinin çıkardığı kişi yerine oyuna geçip oynaması

¹³⁸ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 31.

¹³⁹ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 32.

¹⁴⁰ Akar, *Drama Yöntemiyle Türkçe Öğretimi*, 33.

¹⁴¹ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 49.

şeklinde yürütülmektedir. Öğretmen oyunun devam edebilmesi için “Joker” olarak yer alabilir.¹⁴²

1.2.1.2.27. İmge Tiyatrosu

Agusto Boal tarafından geliştirilen bu teknikte, öğrencilerin sınırlı bir zamanda kendilerine verilen bir temayı söz kullanmadan bedensel ifade ile yansıtma hedeflemektedir. Ona göre konuşma bazı filtreleri ve blokları içerdiği için bedensel ifadelerden sonra gerekirse eklenebilir. İmge tiyatrosu şu aşamalarda ilerlemektedir: Gruba bir tema verilir (örneğin ülkeler arası göç ve kültürel uyum sorunu), grubun bu temaya ilişkin olarak üç ayrı donuk imge oluşturmaları istenir. 1. Sorun imgesi, 2. Geçiş İmgesi, 3. Çözüm imgesi. Burada üç ayrı imge arasındaki geçişler ağır çekim ile yapılabilir.¹⁴³

Öğrenciler hazırlık çalışmasında bu üç imge üzerine çalışırken çözümün mucizevi bir şekilde olmamasına dikkat etmeleri istenir. Gruplar performanslarını sergilerken sorun imgesi, geçiş imgesi ve çözüm imgesini sırasıyla göstermeleri istenir.

1.2.1.2.28. Buzdağı

Derste işlenecek konu bağlamındaki metin öğrencilere verilir. Tahta ya da büyük bir kâğıt üzerine buz dağı su altında kalan ve yüzeyde görünen açıkça çizilir. Metinden alıntılar yaparak görünen ve gizli nedenleri yazılarak tartışılır. İnternet bağımlılığıyla ilgili gazete haberi, evden kaçan bir çocukla ilgili yazılan bir şiir kullanılabilir. Görünen nedenler buz dağının üst kısmına yazılarak, bu nedenlerin altında yatan nedenler ise buz dağının su altında kalan kısmına yazılarak somut hale gelebilir.¹⁴⁴

1.2.1.2.29. Kukla ve Maske Kullanımı

Kuklalar eğitimin her kademesinde kullanılabilir. İlköğretimde öğrencinin dikkatini çeken materyallerin hazırlanması ve konuşturulması eğlencelidir. Çeşitli materyallerden hazırlanan kuklalar basit şekillerde yapıp kullanılabilir. Okulöncesi dönemde öğrencinin kendisini, ailesini tanımak, dramatik etkinliklere dikkatini çekmek için kullanılabilir.¹⁴⁵

¹⁴² Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 44.

¹⁴³ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 44.

¹⁴⁴ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 44.

¹⁴⁵ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 48.

1.2.1.2.30. Gölge Oyunu

Somers'a göre gölge oyunu eğitimde dramada kullanılabilecek işlevsel ve estetik bir tekniktir. Perde arkasından çeşitli nesneler kullanılarak yapılan canlandırmalar sesli ya da sessiz olabilir. Öğretmen tarafından kurgulanıp oynatılabileceği gibi öğrencilerin yazıp kurguladıklarının oynatılması şeklinde de olabilir.

Somers, bu teknikle Karagöz ve Hacivat gibi geleneksel halk tiyatrosu formlarının yeniden canlandırılması ve programa yerleştirilmesinin mümkün olduğunu söylemektedir. Bu tekniği kullanan öğretmen öğrencilere oyunun öğelerini ve karakterlerini tanıtmalıdır. Öğrencilerden kendi oyunlarını yazmasını isteyebilir. Burada gerilim ve çatışma gibi dramatik öğelerin kullanılmasında öğrencilere rehberlik etmelidir.¹⁴⁶

1.2.1.2.31. Kâğıt Üzerinde Karakter Oluşturma

Öğrencilerin dikkatini çekmede etkili olan bu teknik, ana karakteri merkeze almak, incelemek ve karakterle ilgili detayları ortaya koymak için yapılır. Teknikte büyük bir kraft kâğıdı kullanılır. Belirlenen ana karakterin silueti kâğıda çizilir. Öğretmen öğrencilere karakterle ilgili sorular sorar ve verdikleri cevapları kâğıda yazmalarını ister. Karakterin kendi içinde yaşadıkları siluetin içine, çevresiyle ilgili olan ise dışına yazılır.¹⁴⁷

1.2.1.2.32. Dramanın Geçtiği Kurgusal Mekânın Oluşturulması

Teknik okul öncesi ve ilköğretimin ilk kademesinde drama çalışmasının somutlaşmasını sağlamak için çokça kullanılır. Bir köy, bir ada, uzay gemisi, denizaltı ya da dramanın gerçekleştiği mekân el altında bulunan nesnelerle somutlaştırılır. Öte yandan bu mekânları somutlaştırmaya yardım eden öğrenciler kroki yapma, yönlerle nesneleri kullanma ve üç boyutlu kavrama becerilerini kullanır.¹⁴⁸ Ellerindeki malzemelerle dramanın gerçekleştiği mekânı oluşturmaya çalışan öğrenciler gerçek olana ellerindeki malzemeyi benzetirler.

¹⁴⁶ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 48.

¹⁴⁷ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 51.

¹⁴⁸ Akar-Vural - Somers, *İlköğretimde Drama*, 53.

1.3. Ortaokullarda Peygamberimizin Hayatı Dersleri

Peygamberimizin hayatına uyguladığı evrensel ilkeler insanlık için ideal bir örnektir. O insan hayatının tüm yönleriyle, inanış, manevi uygulamalar, ahlak, ekonomi, siyaset, bireysel ve sosyal, ruhsal ve dünyevî dair her şeyle ilgilenmiş ve kendi güzel örneğini ortaya koymuştur.¹⁴⁹ Hz. Muhammed'in hayatı, vazettiği ilkeler Müslümanlar için hayat rehberidir. Bu sebeple ülkemizde örgün ve yaygın eğitimde Hz. Muhammed'in hayatını konu alan dersler bulunmaktadır. Bu derslerin amacı hem hayatını öğretmek hem de vazettiği ilkeleri öğrencilerin hayatlarında uygulamalarını sağlamaktır. Hz. Muhammed'in hayatını öğretmek amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumlarında her yaştan bireye dersler verilmektedir.

Hz. Muhammed'in hayatını öğreten derslerin isimlendirme farklılıkları vardır. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Kur'an kurslarında Hz. Muhammed'in hayatı öğretimine yer verilmekte, kurs programlarının dinî bilgiler bölümünde "Siyer" adı altında ya da "Peygamberimi Öğreniyorum" adı altında Hz. Muhammed'in hayatını ve örnek şahsiyetini konu alan dersler bulunmaktadır.¹⁵⁰

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında da Hz. Muhammed'in hayatını konu alan dersler bulunmaktadır. Bakanlığa bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında Hz. Muhammed'in hayatını öğretmek amacıyla olan derslerin adı "Peygamberimizin Hayatı" olarak isimlendirilmiştir. Bu derslerde Peygamberimizin hayatı önce kronolojik olarak verilmiş daha sonra üniteler tematik olarak planlanmıştır.¹⁵¹ MEB'e bağlı ortaöğretim kurumları olan İmam Hatip Liselerinde ise "Siyer" dersleri yer almaktadır.¹⁵² Bu dersler "İslamiyet Öncesi Arap Yarımadası, Hz. Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatı, Risalet'in Mekke Dönemi, Risalet'in Medine Dönemi" ünitelerinde kronolojik olarak ele alınmıştır.¹⁵³ MEB öğretim programlarında kronolojik ve tematik üniteler kullanılan derslere "Peygamberimizin Hayatı" isimlendirmesi yapılırken sadece kronolojik üniteler kullanılan dersler için ise "Siyer" isimlendirmesi kullanılmıştır.

¹⁴⁹ Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi* (İstanbul: Beyan Yayınları, 2011), 25.

¹⁵⁰ Diyanet İşleri Başkanlığı DİB, "Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları Öğretim Programı" (2024).

¹⁵¹ Millî Eğitim Bakanlığı MEB, "Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Ortaokul ve İmam-Hatip Ortaokulu Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı" (2018).

¹⁵² Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, "http://dogm.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/icerik/11", ts. (Erişim 16 Kasım 2024).

¹⁵³ Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, "http://dogm.meb.gov.tr/www/anadolu-imam-hatip-lisesi/icerik/22", ts. (Erişim 16 Kasım 2024).

Siyer, Diyanet İslam Ansiklopedisi siyer maddesi yazarı Fayda tarafından “Hz. Peygamber’in (sas) doğumundan vefatına kadar hayatını ve hey’etini (şahsiyetini), Kur’an, sünnetini ihtiva eden hadisler ve diğer İslami rivayetleri esas almak suretiyle, zaman ve mekân tayin ve tespit edilmek şartıyla ele alan ilim dalı” olarak tarif edilmiştir.¹⁵⁴ Adı ister “Siyer” ister “Peygamberimizin Hayatı” olsun bu derslerin ortak amacı Hz. Muhammed’in hayatını severek öğrenen ve onun vaaz ettiği ilkeleri hayatlarında kullanabilen bireyler yetiştirmektir.¹⁵⁵

MEB tarafından 2018 yılında yayınlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programında bu ders hem kronolojik hem de tematik yaklaşımlar kullanılarak hazırlanmıştır.¹⁵⁶ Birinci ünite kronolojik olarak Hz. Muhammed’in hayatına yer verilmiştir. Sınıf kademelerinde bu ünite konu başlıkları aynı olmakla birlikte konu içerikleri kademelere göre değişmektedir. Örneğin 5. Sınıflarda Peygamberimizin çocukluk yılları ağırlıklı iken, 7. Sınıfta ilk vahiy süreci ve Mekke dönemi, 8. sınıf kademesinde Medine dönemi ağırlıklıdır. İkinci ünite ve sonrasındakilerde tematik yaklaşım kullanılmıştır. Örneğin Peygamberimizin ibadetleri, vaaz ettiği evrensel ilkeler, ehli beyti vb. ünitelerde ele alınmıştır.

Öğretim programında Peygamberimizin Hayatı dersinin temel amacı kısaca Hz. Muhammed’in hayatının tüm yönleriyle bilinmesi ve örnek alınmasıdır. Bu amaçla O’nun yaşadığı çevrenin, arkadaşlarının, beşerî ve nebevî yönünün ve davranışlarının toplumsal etkilerinin bilinmesi gerekliliğinden yola çıkarak içerik oluşturulmuştur.¹⁵⁷

Peygamberimizin Hayatı dersi öğretim programları bütüncül bir bakış açısıyla hazırlanmıştır. Öncelikle temel öğrenme alanları belirlenmiş, bu alanlara dair üniteler ve kazanımlar oluşturulmuştur. Kazanımlar öğrencilere bilgi, beceri ve ahlaki tutum kazandırıcı niteliktedir. Öğrenme alanları: Ana Hatlarıyla Peygamberimizin Hayatı, Sosyal Hayatta Peygamberimiz, Peygamberimizin Nebevî Yönü, Peygamberimizin Örnekliği, Peygamberimizin Ashabı, Kültür ve Medeniyetimizde Peygamberimiz şeklinde düzenlenmiştir. Konular, ünitenin özelliğine göre öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Konular öğrencilere

¹⁵⁴ Mustafa Fayda, *Allah’ın Emriyle Siyer Başlar -Siyer Yazımında İlkler-* (İstanbul: Siyer Yayınları, 2022), 15.

¹⁵⁵ Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, “<http://dogm.meb.gov.tr/www/anadolu-imam-hatip-lisesi/icerik/22>”; MEB, “Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı” (2018).

¹⁵⁶ MEB, “Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı” (2018), 7.

¹⁵⁷ MEB, “Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı” (2018), 7.

peygamber sevgisini kazandıracak, dinî ve ahlaki gelişimlerine katkı sağlayacak ve sünnet kültürü kazandıracak şekilde yapılandırılmıştır.¹⁵⁸

Siyer ve Peygamberimizin Hayatı öğretim programlarının ortak amacı yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmektir. Öğretim programı, öğrenme-öğretme etkinliklerinin çevre faktörleri, öğrencinin eski bilgileri, genel kültür seviyeleri ve dinî bilgileri dikkate alınarak hazırlanan sevgi temelli bir yaklaşımı önermektedir.¹⁵⁹ Öğretim programında belirlenen bu amaca uygun olarak eğitim ortamı planlanması gerekmektedir. Drama bir yöntem olarak kullanıldığında öğretim programının yukarıdaki hedeflerine uygundur. Konu ve kazanımlar ne olursa olsun, planlanan öğretim ortamlarında bilgiler ünik bir biçimde dünya ile kurulan öznel ve nesnel ilişkiler içinde yapılır.¹⁶⁰

Eğitim sistemimizin öğrenci yetiştirme hedefleri arasında kendi düşüncelerini ifade edebilen, yetkin, yaratıcı ve kültürlü bireyler yetiştirmektir. Ayrıca öğretim programlarında öğrencilerin sosyal, bireysel, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri içeren yetkinlikler belirlenmiştir. Bu yetkinlikleri sekizincisi ve sonuncusu şöyledir: “Kültürel Farkındalık ve İfade”. Bu yetkinlik bireyin görüş, deneyim ve duygularını yaratıcı bir şekilde ifade edebilmesi için yer almaktadır. Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatları kullanmayı içermektedir. Yaratıcı drama yöntemi de öğrencinin kendi görüş ve düşüncelerini sınıfta aktarmasını ve öğrencinin yaratıcılığını teşvik etmesi açısından bu yetkinliği gerçekleştirmeye dönük bir tekniktir.

Kur'an kurslarında ve MEB'e bağlı eğitim kurumlarında peygamberimizin hayatını öğreten eğitmen ve öğretmenler genellikle öğretmen merkezli anlatım yöntemini tercih etmektedir. Hülya Tügen¹⁶¹, Din Kültürü Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin hangi öğretim yöntemi daha çok kullandıklarını belirlediği tezinde DKAB öğretmenleri içinde Peygamberimizin Hayatı da olan seçmeli derslerde çoğunlukla anlatım yöntemini kullandığını tespit etmiştir.¹⁶² Bu araştırmaya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin

¹⁵⁸ MEB, “Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı” (2018), 8.

¹⁵⁹ MEB, “Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı” (2018), 3-4.

¹⁶⁰ San, “Eğitimde Yaratıcı Drama”, 1990, 582.

¹⁶¹ Hülya Tügen, *DKAB Öğretmenlerinin Ders İşleme Yöntem ve Teknikleri(Diyarbakır Örneği)* (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023).

¹⁶² Ali Baltacı - Yusuf Aydın, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Tutumları”, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi* 6/1 (28 Haziran 2019), 13-37.

%3.9'u çok az, %35.9'u az, %41.2'si fazla, %49'u çok fazla anlatım yöntemi kullanıldığını belirtmiştir. Aynı durum Tülay Yücel¹⁶³ tarafından hazırlanan doktora tezinde de ortaya konulmuştur. Bekir Yıldırım¹⁶⁴ tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde de siyer öğretiminde öğretmen merkezli ders anlatımı yapıldığı tespit edilmiştir. Derslerde sadece öğretmen merkezli yöntemler kullanmak kazanımların öğrenilmesini ve dersin kalıcılığını sağlayamadığı son dönemde yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğu çağımızda öğrencilerin, bilgiyi öğrenmenin yanı sıra işlemlerini ve dönüştürmesini, kullanmasını sağlanması gerekmektedir. Çağın öğrencilerine veya bireylerine çok yönlü ve iyi planlanmış eğitim uygulamalarını sunmak gerekmektedir.

Yaratıcı drama alanının öncülerinden İnci San, eğitim-öğretim faaliyetlerinde 'duyusal alan ile bilişsel alanın birbirinden ayrıldığı ve eğitimin salt bilişsel alana indirgendiği dolayısıyla çocuğun bilgileri eleştirmesine, işlevsel olarak kullanmasına çok az olanak tanındığı' tespitinde bulunmuştur. Peygamberimizin Hayatı öğretiminin bu şekilde ilerlediği düşünülürse öğrencilerin peygamberimizin vazettiği evrensel ilkeleri hayatlarına uygulaması ne kadar mümkün görünmektedir? Hâlbuki öğrenciler öğrenme ortamında aktif olduklarında daha iyi öğrenme sağlamaktadır.¹⁶⁵ Anlatım yönteminde ise öğrenciler pasif durumdadır. Öğrencinin aktif olduğu ders planlarının yapılması öğrenmeyi daha iyi hale getirecektir. Yaratıcı drama yöntemi ile siyer dersi öğrencilerin aktif katılımına yardımcı olmaktadır. Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencinin aktif olması, yaparak yaşayarak öğrenmesi drama yöntemiyle sağlanacaktır.¹⁶⁶ Öğrencilere siyer kazanımlarını öğretirken onların demokratik, çeşitli ve değişik ilişkileri görebilen, dinin evrensel ilkelerini hayatlarında uygulayabilen, bağımsız düşünebilen, hoşgörülü, kültürlü ve yaratıcı bireyler olmalarını da sağlamaktadır.

Özellikle çocukluk döneminde öğrenciler için planlanan eğitim-öğretim ortamlarının bilişsel, duyuşsal ve devinimsel alanların tamamını bütüncül olarak ele alması gerekmektedir. Yaratıcı dramının uygulama aşamasındaki basamaklar çocuğun hareketler yapması, dans etmesi, resim yapması, heykel vb. sanat ürünleri ortaya koymasını içermesi

¹⁶³ Yücel, *Öğrencilere Göre Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi*.

¹⁶⁴ Bekir Yıldırım, *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı Din Eğitimi Bilimdalı Dalı, 2007), 94.

¹⁶⁵ Özdemir, *Dramatizasyon*, 3.

¹⁶⁶ Macid Yılmaz, "Sosyal ve Duygusal Öğrenme Bağlamında Ahlak Eğitiminde Dramanın Yeri", *Tokat İlmîyat Dergisi* 9/1 (30 Haziran 2021), 181-205.

sebebiyle psikomotor gelişim alanını da desteklemektedir. Yine bu dönemde çocuğun oyun oynama ihtiyacı vardır. Yaratıcı dramının içerisinde bulunan oyun bu ihtiyacına cevap verir. Canlandırmalar ve rol oynamalar öğrencilerin sorgulamalar yapmasını, eleştirel düşünmesini, zihinde canlandırmalar yapmasını, bilişsel olarak gelişmesini sağlar.¹⁶⁷

Çocukluk döneminde kendilik değerinin oluşmasında bir grup içerisinde etkileşimde bulunması ve davranışlar ortaya koyması önemlidir. Yaratıcı drama da grup etkinliği olması, bireylerin olduğu gibi kabul görmesi, davranışlarını özgürce ortaya koyması temeline dayanır. Öğretmen öğrencinin kendi metnini, anısını oluşturmaya liderlik eder. Diğer işleri öğrenci eğlenerek yapar. Böylece hayal gücünü etkin kullanan, sanatçı kişiliğe sahip öğretmenin elinde etkili öğrenme aracı olur.¹⁶⁸ Bu açıdan bakıldığında uygulanması da kolaydır. Öğrenci süreçte aktiftir, eğlenerek ürünler ortaya koyar aynı zamanda öğrenir, kurgular, dener, yaşar ve kavrar.

Yaratıcı drama yöntemi ile öğrenciler bir bakıma hayatın provasını yaparlar. Eğitimci tarafından belirlenen konu kapsamında kendi özgün rollerini ve tiplerini oluştururlar. Yargılanmadan bunları deneme ve grupta kendilerini ifade etme imkânı bulurlar.¹⁶⁹ Sosyal hayatlarında karşılaştıkları problemlerde drama sürecinde denedikleri bu rolleri uygulamaya istekli olurlar.¹⁷⁰ Dramayı diğer tekniklerden ayıran şey onun deneyime dayanmasıdır. Öğrenciler bir ahlaki ikilemi canlandırarak ve izleyerek tanık olurlar. Öğretim programında yer alan soyut ilke ve kavramlar drama yöntemiyle işlenirse öğrencilerin zihinsel yeteneklerinin yanı sıra sosyal becerilerini de geliştirir.

Eğlenceli öğrenme ortamında öğrencilerin motivasyonu ve bilginin kalıcılığı da sağlanır.¹⁷¹ Saadet İder'in yaptığı çalışma erken çocukluk dönemi din eğitiminde drama/oyun vb. etkinliklerin çocuğun nöral gelişimini desteklediği ve etkili, kalıcı öğrenmeye imkân sağladığını ortaya koymuştur.¹⁷² Aybiçe Tosun tarafından din eğitimi alanında drama kullanılmasına yönelik yapılan nitel araştırma sonucuna göre drama

¹⁶⁷ Alev Önder, *İlköğretimde Eğitimci Drama- Temel İlkeler, Uygulama Modelleri ve Örnekleri* (İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2006), 26-27.

¹⁶⁸ Özdemir, *Dramatizasyon*, 45.

¹⁶⁹ San, "Yaratıcı Drama", 560.

¹⁷⁰ Ömer Adıgüzel vd., "13. Uluslararası Eğitimde Drama/Tiyatro Kongresi 21-23 Kasım 2008 Dorothy Heathcote ile Ömer Adıgüzel Söyleşisi", *Yaratıcı Drama Dergisi* 5/9/10 (01 Haziran 2010), 104.

¹⁷¹ Yılmaz, "Sosyal ve Duygusal Öğrenme Bağlamında Ahlak Eğitiminde Dramanın Yeri".

¹⁷² Saadet İder, "Erken Çocukluk Dönemi Din Eğitiminde Uyarıcı Zenginliğinin Nörobilimsel Temelleri", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (Erişim 21 Şubat 2025).

etkinliklerinin dinin kültürel yönünün aktarımında oldukça etkili olduğu ve öğrencilerin kültürel ve toplumsal olayların arka planında yer alan dini olguları anlamalarında önemli bir rol oynadığı sonucuna varılmıştır.¹⁷³

Günümüzde okullardan öğrencilere bilgi kazandırmaya ek bilgi okuryazarlığı, kişiler arası ilişkiler ve iletişim becerilerine sahip bireyler yetiştirmesi beklenmektedir. Eğitimde drama teknikleri bireysel ve grup etkinlikleriyle birçok boyutu bir arada kullanmayı ve keşif olanağını sunmaktadır. Bu etkinlikler öğrencileri bir grup içerisinde kurgusal bir dünya inşa etme ve dramatik durum yaratmaya yönlendirmektedir. Böylece bilgiyi analiz ve sentez düzeyine çıkarmaya olanak tanır. Drama söz konusu becerileri kazandırması sebebiyle son yıllarda eğitimde yöntem olarak daha fazla kullanılmaktadır.¹⁷⁴

Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencinin aktif olması, yaparak yaşayarak öğrenmesi drama yöntemiyle sağlanacaktır. Drama tekniğiyle öğrenciler bilgiyi tecrübe etme imkânı bulurlar. Ahlaki bilgi ile çevre arasında etkileşim sağlanmış olur. Ayrıca din alanı derslerinde beceri temelli eğitim önemslenmekte yani bilgilerin davranışa dönüşmesi önemli olmaktadır. Drama bu anlamda din alanı derslerinde faydalı olacaktır.¹⁷⁵

Konusunu Hz. Muhammed'in hayatından alacak olan drama odaklı derslerden sonra öğrenciler hayatlarında karşılaştıkları problemlerde Hz. Muhammed'in evrensel öğretilerini uygulamaya istekli olacaklardır. Yaratıcı drama yöntemiyle işlenen derslerde birçok kazanım elde edilir. Doğaçlama aşamasında kişi olaylara daha önce yaşadıklarından hareketle bir durumu, olayı rol içinde deneme imkânı bulur. Böylece kişi rol yaparak yeni roller keşfeder, buluş yapar, hayatı deneme imkânı bulur. Konusunu Hz. Muhammed'in hayatından alan doğaçlamalarda kişi, peygamberin önerilerini kendi deneyimleri ve yeni durumlar ekseninde denemeler yapma imkânı bulur. Denediği bu durumlarla sosyal hayatında karşılaştığında daha önce özgürce ortaya koyduğu bu rollerden birini uygulama olasılığı artacaktır. Böylece peygamberimizin evrensel ilkelerini hayatında uygulamaya daha yakın olacaktır. Oluşum aşamasında Hz. Muhammed'in hayatı katılımcılara daha yakın hale getirilir. Aradaki yıllar ortadan kalkar ve katılımcı kendi yaratıcı ürünlerini ortaya koyarken peygambere ve onun yaşamına daha da yaklaşır.

¹⁷³ Aybiçe Tosun, "Yaratıcı Dramanın Din Eğitiminde Ritüellerin Öğretimine Etkisi", *Dini Araştırmalar* 22/55 (2019), 51-76.

¹⁷⁴ Meryem Çelik, "Eğitimde Drama Araştırmaları: 1975-2022", *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2022), 136.

¹⁷⁵ Yılmaz, "Sosyal ve Duygusal Öğrenme Bağlamında Ahlak Eğitiminde Dramanın Yeri".

Çalışkan tarafından yapılan yüksek lisans tezinde 2014-2023 yılları arasında yaratıcı drama ile ilgili lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu araştırmaların çoğunda yaratıcı drama yöntemi bir araç olarak kullanılmış, uygulamalar yapılarak pek çok alanda çeşitli konularda etkisi incelenmiştir. Araştırmacılar yaratıcı dramayı, sosyal gelişime olumlu katkısı, sorumluluk bilinci oluşturmaya, gruptaki diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurmaya ortam sağlamaya, akademik başarıyı sağlamaya sebebiyle tercih etmişlerdir.¹⁷⁶ Siyer dersi kazanımları yanında öğrencilerin, gruptaki bireylerle olumlu ilişkiler kurma, eleştirel düşünme becerisi kazanma, topluluk önünde konuşma ve kendini ifade etme gibi diğer becerileri de kazanması mümkün olacaktır.

Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre yaratıcı drama yöntemi kullanılarak ders işlenmesi akademik başarıyı artırmaktadır.¹⁷⁷ Dersin kalıcılığını sağladığına yönelik pek çok araştırma sonucu vardır.¹⁷⁸ Yaratıcı drama yöntemiyle peygamberimizin hayatını öğretmek, öğretmen merkezli anlatımın ön planda olduğu bir ders değil, öğrencilerin içinde büsbütün var olabilecekleri bir oluşum ve üretim sürecidir. Yaratıcı drama yöntemiyle ders işlemenin öğrencilere kazandıracığı faydaların yanında öğretmen açısından da birtakım faydaları bulunmaktadır.

1.4. Siyer Eğitimi Alanında Yapılan Araştırmalar

Kur'ân-ı Kerîm'de Peygamberimiz'in Müslümanlar için en güzel örnek olduğu buyurulmuştur. Vefatından hemen sonra hem Kur'ân'ı anlamak hem de yaşamak için ilmi çalışmalara başlayan Müslümanlar Allah Resulü'nün hayatını öğrenmek ve öğretmek için eğitim faaliyetlerine başlamışlardır. Ülkemizde de hem üniversitelerde hem de diğer eğitim kurumlarında konusunu Hz. Peygamber'in hayatından alan derslere yer verilmiştir. Burada siyer eğitimi alanında yapılan araştırmalara yer verilecektir.

İlköğretim Alanında yapılan çalışmalar şunlardır:

1- Gönül Gümüş tarafından 2000 yılında yapılan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programındaki Hz. Muhammed'in Hayatına Özel Öğretim Yöntemleri Açısından Bir Yaklaşım” isimli yüksek lisans tezinde Hz. Muhammed'in hayatı konularının öğretiminde kullanılması önerilen ve araştırmacı tarafından geliştirilen özel

¹⁷⁶ Çalışkan, *Yaratıcı Drama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Araştırmalar Üzerine Bir İnceleme*, 43.

¹⁷⁷ Özgür Ulubey - Çetin Toraman, “Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması / The Effect of Creative Drama on Students' Academic Achievement: A Meta-Analysis Study”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/32 (30 Aralık 2015), 219.

¹⁷⁸ Çalışkan, *Yaratıcı Drama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Araştırmalar Üzerine Bir İnceleme*.

öğretim yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca mevcut durum tespit etmek amacıyla öğrencilerle ve öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler öğretmenlerin genellikle öğretmen merkezli uygulamaları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Araştırmacı öğrencilerin Hz. Muhammed'in örnekliğini hayatlarına uygulamasında temel etkenin ders işlenişinde seçilen yöntem, müfredatın yeterli olmaması olduğunu ifade etmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan ders planlarının da öğretmen merkezli olduğu ve öğrencileri sorularla ve tartışma gibi yöntemlerle daha etkin hale getirmeye yönelik olduğu görülmektedir.¹⁷⁹

2- Yasin Yakar tarafından 2008 yılında yapılan “Yenilenen İlköğretim VIII. Sınıf Müfredatındaki (2007) “Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar, Din ve Güzel Ahlak, İslam Dininin Bazı Evrensel Öğütleri” Ünitelerinin İşlenişine Yönelik Bir Deneme” başlıklı yüksek lisans tezinde ise ilgili konularda öğrenci merkezli materyallere yer verilmiştir.¹⁸⁰

3- Fatma Songur tarafından 2014 yılında yapılan “Siyer Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Isparta Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde Isparta ilinde ortaokul ve liselerde siyer derslerinde görev alan öğretmenlerin görüşleri anket kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin dersin amacı, içeriği ve öğrenme öğretme süreçlerine dair olumlu görüşlerinin olduğu tespit edilmiştir.¹⁸¹

4- Şengül Akgül tarafından 2016 yapılan “Hz. Muhammed'in Hayatı Öğretim Programının Amaçlarının ve İçeriğinin Alan Uzmanı Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde öğretim programı uzman görüşleri olarak değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur. Bu araştırmada incelenen öğretim programı 2018 yılında değiştirilmiştir.¹⁸²

5- İlyas Musluk tarafından yapılan 2019 yılında yapılan araştırmada “DKAB Öğretmenlerinin (5-8) İnanç, İbadet ve Hz. Muhammed'in Hayatı Konularının

¹⁷⁹ Gönül Gümüş, *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi programındaki Hz. Muhammed'in hayatına özel öğretim yöntemleri açısından bir yaklaşım* (Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2000).

¹⁸⁰ Yasin Yakar, *Yenilenen İlköğretim VIII. Sınıf Müfredatındaki (2007) “Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar, Din ve Güzel Ahlak, İslam Dininin Bazı Evrensel Öğütleri” Ünitelerinin İşlenişine Yönelik Bir Deneme* (Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008).

¹⁸¹ Fatma Songur, *Siyer Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Isparta Örneği)* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2014).

¹⁸² Şengül Akgül, *Hz. Muhammed'in Hayatı Öğretim Programının Amaçlarının ve İçeriğinin Alan Uzmanı Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi* (Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2016).

Öğretiminde Kullandıkları Öğrenci Merkezli Yöntemlerle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar” isimli yüksek lisans tezinde DKAB dersi içeriğinde yer alan Hz. Muhammed’in Hayatı konularının öğrenci merkezli yöntemlerle işlenişi ve bu yöntemin uygulamasında öğretmenlerin yaşadıkları sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Öğrencilerin konuların soyut olması sebebiyle derslerde yeteri kadar aktif olamaması ve fiziki şartlar, sınıfların kalabalık olması yaşanan sorunlar olarak tespit edilmiştir. Hz. Muhammed’in hayatı konularına özel bir değerlendirme yapılmamıştır.¹⁸³

6- Saliha Sevilmiş tarafından 2019 yılında yapılan “İmam Hatip Ortaokulları Hz. Muhammed’in Hayatı Dersi Müfredatında Yer Alan Âdâb-ı Muâşeret Konularının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi (6. 7. 8. Sınıf İstanbul Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde ilgili konuların, öğrencilerin bireysel ve sosyal hayatlarında bıraktığı etkiyi tespit etmeye çalışmıştır. Öğrencilerin bu konularda öğrendikleri kavram bilgilerinin arttığı ve pekiştiği tespit edilmiştir. Duyuşsal ve davranışsal boyutta ise kısmen pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin öğrendiklerini hayatlarında uygulama noktasında eksikliği olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁸⁴

Ortaöğretim alanında yapılan çalışmalar şunlardır:

1- Bekir Yıldırım tarafından 2007 yılında yapılan “İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi” isimli yüksek lisans tezinde siyer dersi öğretiminin mevcut durumu öğretmenlerle görüşmeler yaparak, öğrencilerle anket yaparak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre ders kitabının yetersiz olduğu ve öğretmen merkezli uygulamaların tercih edildiği tespit edilmiştir. Siyer dersinde kullanılması önerilen yöntemlere yer vermiştir. Bu yöntemler arasında araştırmamızda kullandığımız drama yöntemi de vardır. Bu yöntemin tarih öğretiminde kullanılması, öğrenci merkezli olması, siyer dersinde amaçlanan hedeflere uygun olması sebebiyle önerildiği görülmektedir.¹⁸⁵

2- Hasan Sözen tarafından 2014 yılında yapılan “Çocuğun Din Eğitimine Hz. Muhammed’in Hayatı Bağlamında Kuramsal Bir Yaklaşım” isimli yüksek lisans tezinde

¹⁸³ İlyas Musluk, *DKAB Öğretmenlerinin (5-8) İnanç, İbadet ve Hz. Muhammed’in Hayatı Konularının Öğretiminde Kullandıkları Öğrenci Merkezli Yöntemlerle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar* (Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019).

¹⁸⁴ Saliha Sevilmiş, *İmam Hatip Ortaokulları Hz. Muhammed’in Hayatı Dersi Müfredatında Yer Alan Âdâb-ı Muâşeret Konularının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi (6. 7. 8. Sınıf İstanbul Örneği)* (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019).

¹⁸⁵ Bekir Yıldırım, *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi* (Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2007).

sosyal bilişsel öğrenme kuramı kapsamında model olarak öğrenmenin din eğitiminde Hz. Muhammed'in hayatı derslerinde yönelik öneriler sunmaktadır.¹⁸⁶

3- İshak Katipoğlu tarafından 2015 yılında yapılan “Liselerde (9. Ve 10. sınıf) Seçmeli Olarak Okutulan Hz. Muhammed'in Hayatı Dersinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Samsun Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde öğretmen ve öğrencilerin ders ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin görüşleri anket kullanılarak tespit edilmiş, önerilere yer verilmiştir.¹⁸⁷

4- Halise Yurdakul tarafından 2016 yılında yapılan “Seçmeli Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi 10.Sınıf Müfredat Programının Kavram Haritası Tekniği ile İşleniş” isimli yüksek lisans tezinde 10. Sınıf ders konuları kapsamında kavram haritalarına yer verilmiştir. Bu araştırmada amaç dersin işlenişini hem öğrenciler hem de öğretmenler için farklılaştırmaktır.¹⁸⁸

5- Tülay Yücel tarafından 2019 yılında yapılan “Öğrencilere Göre Ortaöğretim Seçmeli Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi (İzmir İli Örneği)” doktora tezi araştırmacı Hz. Muhammed'in hayatı dersinin öğrenciler üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin Hz. Muhammed'in hayatının kendi davranışlarına olumlu etkisi olduğu ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmada öğrencilere öğretmenlerinin hangi yöntemi tercih ettiği sorusu da anket olarak uygulanmış ve görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrenciler bu soruya %87,8 anlatım yöntemi cevabını vermiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre öğretmenlerin öğretmen merkezli anlatımları tercih ettikleri görülmektedir. Yine bu araştırmaya göre öğrencilerin dersin işleniş sevmeye ile dersi sevmeye arasında olumlu yönde bir korelasyon söz konusudur. Ayrıca öğrenciler bu dersin davranışlarını olumlu yönde değiştirdiğini de ifade etmiştir. Araştırmacı bu sonuçtan hareketle derste öğrenilenlerin hayatlarında karşılık bulduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin düzeylerine göre materyallerin hazırlanması, öğrenci merkezli uygulamaları artırılması önerilmektedir.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Hasan Sözen, *Çocuğun Din Eğitimine Hz. Muhammed'in Hayatı Bağlamında Kuramsal Bir Yaklaşım* (Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2014).

¹⁸⁷ İshak Katipoğlu, *Liselerde (9. ve 10. Sınıf) Seçmeli Olarak Okutulan Hz. Muhammed'in Hayatı Dersinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Samsun Örneği)* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2015).

¹⁸⁸ Halise Yurdakul, *Seçmeli Hz. Muhammed'in Hayat Dersi 10. Sınıf Müfredat Programının Kavram Haritası Tekniği İle İşleniş* (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2016).

¹⁸⁹ Tülay Yücel, *Öğrencilere Göre Ortaöğretim Seçmeli Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi (İzmir İli Örneği)* (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019).

6-Abdullah Ergün tarafından 2019 yılında yapılan “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Siyer Dersine Karşı Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde ise ilahiyat fakültesi öğrencilerinin siyer dersi ile ilgili görüşleri anket kullanılarak tespit edilmiştir. Ayrıca lisede okudukları siyer dersinin etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.¹⁹⁰

7- Fikret Özenç tarafından 2019 yılında yapılan “İmam Hatip Lisesi Siyer Ders Kitabının Dini Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde Siyer ders kitabı içerik analizine tabii tutulmuştur. Araştırmacı kitabın içeriğinden örneklerle dini çeşitlilik sınıflandırmasının dikkate alınmadığını ifade etmektedir.¹⁹¹

8- Zeynep Gömbeyaz tarafından 2023 yılında yapılan “Siyer Dersi Öğretiminin Peygamber Algısına Etkisi (İHL ve Fen Lisesi Mukayesesi)” yüksek lisans tezinde İmam Hatip Liselerinde siyer dersi alan ve almayan öğrencilerin peygamber algısı arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmiştir.¹⁹²

9- Bekir Kalın tarafından 2024 yılında yapılan “İmam Hatip Liselerinin Siyer Algısı” isimli yüksek lisans tezi İmam Hatip Liselerinde eğitim gören öğrencilerin siyer algılarını tespit etmeye yöneliktir. Araştırmacının anket kullanarak tespit ettiği öğrenci tutumlarının anketteki cümlelere katıldıklarını ya da katılmadıklarını belirtmişlerdir.¹⁹³ Öğrencilerin siyer algılarının tespit edilmeye çalışıldığı bu çalışma görüşme yöntemiyle desteklenirse daha anlaşılır olacaktır.

Yaygın öğretim kurumlarından olan Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde siyer öğretimi alanında yapılan iki çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalardan ilki Nurgül Sarı tarafından 2020 yılında yapılan “Diyanet Çocuk Dergisi Özelinde Türkiye’de Çocuklar İçin Siyer Çalışmaları (2000-2019)” isimli yüksek lisans tezidir. Bu çalışmada çocuklar için siyer anlatımı incelenmiştir. Diyanet Çocuk dergisi içerik olarak ele alınmış ve tespitlere yer verilmiştir. Genel olarak Hz. Peygamber ve Siyer’e yer verilmediği, yer verilen sayılarda da konuların tekrara düştüğü tespit edilmiştir.¹⁹⁴

¹⁹⁰ Abdullah Ergün, *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Siyer Dersine Karşı Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)* (Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019).

¹⁹¹ Fikret Özenç, *İmam Hatip Lisesi Siyer Ders Kitabının Dini Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi* (Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019).

¹⁹² Zeynep Gömbeyaz, *Siyer Dersi Öğretiminin Peygamber Algısına Etkisi (İHL ve Fen Lisesi Mukayesesi)* (Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2023).

¹⁹³ Bekir Kalın, *İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Siyer ve Tarih Algısı (Osmaniye Örneği)* (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2024).

¹⁹⁴ Nurgül Sarı, *Diyanet Çocuk Dergisi Özelinde Türkiye’de Çocuklar İçin Siyer Çalışmaları (2000-2019)* (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2020).

Seda Türkoğlu tarafından 2024 yılında yapılan diğer çalışmada “Dinim İslam Temel Bilgiler Ders Kitabı Siyer Bölümünün Siyer Yazıcılığı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde siyer bölümü incelenmiştir. Araştırma Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Kur’ân kurslarında yetişkinler için okutulan “Dinim İslam Temel Bilgiler” ders kitabındaki peygamber algısı araştırılmıştır. Bu kurslarda eğitim alan yetişkin öğrencilerin nasıl bir peygamber algısına sahip oldukları yapılan görüşmelerle ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada ders kitabı incelenmiş ve Kur’ân temelli bir peygamber algısı oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu ders kitabında eksiklikler tespit edildiği ifade edilmiştir.¹⁹⁵

1.5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri ve Drama ile İlgili Araştırmalar

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde drama kullanılmasına yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında iki türe ayrılmaktadır. Birincisinde dramanın DKAB derslerinde kullanılması ve drama tekniğine dair araştırmalar ve drama örneklerine yer verildiği görülmektedir. İkincisinde ise drama tekniği uygulanmış ve veri toplanmıştır. Yapılan araştırmaların çoğu drama tekniğinin DKAB derslerinde kullanılması ve uygulama örneklerine yer verilmiştir. Bu tezler ve içerikleri şunlardır:

1- Ramazan Diler tarafından 2001 yılında hazırlanan “Din Eğitiminde Dramatizasyon Yöntemi” isimli yüksek lisans tezinde öğretme ve öğrenme modelleri, dramatizasyon ve temel kavramları incelenmiş, dramatizasyon yönteminin oyunla olan ilişkisi açıklanmış, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders programının dramatizasyon yöntemiyle işlenmesine yönelik değerlendirilmeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan günlük ders plânı örneklerine yer verilmiş ve bu planlardan iki tanesi iki ayrı okulda uygulanmıştır. Uygulama sonunda veri toplanmamıştır.¹⁹⁶

2-Halise Kader Zengin tarafından 2002 yılında hazırlanan “Eğitsel Oyunlar ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Kullanımı” isimli yüksek lisans tezinin bir bölümü drama oyunları adı altında eğitimde dramaya ayrılmıştır. Oyun ve eğitsel oyun kavramından bahsedilmiş, daha sonra oyunlar kısaca tanıtılmış ve oyunların Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde kullanımı örneklendirilmiştir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak

¹⁹⁵ Seda Türkoğlu, *Dinim İslam Temel Bilgiler Ders Kitabı Siyer Bölümünün Siyer Yazıcılığı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi* (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2024).

¹⁹⁶ Ramazan Diler, *Din eğitiminde dramatizasyon yönetimi* (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2001).

Bilgisi dersinde eğitsel oyunların kullanımı adlı bölümde drama oyunları ve rol oynama başlığında eğitimde dramanın kullanımına dair örnekler yer almaktadır.¹⁹⁷

3- Tuğba Güler tarafından 2005 yılında hazırlanan “Din ve Ahlâk Öğretiminde Drama Yöntemi ve Uygulama Örnekleri” yüksek lisans tezinde de drama yönteminin DKAB dersine uygunluğu ve derste nasıl kullanılacağı örneklerle ortaya konulmuştur.¹⁹⁸

4-Yusuf Ceylan tarafından 2006 yılında hazırlanan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Bir Yöntem Olarak Drama’nın Kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde ise eğitimde drama kullanılmasının DKAB dersi açısından yararları, sınırlılıkları, uygulama aşamaları ve bazı drama tekniklerinin DKAB derslerinde kullanılmasına yer verilmiştir. Son olarak ilköğretimde her kademede drama tekniklerine göre hazırlanan bir ders planı yer almaktadır.¹⁹⁹

5- Erdem ÇAKI tarafından 2008 yılında hazırlanan “Beşinci Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Bir Yöntem Olarak Drama Tekniği” isimli yüksek lisans tezinde ise beşinci sınıf kademesindeki kazanımlarda araştırmacı tarafından dramatizasyon tekniğiyle hazırlanan beş ders planına yer verilmiştir.²⁰⁰

6- Metin Çangır tarafından 2008 yılında hazırlanan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitsel Oyun Yönteminin Uygulanma Durumu (Tuzla Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde DKAB dersinde eğitsel oyun kullanma durumu incelenmiştir. Alan yazın bölümünde rol oynama başlığı altında drama tekniklerinden olan rol oynamaya yer verilmiştir. DKAB öğretmenlerinin eğitsel oyunları kullanımlarının araştırıldığı tezde İstanbul ili Tuzla ilçesinde ilköğretim okullarında öğrenim gören 500 öğrenciden anket kullanılarak veri toplanmış ve analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan ders öğretmenlerinin eğitsel oyun hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, disiplin, zaman yetersizliği ve yöntemin uygulamasındaki yoruculuk sebebiyle uygulanmadığı tespit edilmiştir.²⁰¹

7- Şerife Mahmut tarafından 2009 yılında hazırlanan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Yaratıcılığa Yolculuk” adlı yüksek lisans tezinde de aynı şekilde Din

¹⁹⁷ Halise Kader Zengin, *Eğitsel oyunlar ve ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanımı* (Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2002).

¹⁹⁸ Tuğba Güler, *Din ve Ahlâk Öğretiminde Drama Yöntemi ve Uygulama Örnekleri* (Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2005).

¹⁹⁹ Yusuf Ceylan, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinde Bir Yöntem Olarak Dramanın Kullanımı* (Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2006).

²⁰⁰ Erdem Çakı, *Beşinci Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Bir Yöntem Olarak Drama Tekniği* (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008).

²⁰¹ Metin Çangır, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitsel Oyun Yönteminin Uygulanma Durumu (Tuzla Örneği)* (Yeditepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008).

Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde dramının kullanılması ve araştırmacının derslerde uyguladığı drama örneklerine yer verilmiştir.²⁰²

8- Nesligül Erol tarafından 2009 yılında hazırlanan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Uygulanması (İlköğretim 4. Sınıf)” isimli yüksek lisans tezinde de drama yöntemi ve ahlak eğitimi ilişkisi incelenmiş ve İlkokul dördüncü sınıf kademesinde DKAB dersi ünitelerinde drama örneklerine yer verilmiştir.²⁰³

Drama tekniğinin uygulandığı ve veri toplandığı araştırmalar ise şöyledir:

1- Hacer Akyüz tarafından 2009 yılında hazırlanan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılan Drama Yönteminin Öğrencilerin Ahlaki Kazanımları ve Derse Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde drama yönteminin öğrencinin derse yönelik tutumlarına ve ahlaki kazanımları üzerine etkisini ölçmek için deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Aynı okulda 6. Sınıfta eğitim gören dört sınıftan ikisi deney grubu diğerleri kontrol grubu olarak seçilmiştir. Aynı ünitelerdeki kazanımlar deney grubunda drama yöntemiyle, kontrol grubunda geleneksel yöntemlerle dersler işlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen “İslam’ın Sakınılmasını İstedığı Davranışlar Ünitesi Kazanımlar Ölçeği” ve “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programıyla değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda nicel ve nitel veriler DKAB dersine karşı tutumlara ve ahlaki kazanımlara olumlu etki ettiği görülmüştür. Araştırmada uygulanan ders planları da eklerde yer almaktadır. Araştırma sonucunda hipotezlerin doğrulanmadığı görülmektedir. Araştırmacının 44 kişilik sınıflarda uygulama yapması nicel bulguların hipotezleri doğrulamaması üzerinde etki olabilir.²⁰⁴

2- Mustafa İsmail Bağdatlı tarafından 2010 yılında hazırlanan “İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı” doktora tezinde araştırmacı DKAB derslerin drama kullanılmasının önemine ve uygulamasıyla ilgili örneklerle yer vermiştir. Drama yöntemini kullandığı üç ders planına ve her planın sonunda öğrenci görüşlerine yer vermiştir. Araştırmacı iki ilköğretim okulunda 7. ve 8.

²⁰² Şerife Mahmut, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Yaratıcılığa Yolculuk* (Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009).

²⁰³ Nesligül Erol, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Uygulanması (İlköğretim 4. Sınıf)* (Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009).

²⁰⁴ Hacer Akyüz, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılan Drama Yönteminin Öğrencilerin Ahlaki Kazanımları ve Derse Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009).

sınıflardan rastgele seçmiş ve soyut konulardan seçerek hazırladığını ifade ettiği drama planlarını uygulamıştır. Öğrencilerin uygulama öncesinde bilgi sahibi oldukları konularda ezber cümlelerle, duygusal yoğunluğu bulunmayan cevaplar verdiklerini, uygulama sonrasındaki cümlelerinde ise duyuşsal içeriklerin var olduğunu ve tecrübe edilmiş yaşantıya dayandığını ifade etmektedir.²⁰⁵

3- Mustafa Yoğurtcu tarafından 2015 yılında hazırlanan “Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi” yüksek lisans tezinde de araştırmacı bir ilköğretim okulunda 6. Sınıflar kademesindeki iki sınıfı deney ve kontrol grubu olarak rastgele seçmiştir. Sınıfların birinde düz anlatım yöntemi diğerinde drama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin derse karşı tutumlarına olumlu etkisi olabileceği tespit edilmiştir. Araştırmacının analiz sonundaki değerlendirmesine göre deney grubunun DKAB dersine karşı tutumları drama yöntemi kullanıldıktan sonra olumlu yönde değişmiştir.²⁰⁶

4- Tunahan Dür tarafından 2018 yılında hazırlanan “Avusturya Liselerinde İslam Din Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı” isimli doktora tezinde Araştırmacı tarafından müfredata uygun olarak hazırlanan on drama örneği Viyana’da bir lisede 1. sınıftan 4. sınıfa kadar farklı kademelerdeki Müslüman öğrencilerle uygulanmış, anket yapılarak dersin öğrenciler üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Uygulama öncesinde ve sonrasında öğrenci görüşlerinin değerlendirmesi yapılmıştır.²⁰⁷

5- Zeynep Uğurlu tarafından 2019 yılında hazırlanan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı 7. Sınıf “Din ve Güzel Ahlak” Ünitesindeki Ahlaki Değerlerle İlgili Drama Yöntemi Uygulamaları” isimli yüksek lisans tezinde Din ve ahlak konusunda üç ayrı drama uygulaması araştırmacı tarafından oluşturulmuş ve aynı konuların daha önce ders öğretmenleri tarafından klasik yöntemlerle işlendiği üç ayrı sınıfta uygulanmıştır. Uygulama öncesinde ve sonrasında öğrenci görüşleri alınarak

²⁰⁵ Mustafa İsmail Bağdatlı, *İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı* (Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2010).

²⁰⁶ Mustafa Yoğurtcu, *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinde Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Din kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi* (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2015).

²⁰⁷ Tunahan Dür, *Avusturya Liselerinde İslam Din Derslerinde Eğitici Drama'nın Kullanımı* (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2018).

karşılaştırılmıştır. Ayrıca 13 ayrı drama örneğine yer verilmiştir. Drama yöntemini kullanmanın DKAB dersine karşı olumlu tutum ve ahlaki değerlerin davranışa dönüşmesine olumlu etki ettiği gözlemlendiği ifade edilmiştir.²⁰⁸

6- Fatma Göçmen tarafından 2019 yılında hazırlanan “Okul Öncesi Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi Yardımlaşma” isimli doktora tezinde okul öncesi çocuklarla ahlak eğitimi kapsamında hazırlanan on drama etkinliği üç farklı gruba uygulanmıştır. Odak grup görüşmesiyle etkinlik öncesinde ve sonrasında yardımlaşmayla ilgili cevapları değerlendirilmiştir. Drama etkinliği öncesinde kısa cevaplar veren öğrencilerin drama etkinliği sonrasında daha uzun cevaplar verdiği, cevaplarında gündelik hayattan örnekler yer verdiği gözlemlenmiştir. Etkinlik öncesinde olumsuz cevaplar verenlerin drama sonrasında, olumlu cevaplar vermişlerdir. Drama etkinlikleri çocukların empati yeteneklerinin gelişmesini sağladığı tespit edilmiştir.²⁰⁹

7- Ayşe Nur Esen tarafından 2022 yılında hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Görüşleri” isimli yüksek lisans tezinde de liselerde DKAB derslerinin drama yöntemi ile işlenmesinin öğrenci görüşlerine etkisi incelenmiştir. 39 erkek ve kız lise öğrencisi ile 5 ayrı uygulama yapılmış sonrasında görüşmeler yapılarak veri toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirdikleri, dersin hedeflerinde olan davranış değişikliğinin mümkün olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dersin kazanımlarının işlenmesinde drama yöntemi konuyu öğrencilere daha kolay, anlaşılır ve zevkli hale getirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler sınav başarısına olumlu etki ettiğini belirtmişlerdir.²¹⁰

Drama tekniklerinin din eğitimi alanında kullanılmasıyla ilgili son yıllarda yazılan bilimsel dergi makaleleri tarandığında daha doyurucu cevaplar alındığı görülmektedir.

TR Dizin tarandığında şu makalelere ulaşılmıştır:

1- Aybiçe Tosun-2019 “Yaratıcı Dramanın Din Eğitiminde Ritüellerin Öğretimine Etkisi”²¹¹

²⁰⁸ Zeynep Uğurlu, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı 7. Sınıf “Din ve Güzel Ahlak” Ünitesindeki Ahlaki Değerlerle İlgili Drama Yöntemi Uygulamaları* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019).

²⁰⁹ Fatma Göçmen, *Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma* (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora, 2019).

²¹⁰ Ayşe Nur Esen, *Lise Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Görüşleri* (Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2022).

²¹¹ Tosun, “Yaratıcı Dramanın Din Eğitiminde Ritüellerin Öğretimine Etkisi”.

2- Macid Yılmaz-2021 “Sosyal ve Duygusal Öğrenme Bağlamında Ahlak Eğitiminde Dramanın Yeri”²¹²

3- Saadet İder-2022 “Erken Çocukluk Dönemi Din Eğitiminde Uyarıcı Zenginliğin Nörobilimsel Temelleri”²¹³

²¹² Yılmaz, “Sosyal ve Duygusal Öğrenme Bağlamında Ahlak Eğitiminde Dramanın Yeri”.

²¹³ İder, “Erken Çocukluk Dönemi Din Eğitiminde Uyarıcı Zenginliğin Nörobilimsel Temelleri”.

2. BÖLÜM: DRAMA UYGULAMALARI

2.1. Ders Planları Hazırlanışı ve Uygulama

Ders planları hazırlanma sürecinde ilk olarak konular ve kazanımlar seçilmelidir. Bu amaçla ilk olarak konular seçilmiştir. Konular yaratıcı dramaya uygun olanlardan seçilmiş, öğrencilerin ön bilgileri tespit edilmiş ve konunun pekiştirilmesi amacıyla ders planları oluşturulmuştur. Uygulama 90 dakika sürecektir bu sebeple planlama buna göre yapılmalıdır. Öğretmen uygulama yapacağı alanı kontrol etmeli gerekli düzenlemeleri uygulama öncesinde yapmalıdır. Okullarda uygun alanlar olmadığı zaman spor salonu gibi büyük alanlar yerine varsa okul mescidi seçilmelidir. Bu imkanları yoksa sınıf sıraları kenarlara çekilerek uygun alan oluşturulur. Sahne olarak tahtanın bulunduğu yer kullanılabilir.

Ders planları oluşturulurken uygulama aşamaları bütüncül olarak ele alınmaktadır. Bu amaçla planların ısınma aşamasında Peygamberimiz dönemi Mekke ve Medine'nin özelliklerine yer verilmiştir. İklimi, bitki örtüsü, yapı tipleri ve toplumsal yapı tanımlanarak öğrencilerin konuya ısınmaları sağlanmıştır. Üçüncü planda amaç peygamberimize gelen ilk vahiyleri bilmektir. Öğrencilerin ilk vahiylerde gelen ilkeleri doğaçlamalarda canlandırmaları isteneceği için ısınmada günümüz ve bu konulara içinde geçtiği bir metin tercih edilmiştir. Isınma başlangıç basamağı olması sebebiyle konuya, doğaçlamaya dönük uygulamalara yer verilmiştir.

Isınma aşamasını takip eden oyun aşamasında ilk iki planda “Hareketi Başlatanı Bul” oyununa yer verilmiştir. Bu oyuna yer verilme amacı toplumsal adaletin sağlanmasında Peygamberimizin başlattığı ve katıldığı hareketin örnek alınmasıdır. Üçüncü planda tüm okul oyuna katılmış, öğrencilerin okulda çeşitli yerlere saklanan simgeleri bulmaları istenmiştir. Peygamberimize gelen ilk vahiylerden ilkeler belirlenmiş ve oyunlaştırılmıştır. Okumanın önemi, beden temizliğinin önemi, kalp temizliğinin önemi, yardımlaşmanın önemi belirlenen bu ilkeler oyuna dahil edilmiş öğrencilerin eğlenerek öğrenmeleri amaçlanmıştır. Devam eden planlarda da oyunlar konuyla ve yapılacak olan yaratıcı drama tekniğiyle uyumlu seçilmiştir.

Eğitim yılının başı olması sebebiyle sınıf öğrencilerinin birbirlerini tanımadıkları fark edilmiştir. Bu sebeple öğrencilerin tanışması, eğitmenin onları tanıması için ilk planda tanışma oyunu tercih edilmiştir. Eğer öğrencilerin birbirini tanıdığı bir sınıfta

uygulanacaksa burada doğaçlamada ortaya çıkacak duyguları fark edilmesi için itme-çekme etkinlikleri uygulanabilir. (İtme çekme etkinlikleri için Akoğuz & Akoğuz, 2023, s. 130 bkz.) İkinci planda doğaçlamadaki duyguya hazır olmaları için güven etkinliklerine yer verilmiştir. Üçüncü planda heykel olma aktivitesi bedeninin tanınması, jest ve mimikleri kullanma imkânı sebebiyle seçilmiştir. Bu planda ilk vahiyler gösterilir ve buradan bir heykel formu almaları istenir.

Doğaçlama aşamasında sınıfla yapılacak ilk rol oynama olacağı için birinci planda rol kartları tekniği seçilmiştir. Rol kartları tekniği için (bkz. Adıgüzel, 2022, s. 392). Rol kartları yaratıcı drama tekniklerinden birisidir. Öğrencilerin bu kartlarla belirli sınırlar dahilinde kalmaları sağlanır. Öğrencilerin uygulaması kolaydır. İlk etkinlikte kolaylık öğretmene sağlayacaktır. Öğrencilere hazırlanan bu rol kartları verilmiş ve doğaçlama yapmaları istenmiştir. İkinci planda doğaçlama ve eğitmenin role girmesi teknikleri tercih edilmiştir. Üçüncü planda doğaçlama tercih edilmiştir. Öğrencilerin yaratıcı drama tekniğine yeni başlamaları göz önünde bulundurulmalı ve bir tiyatro çalışması olmadığı bilinmelidir. Öğrenciler kendi doğaçlamalarını oluştururken gerekmedikçe müdahale edilmemelidir.

Oluşum aşamasında ilk iki planda Hz. Muhammed'in yaşadığı dönemi çağımıza yaklaştırmak amaçlanmıştır. Bunun için birinci planda öğrencilerden Peygamberimize sosyal bir problemi adaletle çözdüğü için bir sms veya sosyal medyada destek mesajı yazmaları istenmiştir. İkinci planda Hilfu'l-Fudul için bir afiş hazırlamaları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında öğrencilere açık uçlu sorular sorulup cevaplar alınmıştır. Öğrenciler süreç, kendileri ve grup hakkında geri bildirim verirler. Bu aşama için en az beş dakika ayrılmalıdır.

2.2. Örnek Ders Planları

Bu başlık altında yaratıcı drama yöntemine uygun hazırlanan planlarına yer verilmiştir. Planlar araştırmacı tarafından hazırlanan Millî Eğitim Bakanlığı Yaratıcı Drama Eğitmenliği/Liderliği kursu bitirme projesindeki planlar geliştirilerek oluşturulmuştur. Planlarda kullanılan metin alıntıları ders kitabından alınmıştır.

Yaratıcı drama yöntemine uygun hazırlanan planlar aşağıda verilmiştir.

Yöntem-Teknik	: Rol Kartları, Doğaçlama, Eğitmenin Role Girmesi
Araç Gereç	: Kâğıt, kalem, Boya Kalemleri
Amaç	: Peygamberimizin gençlik dönemini bilmek

Kazanım: 1. Peygamberimizin gençlik dönemini bilir. 2. Peygamberimizin gençlik dönemini bilmeye istekli olur. 3. Peygamberimizin gençlik dönemiyle ilgili bir doğaçlamaya katılır.	
Hazırlık: Ders öncesinde rol kartları, öğrenci sayısınca kâğıt ve kalem hazır bulundurulur. (Uygulama 5 dakika)	
Isınma: Sınıf eğitmenin komutuyla serbest yürümeye başlar. Mekke dönemi anlatılır. Kâbe'nin etrafı anlatılır. Sıcak ve kurak bir yerdesiniz. Burası tarihi bir şehir merkezi. Siz de orada geziyorsunuz. Etrafınızdan develeriyle insanlar geçiyor. Develere ve insanlara bakarak yürüyün. Karşıda taşlar ve kerpiçten yapılmış dörtgen bir yapı görüyorsunuz etrafında insanlar toplanmış. Taşları yer yer eskimiş ve dökülmüş. Bu yapının üstüne örtüler atılmış, kutsal bir mekandasınız. Bu kare yapıyı inceleyerek yürüyün. (Uygulama 5 dakika)	
Oyun: Hareketi Başlatıcı Bul: Eğitmenin komutuyla sınıf halka olur. Bir kişi ebe olarak seçilir ve sınıfın dışına çıkar. Diğer öğrenciler halka olarak yere oturur, içlerinden bir hareket başlatıcısı seçilir. Harekete başlanır ve ebe sınıfa çağrılır. Öğrenciler hareket başlatıcısının hareketlerini yapmaya devam ederler. Ebe hareket başlatıcısını bulur. İki tahmin hakkı vardır. Bulamazsa tekrar gider. Bulursa bulunan hareket başlatıcısı ebe olur. (Uygulama 20 dakika)	
Aktivite: Katılımcılar çember olur. Eğitmen ismini söyleyerek topu karşıya atar. Topu tutan kişi ismini söyleyerek karşıya atar. Tüm katılımcıların ismini söylemesi sağlanır. (Uygulama 10 dakika)	
Doğaçlama: Eğitmen grubu sayma yöntemiyle 4 gruba ayırır her bir gruba kartları verir. (Uygulama 35 dakika)	
Rol Kartı 1- Yer : Daru'n-Nedve Zaman : Peygamberimizin Gençlik Yılları Kişiler : Kabile Reisleri Olay : Mekke'nin ileri gelenlerisiniz. Kâbe'nin tamirata ihtiyacı var. Tamiratta kullanılmak üzere bir gemi kalıntısı kullanmak istiyorsunuz. Tamiratla ilgili konuşmak üzere toplanmışsınız.	
Rol Kartı 2- Yer : Kâbe'nin Yakınlarında Bir Yer Zaman : Peygamberimizin Gençlik Yılları Kişiler : Kabile Reisleri Olay : Mekke'nin çeşitli kabile reislerisiniz. Kâbe'nin tamiri sırasında Hacerü'l-Esved'in yerine konulması gerekiyor. Sizde bu değerli işi yapmaya layık olanın kendi kabileniz olduğunu düşünüyorsunuz.	
Rol Kartı 3- Yer : Kâbe'nin Yakınlarında Bir Yer Zaman : Peygamberimizin Gençlik Yılları Kişiler : Kavgayı ayırmaya Çalışanlar, Çözümünü Duyuran Tellal Olay : Mekkeliler Kabe'nin tamiratında Hacerü'l-Esved'in yerine konulması sırasında kavgaya çıkmış. Siz kavgayı ayırmaya çalışıyorsunuz. Birisi size harika bir fikir söylüyor. "Şu kapıdan ilk giren kişi aramızda hakem olsun" bu fikri tartışıyorsunuz.	
Rol Kartı 4- Yer : Kâbe İnşaat Alanı Zaman : Peygamberimizin Gençlik Yılları Kişiler : Kabile Reisleri Olay : Mekkeliler Kabe'nin tamiratında Hacerülesved'in yerine konulması sırasında bir kavga engellenmiş. Bulunan fikir uygulamaya konulmuş. Siz bu kabile reislerisiniz ve taş yerine koyarken bu fikri uyguluyorsunuz.	
Oluşum: Eğitmen bu çözümle ilgili Peygamberimize bir mesaj ya da sosyal medyada destek mesajı yazılmasını ister. Sırayla herkes mesajını okur. (Uygulama 10 dakika)	

Değerlendirme:

1. Peygamberimizin gençlik döneminde neler yaşamıştır?
2. Peygamberimizin gençlik döneminde bulduğu bu çözümü günümüzde hangi olaylarda uygulayabiliriz?
3. Doğaçlamada en çok zorlandığınız kısım neydi?

Plan 1: Peygamberimizin Gençlik Yılları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik

: Doğaçlama

Araç-Gereç

: Boya Kalemleri ve Dönem Kostümleri

Amaç

: Peygamberimizin nübüvvet öncesi hayatını açıklamak

Kazanım:

1. Peygamberimizin nübüvvet öncesi hayatını açıklar.
2. Peygamberimizin nübüvvet öncesi hayatını öğrenmeye istekli olur.
3. Peygamberimizin nübüvvet öncesi hayatı ile ilgili doğaçlamalara katılır.

Hazırlık: Öğretmen ulaşabilirse dönem kostümlerini ayarlar. Öğrenci sayısına boya kalemi ve kâğıt bulundurur.

Isınma: Öğretmenin yönergesiyle serbest yürümeye başlar. Peygamberimizin doğduğu zamandaki Mekke'nin özelliklerini söyler. Sıcak ve kurak bir ortamdasınız. Yeşil olan bir şey neredeyse yok. Etrafınızda taş ve kerpiçten yapılmış çoğunluğu tek katlı olmak üzere -en fazla iki katlı- evler var. Etrafından develerin çoğunlukta olduğu bir kervan geçiyor. Soylular ve onlardan olmayan insanlar hemen ayırt ediliyor. Bir adam Kâbe tarafından sesleniyor yardım eden yok mu?

Oyun: Hareketi Başlatıcı Bul: Öğretmen grubu tek halka yapar ve bir ebe belirler. Ebe dışarı çıkar. Grup bir hareket başlatıcısı seçer ve onun yaptıklarını tekrar eder. Ebe geldiğinde bu hareket başlatıcısını bulmaya çalışır. 2 hakkı vardır. Bulamazsa tekrar çıkar, oyun devam eder. Hareketi başlatan bulunursa ebe o olur ve oyun böylece devam eder.

Aktivite: Güven aktiviteleri yapılır. Öğretmen sınıfı ikiye bölerek gruplara ayırır. Eşlerden birinin gözlerini kapatmasını ister. Gözleri açık olan onun sırtına dokunarak yönlendirir. Böylece sınıfta bir süre yürürler. Sonra eşler yer değiştirir. Aktiviteyi aynen yaparlar.

Doğaçlama: Öğretmen katılımcıları 4 gruba ayırır gruplara sırasıyla şu yönergeleri verir. Doğaçlama yapmalarını ister.

- 1-Ticaret yapmak için Mekke'ye gelmişsin ama bir zorba mallarını zorla almaya çalışıyor.
- 2- Ticaret yapmak için Mekke'ye gelmişsin ama bir zorba mallarını çalmış yardım arıyorsun. Zorba çok güçlü ve zengin birisi Mekke'de kimseyi tanımıyorsun.
- 3- Ticaret yapmak için Mekke'ye gelmiş ama bir zorba mallarını çalınmış birini görüyorsunuz ne yaparsınız.
- 4- Toplumdaki adaletsizliklere engellemeyen çalışan bir grupsunuz ve Ticaret yapmak için Mekke'ye gelen ama malları çalınmış bir adama yardım ediyorsunuz.

Oluşum: Öğretmen Hilfu'l-Fudûl'u açıklar. Afisini yapmalarını ister.

Değerlendirme:

1. Peygamberimizin nübüvveti öncesi Mekke nasıl bir yerdir?
2. Böyle bir derneğe katılsan adı ne olurdu?
3. Doğaçlamalarda en mutlu olduğunuz yer neresiydi?

Plan 2: Peygamberimizin Çocukluk ve Gençlik Yılları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaçlama
Araç-Gereç	: Kâğıt, Kalem, Boya Çeşitleri, Öğrenci Sayısınca Pipet.
Amaç	: İlk davet sürecinde gelen ilk vahiyleri bilmek
Kazanım:	1. Peygamberimize gelen ilk vahiyleri bilir. 2. Peygamberimize gelen ilk vahiyleri bilmeye istekli olur. 3. Peygamberimize gelen ilk vahiylerle ilgili doğaçlamalara katılır.
Hazırlık:	Okul içi etkinlik olduğu için okul idaresinden kullanılacak alanlarla ilgili izin alınmalıdır. Öğretmen bir önceki derste ilk vahiy sürecini kazanımı işlemiş olmalıdır. Peygamberimize gelen ilk ayetlerin mealleri fotokopi olarak hazırlanır. Ayrıca grup sayısı kadar simge hazırlanır. Okulun kullanılacak bölümlerine simgeler grup sayısınca yerleştirilir. Temizlikle ilgili olan resim lavaboya ya da varsa okul abdesthanesine, yardımlaşma ile ilgili olan resim okul yardım kutusu ya da varsa yardımlaşma panosuna, Okumakla ilgili olan resim okul kütüphanesine ya da sınıf kitaplığına saklanır.
Isınma:	Katılımcılar hazır olunca eğitmenin komutuyla serbest yürümeyle başlarlar. Eğitmen Sultanahmet Meydanı'nda yürüdüklerini, etraflarında dünyanın her yerinden insanlar olduğunu söyler. Bu insanlara bakarak yürümelerini ister. Yanınızdan etrafı temizleyen bir temizlik görevlisi geçiyor ona engel olmadan yürüyün, kenarda kitap okuyan biri var kitabın adını tahmin etmeye çalışarak yürüyün, kaybolan ya da adres soran bir turist var sessiz sadece mimiklerinizle yardımcı olamaya çalışın yönergelerini verir.
Aktivite:	Eğitmen gruba halka olmalarını söyler ve sayma yöntemiyle ikiye ayırır. İkişer grup karşı karşıya gelecek şekilde sıralanır. Biri gözlerini kapatır, diğeri verilen ayet meallerinden bir heykel formu alır. Gözlerini kapatan eş, grup arkadaşının sözel olarak anlattığı şekilde heykel olmaya çalışır.
Oyun:	Eğitmenin komutuyla katılımcılar halka olur. Katılımcılar sayma yöntemiyle 3'e ayrılır. Her öğrenciye bir pipet verilir. Her grup için kırmızı ve sarı alanlar belirlenir. Gruplar sıra olur ve her bir grup kendileri için belirlenen kırmızı alandaki kağıtları sarı alana taşır. Taşıma işini bitiren grup eğitmenin gösterdiği ayetleri okur. Grup bu ayetlerle ilgili simgelerin nereye konulduğu tahmin eder. Gruptan belirlenen kişi gidip simgeyi arar Simgeyi ilk getiren grup 5 puan alacaktır. En çok puan toplayan grup kazanacaktır.
Doğaçlama:	Eğitmen katılımcıları 4 gruba ayırır. Her bir gruba bir konu verir ve doğaçlama yapmalarını ister. Okumanın önemi, Beden temizliğinin önemi, Kalp temizliğinin önemi, Yardımlaşmanın önemi. Eğitmen doğaçlamalar bittikten sonra gruplara doğalamalarındaki bir sahneyi donuk imge tekniğiyle sergilemelerini ister. Fotoğrafları alınıp ayetlerle eşitlenerek sınıf panosunda sergilenir.
Oluşum:	Katılımcılara "Sevgili günlük ..." etkinliği yaptırılır. Öğrencilerden bugünle ilgili günlüklerine bir not yazmaları istenir.
Değerlendirme:	1. Peygamberimize gelen ilk vahiyler nelerdir? 2. Peygamberimize gelen ilk vahiylerden hangisi en önemlisidir? 3. Peygamberimize gelen ilk vahiylerde hangi doğaçlamaya katıldın konu daha farklı nasıl olabilir?

Plan 3: Peygamberimizin Mekke Dönemi Hayatı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaçlama ve Donuk İmge
Araç Gereç	: Ders Kitabı, Pipet, Kâğıt parçaları, balon.
Amaç	: Davetin yaygınlaşması ve sonuçlarını bilmek
Kazanım:	1. Davetin yaygınlaşması ve sonuçlarını bilir. 2. İlk Müslümanlarla ilgili doğaçlamaya katılmaya istekli olur. 3. İlk Müslümanlarla ilgili bir doğaçlamaya katılır.
Hazırlık:	Drama için uygun ortam ayarlanır. Sınıfta sıralar kenarlara çekilir ya da okulda uygun olan alanlar kullanılır. Öğrenci sayısına kâğıt ve kalem hazırlanır. İlk Müslümanlardan beş kişi seçilir. Verilen tepkilerin yazılı olduğu kağıtlar hazırlanır. Sahibi tarafından işkenceye uğrayan, evini terk ederek hicret eden, sokakta ayıplanmaya ve dışlanmaya uğrayan, Müslümanlığını gizleyen. Öğretmen bu sahabeden bazılarının isimlerini ve yaşadıklarını içeren yazıları sınıfın belirli yerlerine asar.
Isınma:	Sınıf eğitmenin komutuyla serbest yürümeye başlar. Eğitmen sırasıyla şu komutları verir ve öyle yürümelerini ister: İnsanların seni sevdiği bir sokakta yürüyorsun. Etraftakiler güler yüzle sana selam veriyorlar. Sende onları sessizce mimiklerinle selamla. Çeşitli dillerde selamla. Aynı sokaktasın ama insanların tavırları tam tersi değişmiş o sokakta tekrar yürü. İnanıldığın değerler uğruna her şeyi göze olan biri gibi yürü. Bir tane sahabenin ismini söylemelerini ister ve akıllarında tutmalarını söyler. Sırayla tüm öğrenciler bir isim söyler.
Aktivite:	Eğitmen grubu sayma yöntemiyle ikiye ayırır. Öğrencilere birer tane pipet ve birer küçük parça kâğıt verir. Kâğıt tutma ve balon itme denemeleri yaptırır.
Oyun:	Eğitmen sınıfı sayma yöntemiyle dört gruba ayırır. Dört grup için ayrı ayrı noktalar belirlenir. Küçük kağıtların olduğu noktadan kendilerine ayrılan bölüme kâğıt taşımalarını ister. Öğrencilerden en çok kâğıt taşıyan grup kazanır. Gruplar balonu taşıma yarışması yapabilirler.
Doğaçlama:	Sınıf 4 gruba ayrılır. Eğitmen tarafından öğrencilere İslam'ın ilk davet döneminde Müslüman olanların yaşadıkları olaylar verilir. Sahibi tarafından işkenceye uğrayan, evini terk ederek hicret eden, sokakta ayıplanmaya ve dışlanmaya uğrayan, Müslümanlığını gizleyen. Her grup kendisine verilen olayı doğaçlamaları ve son rollerini donuk imge olarak göstermeleri istenir.
Oluşum:	Doğaçlamanın baş kişisine sosyal medyada destek notu yazmaları istenir.
Değerlendirme:	1. İlk Müslümanlara verilen tepkiler neler olmuştur? 2. Doğaçlamada en çok zorlandığınız yer neresiydi? 3. İlk Müslümanların yaşadığı zorluklar nelerdir?

Plan 4: Davetin Yaygınlaşması ve Sonuçları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaçlama
Araç Gereç	: Kâğıt, boya, bohça/bez torba ve birkaç adet küçük strafor.
Amaç	: Hicretin nasıl gerçekleştiğini bilmek
Kazanım:	1. Hicretin nasıl gerçekleştiğini bilir 2. Hicretin gerçekleşmesiyle ilgili doğaçlamaları katılmaya istekli olur 3. Hicret ile ilgili doğaçlamalara katılır
Hazırlık:	Eğitmen hicret ile ilgili bir hikâye yanında bulundurur. Öğrenci sayısınca kalem, kâğıt ve boyayı hazırlar. Bir bohça şeklinde hazırlanmış bez torba ve birkaç adet küçük beyaz strafor, tef ders öncesinde hazırlanmış olur.
Isınma:	Eğitmen serbest yürüme komutunu verir. Öğrenciler yürürken hazırladığı metni okur. Metin okunurken sessizce yürümelerini ve dinlemelerini ister. “Mekkeli müşrikler Müslümanların hicret ettiğini öğrendiler ve bu durumdan hiç hoşnut olmadılar. Medine Mekkelilerin Şam ticaret yolu üzerinde bulunan önemli bir yerleşim merkeziydi. Buranın Müslümanların eline geçmesi müşrikler istemediğı bir durumdu bunun için acil bir toplantı yaptılar. İslam’ın yayılmasını engellemenin tek yolunun Hz. Muhammed’i öldürmek olduğuna karar verdiler. Bunun için her kabilede bir kişi seçtiler. Seçilen kişiler sabahleyin namaz için evden çıkınca peygamberi öldüreceklerdi. Allah (c.c.) müşriklerin suikast planını elçisine bildirdi. Peygamberimiz hemen sağdık dostu Hz. Ebu Bekir’in evine gitti. Hicret için gereken hazırlıkları yapmasını söyledi. Hz. Ebu Bekir develeri hazırladı, yolda tüketilmek üzere hazırlanan yiyecek ve içecekleri azık torbasına koydu. Peygamberimiz Hz. Ali’ye bu gece yola çıkacağını söyledi. Ondan kendisiyle buluşmak üzere daha sonra yola çıkmasını ve kendisinde emanet bırakılmış olan eşyaları sahiplerine vermelerini söyledi. Resulullah akşam olup hava kararınca Yasin suresinden ayetler okuyarak evinden çıktı. Suikastılara görünmeden Hz. Ebu Bekir’le buluşup Mekke’den ayrıldı. Hz. Muhammed’i ellerinden kaçıran müşrikler her tarafa haber gönderdiler ve onu yakalayıp getirene yüz deve ödöl vereceklerini söylediler. Birçok kişi peygamber efendimizi aramaya çıktı. Peygamberimiz müşriklerin kendisini arayacaklarını tahmin ederek hicret için bir plan hazırlamıştı. Medine’ye ters istikametteki Sevr Dağı’nda bir mağaraya gidip burada 3 gün gizlendi. Bir grup müşrik mağaranın önüne kadar gelmişti ancak onlar mağaranın girişinde bir örümceğin ağ ördüğünü bir güvercinin de yuva yaptığını görüp peygamberimizin burada olmayacağını düşündüler ve geri döndüler. Peygamberimiz daha sonra buradan ayrılıp Hz. Ebu Bekir ve yanlarında yol göstermesi için tuttukları Bedevî ile Medine’ye doğru yola çıktı. Nihayet 622 yılının Eylül ayında Medine’ye ulaştılar. Medineliler günlerdir heyecan içinde Allah resulünü bekliyorlardı. Hz. Peygamberin geldiğini uzaktan görünce sevinç içinde şarkılar söyleyerek onu karşıladılar.

Oyun: Eğitmen katılımcıları ikiye ayırır gruplar karşılıklı sıralanır şu komutları vererek birbirlerini itmelerini söyler; omuzlarla itin, ellerle itin, parmaklarla itin, avuç içiyle itin vb. En çok kişiyi iten grup puan alır.
Aktivite: Eğitmen katılımcıları sayma yöntemiyle ikişerli gruplara ayırır, ikişerli gruplar karşılıklı sıralanır, eğitmenin komutuyla eşlerden biri gözlerini kapatır diğer onu gezdirir. Önce sırtından tutarak gezdirir. Sonra elinden, sonra parmağından tutarak gezdirme komutlarıyla eşler dikkatlice birbirini gezdirir.
Doğaçlama: Eğitmen ısınma aşamasındaki hikâyeyi tekrar okur. Hikâyede geçen nesnelere dikkat etmelerini söyler. Katılımcıları 4 gruba ayırılır. Onlara bu nesnelerden birini verir. Hicretten sonra Hz. Muhammed, Hz. Ebu Bekir ve Bedevi geçtiği güzergahlarda bulunan bu nesnelerle ilgili doğaçlama yapmalarını ister.
Oluşum: Eğitmen gruplardan hicret güzergahı ile ilgili harita oluşturmalarını, hikâyede geçen nesneleri ve yerleri güzergaha yerleştirmeleri ister.
Değerlendirme: 1. Hicret nasıl gerçekleşmişti? 2. Hicret sırasında en zorlayıcı şey ne olmuştur? 3. Hicret ile ilgili doğaçlamalarda zorlandığınız yer neresiydi?

Plan 5: Peygamberimizin Medine'ye Hicreti

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaalama
Araç Gereç	: Kâğıt, Kalem, Alüminyum Folyo, Ders Kitabı
Amaç	: Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatları bilmek
Kazanım:	1. Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatları bilir. 2. Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatları bilmeye istekli olur. 3. Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatlarla ilgili doğaçlamalara katılır.
Hazırlık:	Eğitmen öğrencilerden ders kitaplarını yanında bulundurmalarını ister. Öğrenci sayısınca kâğıt ve kalem hazır bulundurur.
Isınma:	Eğitmenin komutuyla sınıf serbest yürümeye başlar. Eğitmen sınıf yürürken şu komutları verir. Gözleriyle selamla, burnuyla selamla, dokunarak selamla, jest ve mimikleriyle selamla. Eğitmenin bu komutlarıyla katılımcılar yürürken birbirlerini selamlar.
Oyun:	Eşli köşe kapmaca oyunu oynanır. Katılımcılar ikişerli gruplara ayrılır. Grup sayısından bir eksik olacak şekilde köşeler belirlenir. Eğitmenin yönergesiyle oyun başlar ve gruplar köşe kapmaya çalışır. Köşe kapamayan grup ortada kalır. Oyun devam eder ve ortada olan grup bir köşeyi kapmaya çalışır.
Aktivite:	Kavram Sepeti oyunu oynanır. Eğitmen tüm katılımcılardan daire olmalarını ister ve onlara sırayla konuda geçen kavramları söyler. Bir ebe seçilir ve ebe ortaya geçer. Eğitmen bir kavram söyler ve söylenen kavramlar yer değiştirir. Ebe yer değiştirilirken yer kapmaya çalışır. Yer kapamayan ebe olur ve oyun devam eder. Kavramlar: Suffe, Muâhat, Medine, Yesrip, Muhacir, Ensar, Eyyüp, Hicret.
Doğaçlama:	Sınıf sayma yöntemiyle gruplara ayrılır. Eğitmen ders kitaplarından konuları verir. Mescid-i Nebi’nin İnşası, Kardeşleştirme, Medine Sözleşmesi, Müşriklerle Savaş verdiği metinlerden doğaçlama yapmalarını ister.
Oluşum:	Eğitmen gruplara yaptıkları doğalamayla ilgili heykel yapmaları ister.
Değerlendirme	1. Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatları nelerdir? 2. Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatların toplumda faydaları nelerdir? 3. Peygamberimizin Medine’de yaptığı ilk icraatlarla ilgili doğaçlamalar da en zorlandığın yer neresiydi?

Plan 6: Peygamberimizin Medine Yılları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaalama- Donuk İmge
Araç Gereç	: Kâğıt, Kalem, eşitli Boyalar.
Amaç	: Peygamberimizin sabırla ilgili bir hadisini bilmek
Kazanım:	1. Peygamberimizin sabırla ilgili bir hadisini yorumlar. 2. Sabırlı olmayı ister. 3. Sabırla ilgili bir doğaçlamalara katılır.
Hazırlık:	Öğrenci sayısınınca kâğıt kalem ve boyalar hazır edilir. Sınıfın çeşitli yerlerine sabırla ilgili ders kitabından alınan şu hadisler asılır. “Kim sabrederse Allah ona dayanma gücü verir. Bir kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir ikram verilmemiştir.”, “Müminin hali ne hoştur her hali kendisi için hayırlıdır ve bu durum yalnız mümine mahsustur başına güzel bir iş geldiğinde şükreder, bu onun için hayır olur başına bir sıkıntı geldiğinde ise sabreder, bu da onun için hayır olur”.
Isınma:	Eğitmenin serbest yürüme talimatıyla katılımcılar yürümeye başlar. Eğitimci şu komutları verir: Uzun süredir bir sırada duruyorsunuz çok istediğiniz şeye ulaşacaksınız ve artık çok yorulduunuz. Bu şekilde bir sırada durun. Çok istediğiniz bir kargoyu bekliyorsunuz bu şekilde durun. Bir ormanda yürüyorsunuz orman yokuş ve ayakkabılarınız yürüyüşe uygun değıl bacaklarınız ağrıyor ve yokuş tırmanıyorsunuz. Yokuşun sonunda istediğimize ulaşacağınızı biliyorsunuz ve yürüyüşte bütün bu zorluklara rağmen yürümeye devam ediyorsunuz.
Oyun:	Eğitmen sınıfı 2 gruba ayırır. Karşılıklı durmalarını ve gülmeden beklemlerini ister gülenler çıkar en sona kalan kişi kazanır. Birkaç kez tekrar edilebilir. Yine aynı şekilde göz kırpmama denenebilir.
Aktivite:	Eğitmenin komutuyla katılımcılar gözlerini kapatır. Katılımcı sayısının yarısı kadar sayı belirlenir. Katılımcı sayısı 16 kişi ise sayı 8 olarak belirlenir. Her bir öğrenci rastgele bir sayı söyleyerek 8’e ulaşmak istenir. Eğer birden fazla kişi aynı sayıyı söylerse sayı eğitimcinin komutuyla başa döner. Eğitimci sabırlı olmaları gerektiğini, arkadaşlarının da sayı söyleyebileceğini düşünmelerini söyler. 8’e ulaşıldığında biter. İkinci aşamada sayı 16 olarak belirlenir ve amaç 16’ya ulaşmaktır.
Doğaçlama:	Eğitmen sınıfı 4 gruba ayırır. Peygamber efendimizin sabırla ilgili hadislerinden biri öğrencilere verilir. “Kim sabrederse Allah ona dayanma gücü verir kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir ikram verilmemiştir.”, “Müminin hali ne hoştur her hali kendisi için hayırlıdır ve bu durum yalnız mümine mahsustur başına güzel bir iş geldiğinde şükreder bu onun için hayır olur başına bir sıkıntı geldiğinde ise sabreder bu da onun için hayır olur”. Bu konuda doğaçlama yapmalarını ister. Doğaçlama sırasında uygun olduğunu düşündükleri yerde donuk imge yapmalarını ister. Eğitimci dilerse öğrencilerden rolleriyle ilgili konuşmalarını her bir öğrenciye dokunduğı anda neler hissettiğini sorar.
Oluşum:	Yaptıkları doğalamayla ilgili grupla ya da bireysel slogan yazmaları istenir.
Değerlendirme:	1. Sabır gösterdiğiniz bir durumu yazınız? 2. Sabırla ilgili doğaçlamada neler yaşadınız? 3. Sabırla ilgili doğaçlamada hangi hadisi kullandınız?

Plan 7: Bir Hadis Öğreniyorum-Sabır

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaçlama
Araç Gereç	: Kâğıt, kalem
Amaç	: Peygamberimizin evrensel mesajlarını bilmek
Kazanım:	1. Peygamberimizin evrensel mesajlarını bilir. 2. Peygamberimizin evrensel mesajlarına riayet etmek ister. 3. Peygamberimizin evrensel mesajlarıyla ilgili doğaçlamalara katılır.
Hazırlık:	Eğitmen sınıfın çeşitli yerlerine ünite de bulunan hadislerini asar. “Zandan sakının çünkü zan, sözlerin en yalanıdır. Birbirinizin özel hallerini araştırmayın, birbirinizin konuştuklarına kulak kabartmayın, birbirinize kin beslemeyin. Kardeşler olun.”, “Kıyamet günü insanların Allah’a en sevgili olanı ve mekân olarak en yakın olanı adaletli yöneticidir. Kıyamet günü insanların Allah’a en sevimlisi en sevimsizi ve ondan en uzak olanı zalim yöneticidir.”, “Ben ancak bir insanım. Siz bana davalarla geliyorsunuz. Belki biriniz, delilini diğ erinden daha güzel ifade eder ve ben ondan duyduğuma göre hüküm veririm. Bu şekilde kime kardeşinin hakkından bir şey vermiş sem asla onu almasın zira böyle bir durumda ben ona ancak bir ateş parçası vermiş olurum.”, “Bana kendi adınıza altı konuda güvence verin ben de size cennetin güvencesini vereyim. Konuştuğ unuzda doğru söyleyin, söz verdiğinizde sözünüzde durun, size bir şey emanet edildiğinde ona riayet edin, iffetinizi koruyun, gözlerinizi bakılması yasak olan şeylerden sakının ve ellerinizi haramdan çekin.”
Isınma:	Eğitmenin talimatıyla öğrenciler serbest yürümeye baş lar. Daha sonra i kiş er eşleşirler ve eğitmenin komutuyla eşli uyumla yürü me yapılır. Lider el çırparak ritim tutar ve ritim yürü me uygun yürü meye devam edilir.
Oyun:	“Ping Pong” Oyunu oynanır. Sınıf halka olur. Liderin “Adalet” komutuyla ismi söylenen kiş i sağındakinin ismini söyler. Liderin “Emanet” komutuyla solundakinin ismini söyler. Oyun devam ederken liderin “Kul Hakkı” komutuyla yer de ğ iştirirler. Oyunda isimleri söyleyemeyen elenir. Oyun zorlaştırılarak devam eder. İsim söylerken geciktirme ya da el ile kafa ile işaret ederek söylemek yasaklanarak seviye zorlaştırılabilir.
Aktivite:	Sınıf i kiş erli gruplara ayrılır. Eşlerden biri gözlerini kapar, diğ eri onu gezdirir. Gözü kapalı olan eş in sol eli altta olacak şekilde gözü açık olan eş sağ elini üstüne koyar. Gözü açık olan eş diğ er elini eş inin sırtına koyar ve eş ini dikkatlice yürütmeye çalışır. Bu sırada liderin ‘elinizi eş inizin sırtından çekin’ komutuyla sırttaki elini çekerek yürütmeye devam ederler. Yine liderin ‘sadece işaret parmaklarınızla devam edin’ komutuyla sadece işaret parmaklarıyla devam ederler. Sınıf halka olur ve i kiş erli gruplara ayrılır. Lider onlardan bir ses bulmalarını ister. Daha sonra gözlerini kapatmaları ister. Lider onların yerlerini karıştırır. Liderin komutuyla eşlerini bulmaları istenir.
Doğaçlama:	Sınıf dört gruba ayrılır. Konular verilir, doğaçlama yapmaları istenir. İnsan haklarına saygılı olmak, adalet, kul hakkına riayet, emaneti gözetmek.
Oluşum:	Eğitmen gruplardan doğaçlama yaptıkları konularla ilgili kompozisyon yazmaları ister. Gruplardan seçilen kiş iler gurubun oluşturduğu kompozisyonlarını okur.
Değerlendirme:	1. Peygamberimizin evrensel mesajlarından hangilerini biliyorsun? 2. Peygamberimizin evrensel mesajlarına uyan bir toplum nasıl olurdu? 3. Peygamberimizin evrensel doğaçlamalarda en zorlandığın yer neresidir?

Plan 8: Peygamberimizin Evrensel Mesajları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaalama
Araç Gereç	: Kâğıt, kalem
Amaç	: Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışlarını bilmek
Kazanım:	1. Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışlarını bilir. 2. Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışlarını örnek almak ister. 3. Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışlarını örnek aldığı doğaçlamalara katılır.
Hazırlık:	Eğitmen öğrenci sayısına kâğıt ve kalemi hazır bulundurur. Üniteden seçtiği hadisleri sınıfın duvarlarına asar. “Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanıdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızım.”, “Dikkat edin! Sizin hanımlarınız üzerinde hakkınız olduğı gibi hanımlarınızın da sizin üzerinde hakkı vardır.”, “Hiçbir baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır.”, “Küüklerimize sevgi ve şefkat göstermeyen, büyüklerimize hürmet etmeyen bizden değildir.”, “Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.”, “Soylarnızı öğreniniz ki akrabalarınızla ilişki kurabilirsiniz. Muhakkak ki sılayı rahim akrabalar arasında muhabbeti artırır, malı çoğaltır ve ömrü uzatır.”, “Fakirlere yapılan tasadduk bir sadakadır. Akrabaya yapılan tasadduk ise iki sadakadır. Biri sılayı rahim diğeri sadaka sevabıdır.”
Isınma:	Eğitmenin komutuyla serbest yürüme başlar. Eğitmen hadisleri incelemeleri ve yorumlamalarını ister. Anlamadıkları yerleri açıklar. Tüm hadisleri incelemelerini sağlar. Yürümeye devam ederler. Bu sırada eğitmen hadislerden bir kavram söylemeleri ister. Eğitmenin bunları not alması hatırlama açısından kolaylık olacaktır.
Oyun:	Elektrik Oyunu oynanır. Katılımcılar iki gruba ayrılır. Lider katılımcılara ellerini tutmuş olarak iki sıra almaları söyler. En arkada olanlar liderin elinde gösterdiği nesneyi gördükleri anda elini tuttuğı kişinin elini sıkar ve en önde olanlar önlerindeki nesneyi almaya çalışır. En arkadaki bir öne geçer ve tüm katılımcılar en başta olacak şekilde oyun oynanır. Nesneyi en çok alan grup kazanır. Yanlış sinyallerde de -1 puan alınır. Resimler iyi aile ilişkileri ile ilgili görsellerden oluşur.
Aktivite:	Katılımcılar iişerli gruplara ayrılır. Eşlerden biri tutar diğeri kendini öne ve arkaya bırakır. Her iki eş yaptıktan sonra üçlü gruplara ayrılır. İki kişi tutar diğeri kendini öne ve arkaya bırakır. Herkes yaptıktan sonra tüm katılımcılar ikiye ayrılır. Bir kişi ortada diğeri onun etrafına evrenir. Ortadaki kendini öne ve arkaya bırakır. Bel ve dizlerle değil ayak bilekleriyle kendisini öne ve arkaya bırakması istenir. Eğitmen nasıl olması gerektiğini uygulamalı olarak gösterir.
Doğaçlama:	Sayma yöntemiyle katılımcılar gruplara ayrılır. Sırayla Sevgi, Merhamet, Vefa, Yardımlaşma konularında doğaçlamalar yapılır. Tüm öğrenciler ısınmada söyledikleri kavramları doğaçlamada kullanırlar.
Oluşum:	Eğitmen gruplara Peygamberimize mektup yazma görevini verir. Yazılan mektuplar sırayla sınıfla paylaşılır.
Değerlendirme:	1. Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışları nelerdir? 2. Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışlarından örnek almak istersin? 3. Peygamberimizin yakın çevresine karşı davranışlarını örnek alınan toplumda akrabalık ilişkileri nasıl olur?

Plan 9: Peygamberimiz ve Yakın evresi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yöntem-Teknik	: Doğaçlama
Araç Gereç	: Kâğıt, Kalem, Boya Çeşitleri
Amaç	: Sahabeden rnek davranışları bilmek
Kazanım:	1. Sahabeden rnek davranışlarını bilir. 2. Sahabeden rnek davranışları örnek alır. 3. Sahabeden rnek davranışlarıyla ilgili etkinliklere katılır.
Hazırlık:	Eğitmen sınıfın çeşitli yerlerine sahabeler ve onların örnek özelliklerinin yazılı olduğu görsellerle desteklenmiş yazıları asar. Örneğin; Hz. Ebu Bekir 1. Halife, İlkesi Yardımseverlik, En önemli sözü: Ailem için geride Allah ve Resulünü bıraktım. Hz. Ömer, 2. Halife, İlkesi adalet, En önemli sözü: Adalet mülkün temelidir. Hz. Osman 3. Halife, İlkesi Sabır, En önemli sözü: Dünya tasası kalbe zulmet getirir, hiret tasası ise kalbi nurlandırır. Hz. Ali 4. Halife, İlkesi cesaret, En önemli sözü: Kişinin en önemli mücadelesi kendi nefsiyle yaptığıdır.
Isınma:	Sınıf eğitmenin komutuyla yürümeye başlar. Sevmediğin birinin ayakkabısıyla yürü, sevdiğin birinin ayakkabısıyla yürü, yürürken asılı olan yazıları incele ve onlardan biri olarak yürü, seçtiğin sahabeyi diğerleriyle tanışır.
Oyun:	Don Ateş- Çamura Batma: Bir kişi ebe olarak seçilir. Ebenin dokunduğu donarak kollarını açar. Donmamış olanlardan biri, onun kol altından geçmeye çalışır. Kolunun altından geçilen kişi çözülür ve oyuna döner. Oyun ebenin herkesi dondurmasıyla biter. Donduramazsa oyunun ilerleyen zamanlarında lider birden fazla ebe seçebilir.
Aktivit:	Ayna alışması yapılır. İkişerli yeni gruplar oluşturulur. Eşler birbirlerinin yaptığını yapmaya çalışırlar. Lider sınıfın duvara dönmesini ister ve birini seçer. O kişi sandalyede istediği bir şekilde oturur. Gruptan liderin seçtiği kişi ona bakarak onun gibi oturmaya çalışır. Sonra grubun tamamı sırayla devam ettirir. İlk ve son oturuş karşılaştırılır.
Doğaçlama:	Sınıf sayma yöntemiyle gruplara ayrılır. Isınmada seçilen sahabeden birini her bir grup seçtikleri bir ortamda tanıştırma doğalaması yaparlar.
Oluşum:	Lider seçilen sahabeye iek yollamak için kart yazılmasını ister. Yazılanlar daha sonra gruba okunur.
Değerlendirme	1. Sahabenin rnek davranışları nelerdir? 2. Sahabenin rnek davranışları uygulanan toplum nasıl olur? 3. Sahabeden rnek davranışlarıyla ilgili etkinliklerde en önemlisi hangisiydi?

Plan 10: Sahabeden rnek Davranışlar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Yöntem

Bilim, var olan durumdan belirli araçlarla veri üretilmesi ve üretilen verilerden hareketle bir probleme çözüm için çaba sarf edilmesi veya anlam çıkarılmasıdır.²¹⁴ İnsan davranışları çok yönlü ve karmaşıktır bu nedenle sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda bu alana özel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda çoğunlukla nitel araştırma tercih edilmektedir. Nitel araştırma için farklı isimlendirmeler kullanılmıştır. Doğal olguları belirleme uğraşından hareketle ‘doğal araştırma’, probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle ‘yorumlayıcı araştırma’ ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı ‘alan araştırması’ gibi farklı isimler verilmiştir.²¹⁵ Nitel araştırma, insana özgü bireysel özelliklerin farklı ve derin doğasına odaklanır.²¹⁶ Genellemelerden uzak daha küçük çalışma gruplarında elde edilen veriler derinlemesine analiz edilir. Üzerinde çalışılan olgu ya da olay kendi ortamında derinlemesine incelenir.²¹⁷ Nitel yöntem insan davranışları ve deneyimlerinin derinlemesine tespitinde önemlidir. Nitel araştırmada gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılır. Algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.²¹⁸ Toplanan veriler, içerik analizine tabi tutularak önemli tema, kategori, açıklayıcı durum örneklerine ayrılıp okunabilir anlatı betimlemelerine dönüştürülür.²¹⁹

3.2. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada nitel yöntemin fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Eğitim alanında öğretmenin uygulayıcı ve araştırmacı olduğu, uygulama sırasında sorunlara ilişkin veri

²¹⁴ Ali Baltacı, “Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/1 (29 Haziran 2017), 1.

²¹⁵ Baltacı, “Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli”, 2.

²¹⁶ Ali Baltacı, “Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/2 (2019), 369.

²¹⁷ Ali Yıldırım - Hasan 12 Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 27.

²¹⁸ Yıldırım - Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 37.

²¹⁹ Michael Quinn Patton, *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, çev. Mesut Bütün - Selçuk Beşir Demir (Ankara: Pegem Akademi, 2018), 5.

toplama olarak²²⁰ eylem araştırması ön plana çıkmaktadır. Ancak biz bu araştırmada öğrenci deneyimlerine odaklandık. Daha önce çeşitli alanlarda uygulanan araştırmalarda yaratıcı drama kullanılmış ve çeşitli alanlarda karma ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.²²¹ Bu araştırmanın amacı, Peygamberimizin Hayatı dersi kazanımlarının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci deneyimlerine etkisini ortaya koymaktır. Bu nedenle fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenoloji deseni katılımcıların deneyimlerini tespit etmede elverişli bir yöntemdir. Fenomenler bilimi anlamına gelen fenomenoloji bilincin çok çeşitli formlarıyla her tür doğrudan deneyimini analiz edip betimleyen felsefe yaklaşımıdır.²²² Fenomenolojik araştırma ise insana odaklanmış, tümevarımsal bir yöntemle ilerleyen tanımlayıcı bir araştırma desenidir.²²³ Bu deseni kullanacak araştırmada fenomenlerin doğasını ve önemini ortaya çıkarmak için deneyimleri ele almak önemlidir.

Fenomenolojik bir çalışma insanların tecrübe ettikleri şeyi nasıl betimlediklerine ve tecrübe ettikleri şeyi nasıl tecrübe ettiklerine odaklanır.²²⁴ Öğrencilerin katıldıkları drama odaklı derslerde ders ile ilgili deneyimlerinin keşfedilmesi amaçlanır. Öğrencilerin deneyimlerini ortaya koymak suretiyle aynı yöntemi uygulayacak olan öğretmenlere ışık tutulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama araçlarından biridir. Bireylerin, görüşlerine, deneyimlerine, inançlarına ve duygularına dair bilgi elde etmede etkili bir yöntemdir. Bireylerden bilgi edinme yolu konuşmadır.²²⁵

3.3. Evren ve Örneklem

Nitel araştırma olguları parçalara ayırıp çalışma ve elde edilen sonuçları evrene genelleme amacı taşımaz. Özellikle sayısal genelleme nitel araştırmanın önemini ve geçerliğini saptamada önemli bir ölçüt değildir.²²⁶ Dolayısıyla nitel araştırmada örneklem nicel araştırmaya göre daha az sayıda olmaktadır.

²²⁰ Yıldırım - Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 319.

²²¹ “<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>” (Erişim Tarihi 14 Kasım 2024).

²²² Ahmet Cevizci, *Paradigma Felsefe Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Paradigma, 2003), 156.

²²³ Hacer Yalçın, “Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22/Özel Sayı 2 (2022), 218.

²²⁴ Patton, *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, 107.

²²⁵ Yıldırım - Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 121.

²²⁶ Yıldırım - Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 112.

Araştırmada amaçlı tesadüfî örnekleme seçilmiştir. Daha önce drama dersinin seçmeli ya da zorunlu olarak yer almadığı bir okul olan Abdurrahmangazi İmam Hatip Ortaokulunda 7. Sınıfta öğrenim gören iki sınıftaki öğrenciler çalışmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Nitel araştırmada amaç, araştırmaya katılan bireylerin algılarının ve deneyimlerinin ortaya konmasıdır. Deneyimlerin tespiti için yarı yapılandırılmış gözlem formu oluşturulmuştur. Oluşturulan öğrenci gözlem formu için dört ayrı araştırmacıdan uzman görüşü alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan tematik analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tematik analiz, nitel verilerden anlamlı örüntüler ve temalar elde etmeye yönelik esnek ve sistematik bir analiz yöntemidir.²²⁷ Araştırmanın ham verisini oluşturan görüşmeler, alan yazında önerildiği şekilde ayrıntılı biçimde deşifre edilmiş ve bu süreç sonunda elde edilen transkript metinleri kullanılarak nihai veri seti oluşturulmuştur. Transkripsiyon süreci, verilerin bütünlüğünü korumak ve katılımcıların ifadelerini bağlamsal olarak doğru şekilde yansıtmak açısından önem taşımaktadır.²²⁸ Bu aşama, aynı zamanda araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından da temel bir süreçtir.

Elde edilen nihai veri seti, nitel veri analizinde sıklıkla tercih edilen MaxQDA Analytics PRO 2024 yazılımına aktarılmış ve veri analiz süreci bu dijital ortamda gerçekleştirilmiştir. MaxQDA, nitel verilerin sistematik bir şekilde kodlanması, sınıflandırılması ve görselleştirilmesi süreçlerinde araştırmacıya önemli avantajlar sağlamaktadır.²²⁹ Yazılım, kodların yönetilmesi, kategorilerin oluşturulması, temaların geliştirilmesi ve sonuçların diyagramlar ve tablolarla görselleştirilmesi açısından bütüncül bir altyapı sunmaktadır. Bu bağlamda, araştırma sürecinde elde edilen tablolar, kod haritaları ve tematik diyagramlar da yine MaxQDA'nın gelişmiş analiz araçları

²²⁷ Virginia Braun - Victoria Clarke, "Using Thematic Analysis in Psychology", *Qualitative Research in Psychology* 3 (2008), 77-101.

²²⁸ Cindy M. Bird, "How I Stopped Dreading and Learned to Love Transcription", *Qualitative Inquiry* 11 (2005), 226-248.

²²⁹ Susanne Friese, *Qualitative Data Analysis with MAXQDA* (SAGE Publications, 2019).

kullanılarak hazırlanmıştır. Bu tür görselleştirmeler, bulguların açık ve anlamlı biçimde sunulmasına katkı sağlamaktadır.²³⁰

Kodlama sürecinde, araştırma problemleri ve yarı yapılandırılmış mülakat soruları temel alınarak kategoriler önceden belirlenmiştir. Veri analizine başlamadan önce belirli bir kavramsal çerçeve üzerinden hareket edilerek tımdengelimsel (dedüktif) tematik analiz çerçevesinde değerlendirilmiştir.²³¹ Belirlenen kategoriler doğrultusunda, katılımcıların özgün ifadeleri incelenerek veri içerisinde anlamlı kodlar keşfedilmiştir. Kodlar, içeriksel benzerlik ve bağlam ilişkileri temelinde uygun kategoriler altında toplanmıştır. Kodlama sürecini takip eden aşamada, kategoriler arasındaki tematik benzerlikler ve ilişkiler göz önünde bulundurularak temalar oluşturulmuştur. Temaların belirlenmesinde hem araştırma amaçlarına hem de katılımcıların deneyimlerini yansıtan örüntülere odaklanılmıştır. Bu süreçte izlenen yöntem, nitel verilerin daha üst düzeyde anlamlandırılmasına ve araştırmanın bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasına olanak tanımaktadır.²³²

3.5. Katılımcı Profili

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde kendileri hakkında bilgi vermeleri ve drama veya tiyatro dersi alıp almadıkları ile herhangi bir drama, tiyatro benzeri etkinlikte yer alıp almadıklarına yönelik bilgiler toplanmıştır.

Katılımcılar elde edilen bilgilerin kullanılma durumuna ve gizliliklerinin korunmasına yönelik bilgilendirilmiştir. Araştırmada katılımcı öğrenciler için “Ö” kısaltması kullanılacaktır. Katılımcı profiline yönelik tablo aşağıda belirtilmiştir.

²³⁰ Christina Silver - Ann Lewins, *Using Software in Qualitative Research: A Step-by-Step Guide* (Sage, 2014).

²³¹ Jennifer Fereday - Eimear Muir-Cochrane, “Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive and Deductive Coding and Theme Development”, *International Journal of Qualitative Methods* 5/1 (01 Mart 2006), 80-92.

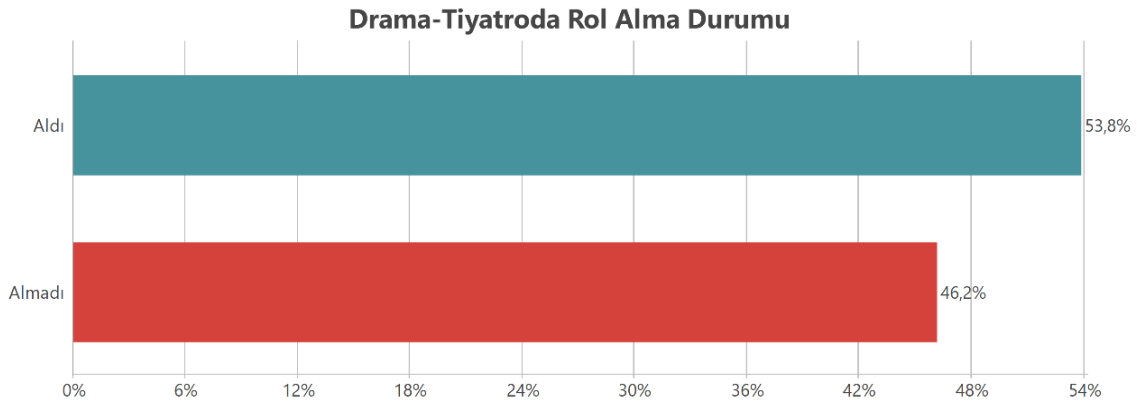
²³² Lorelli S. Nowell vd., “Thematic Analysis: Striving to Meet The Trustworthiness Criteria”, *International Journal of Qualitative Methods* 16/1 (2017), 1-13.

Katılımcı	Yaş	Drama-Tiyatro Dersi Alma Durumu	Drama-Tiyatroda Rol Alma Durumu
Ö1	12	Almadı	
Ö2	12	Almadı	
Ö3		Almadı	Aldı
Ö4	12	Almadı	Aldı
Ö5		Almadı	Almadı
Ö6	12	Almadı	Almadı
Ö7	13	Almadı	Almadı
Ö8		Almadı	
Ö9	12	Almadı	
Ö10	12	Almadı	Almadı
Ö11		Almadı	Almadı
Ö12	14	Almadı	
Ö13	13	Almadı	Aldı
Ö14	12	Almadı	Aldı
Ö15	13	Almadı	
Ö16		Almadı	
Ö17	12	Almadı	Aldı
Ö18		Almadı	Almadı
Ö19	12	Almadı	Aldı
Ö20	13	Almadı	Aldı

Tablo 1: Katılımcı Profili Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo incelendiğinde katılımcıların hiçbirinin daha önce bir drama veya tiyatro eğitimi almadığı gözlemlenmektedir. Katılımcıların yaş değişkenleri incelendiğinde minimum 12 ve maksimum 14 olmak üzere yaş ortalamaları 12,43'tür.

Grafik 1: “Drama-Tiyatroda Rol Alma Durumu” Değişkenine Yönelik Grafik

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bilgi elde edinilen 13 katılımcıya yönelik grafik incelendiğinde katılımcıların %53,8’inin ($f = 7$) daha önce bir etkinlikte rol aldığı, %46,2’sinin ($f = 6$) rol almadığı gözlemlenmektedir.

4. BÖLÜM: BULGULAR

4.1. Temalar ve Kategorilere Yönelik Bulgular

Analiz sürecinde kategoriler sınıflandırılarak toplamda 3 adet tema oluşturulmuştur. Bu temalar “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar”, “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” ve “Öneriler” temalarıdır.

“Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” teması altında 2 adet kategori bulunmaktadır. Bu kategoriler “Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri” ve “Yaratıcı Dramanın Farklılıkları” kategorileridir.

“Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” teması altında 5 adet kategori bulunmaktadır. Bu kategoriler “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri”, “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri”, “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları”, “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” ve “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” kategorileridir.

“Öneriler” teması kapsamında kategori bulunmamaktadır.

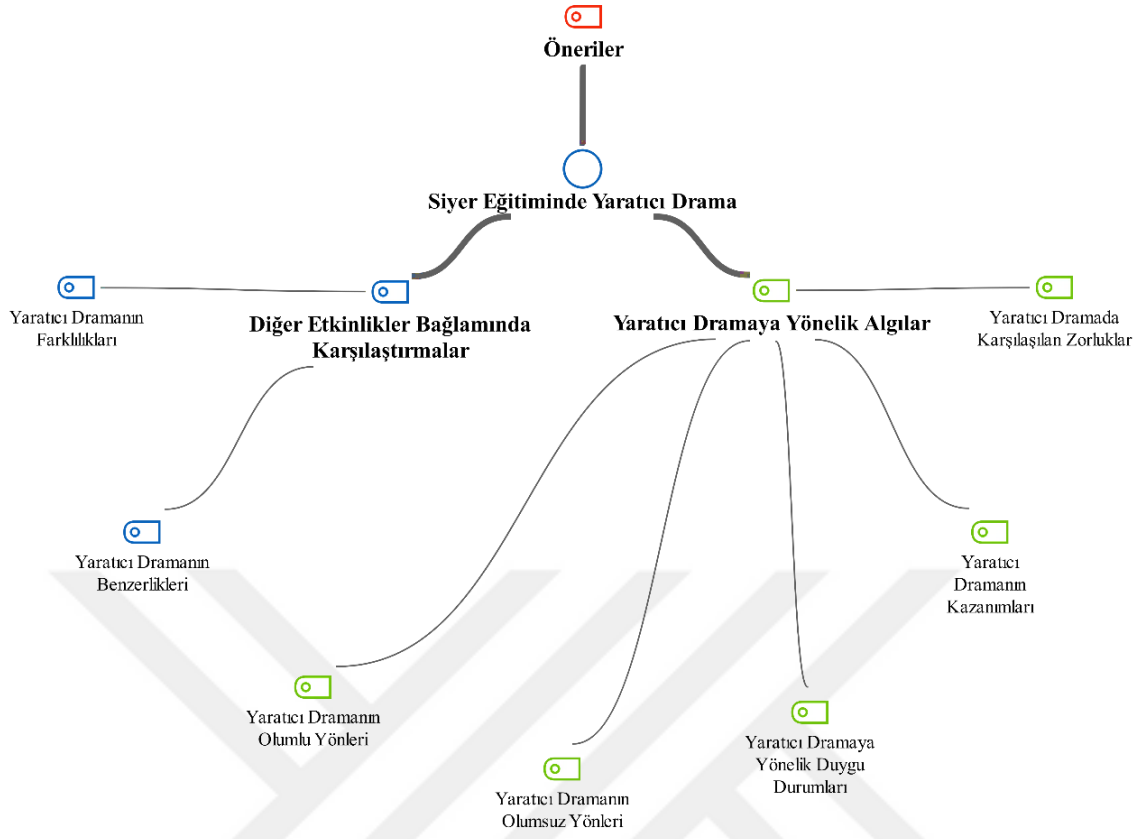
Keşfedilen temalar ve belirlenen kategorilere yönelik tablo aşağıda verilmiştir.

Temalar	Kategoriler
Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar	Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri Yaratıcı Dramanın Farklılıkları
Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar	Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları Yaratıcı Dramanın Kazanımları Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar
Öneriler	

Tablo 2: Temalar ve Kategorilere Yönelik Tablo

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Temalar ve kategorilere yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 1: Temalar ve Kategorilere Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2. “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Bulgular

“Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” teması altında 2 adet kategori bulunmaktadır.

“Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri” kategorisi altında yalnızca “İşlenen Konular” kodu keşfedilmiştir.

“Yaratıcı Dramanın Farklılıkları” kategorisi altında 8 adet kod keşfedilmiştir. Keşfedilen bu kodlar "Daha İyi Öğrenme", "Kalıcı Öğrenme", "Eğlenceli", "Oyun İçermesi", "Ders Etkinliklerinin Çeşitlenmesi", "Kısa Sürede Daha Çok Konu İşleyebilme", "Sınıf İçi İletişim" ve "Motivasyonun Artması" kodlarıdır.

Tema altında keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda verilmiştir.

Kategoriler ve Kodlar	f
Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri	8
İşlenen Konular	8
Yaratıcı Dramanın Farklılıkları	57
Daha İyi Öğrenme	11
Kalıcı Öğrenme	10
Eğlenceli	10
Oyun İçermesi	7
Ders Etkinliklerinin Çeşitlenmesi	7
Kısa Sürede Daha Çok Konu İşleyebilme	5
Sınıf İçi İletişim	4
Motivasyonun Artması	3

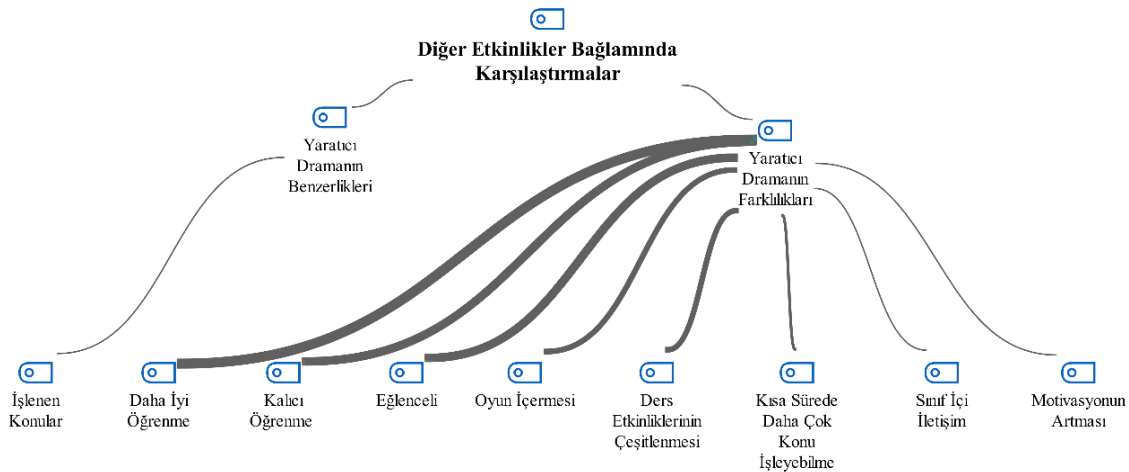
Tablo 3: “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Frekans Dağılım Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri” kategorisi altında keşfedilen tek kod olan “İşlenen Konular” kodu 8 defa kodlanmıştır.

“Yaratıcı Dramanın Farklılıkları” kategorisi altında keşfedilen kodlardan "Daha İyi Öğrenme" kodu 11 defa, "Kalıcı Öğrenme" kodu ve "Eğlenceli" kodları 10 defa, "Oyun İçermesi" ve "Ders Etkinliklerinin Çeşitlenmesi" kodları 7 defa, "Kısa Sürede Daha Çok Konu İşleyebilme" kodu 5 defa, "Sınıf İçi İletişim" kodu 4 defa ve "Motivasyonun Artması" kodu 3 defa kodlanmıştır.

Tema altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 2: “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tema altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kategoriler\Kodlar	Kodlu Bölümler
Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri\İşlenen Konular	Hocam konular benzer de öyle. (...) Diğer türlü başka bir aynı noktası yok yani. Ö2 Mesela bazı konuları daha önce de işlemiştik, pekiştirmiş olduk. Ö8 Hocam normal böyle konular benzerdi. Hocam onun dışında olacağım çok fazla benzerlik yoktu hocam. Çünkü şimdi drama yaptığımız hocam olayları kendimiz canlandırıyoruz, o zaman da normal derslerden daha iyi oluyor. Ö9 Sadece konusu aynı aynıydı, böyle anlatıyorlar ama dramayla yaptığımıza dair eğlence daha iyi anlıyoruz. Ö10 Yok hocam tek derslerde var hocam. Size Hz. Muhammed'in hayatı falan. Ö13 Evet, konular benzerler. Ö14 Hocam ben benzerlik olarak sadece konuyu tekrar işliyorduk. (...) Hani başka bir şey yok herhalde onun dışında daha iyi olduğunu düşünüyorum. Ö16 Benzerlikler işlediğimiz konular benzerlikler. Ama çok benzerlik yok. Ö20
Yaratıcı Dramanın Farklılıkları\Daha İyi Öğrenme	Hocam konuları daha iyi anlayarak açabilirdim. Çünkü normal olarak hem düşük hocam hem üstte oluyor hem de gösteriyoruz. Evet hem de başkaları da gösteriyor onlar da düşünüyor hocam 2 grupta düşündüğünde veya 2 gruptan fazla artık ee herkes düşününce üstüne daha çok kapıyoruz. Bunun içine daha iyi anlıyoruz. Ö9 Evet yani bizim yaptığımız ayakta hani şeyler olduğu için daha iyi yanımızdan yardımcı oluyor. Daha mantıken daha iyi. (...) Önceden yani direkt tahtada normal yazı şeklinde anlatıyorlardı. Biraz daha zordu ama sizin anlatma tarzınıza göre daha pratik, daha iyi olduğunu düşünüyorum ben. Ö10 Sadece anlama kapasitesi filan değiştiğini daha iyi anlıyordum. Ben giden yazıyla filan fazla anlayamadım.

Yani fazla birkaç şeyi takılıyordum ama sizin dersinizde daha iyi anladım ha olduğum oluyor.

Ö10

Güzel benzerlikler yok çünkü drama yaptığımız için daha iyi anlıyorum, yani kendimi canlandırdığım için arkadaşlarım. (...) Hocam farklılık olarak daha hızlı öğreniyorum. (...) Hocam daha iyi anlıyorum. (...) Hocam şimdi biz kendimizi canlandırıyoruz. Kendimiz anlıyoruz, kendimiz kafamızda

Ö11

Zamanlar sadece dinlemeye ve yazmaya odaklıydı. Şimdi ise hem dinliyorum hem anlıyorum, daha kolaylık sağlıyor.

Ö12

Hocam söylediğim gibi geçen sene daha sıkıcı geliyordu ders yer dersi ama bu sene daha istekle daha güzel giriyorum ve daha iyi anlayabiliyorum.

Ö14

Hocam benzerlikler yok ama hocam şimdi mesela drama yapınca hocam aklımda daha heyecanlandırıyor. O yüzden hocam daha iyi anlıyorum.

Ö15

Mesela bu duyu daha iyi kafamızda kazıya biliyoruz. Hani daha iyi anlıyoruz konu işte o zamanki yaşayan orada yaşayanların yaşadıklarının hissiyatını yaşayabiliyoruz, işte onların yerinden hissedip empati kurabiliyoruz.

Ö16

(...) bir de daha iyi anlamamızı, daha iyi anlıyorum.

Ö17

Hocam normal işleyişimize bir de dramayla hocam normalde anlamam daha zor oluyor ama dramayla oyunla birlikte olduğu için daha kolay anlıyorum.

Ö18

Hocam farklılıklar var. Yaratıcı dramayla hem konuyu işliyoruz hem de üstüne o anı yaşamış gibi oluyoruz. O yüzden bence daha etkili oluyor.

Ö19

Yaratıcı Dramanın
Farklılıkları\Kalıcı Öğrenme

(...) hem de daha kalıcı oluyor. (...) Mesela aklımda kalmıyor hoca anlattığında. Ama böyle tiyatro yaptığımızda mesela hazreti peygamberimiz şunu yapmıştı diye şunu ben oynadım diye daha kalıcı oluyor.

Ö1

(...) hocam mesela anlatılıyor anlamıyor o yüzden hocam burada mesela gerçekleştiriyoruz. Olayı daha fazla zihnime daha iyi kalıyor.

Ö2

Bence değişti Hocam çünkü canlandırarak, anlatmak daha çok zihnimde kalıyor.

Ö4

Yaptığımızda, yani öğrendiğimizde daha eğlenceli ve akılda Kalıcı oluyor. (...) Daha akılda kalıcı oluyor.

Ö5

(...) daha iyi derslerinizi kavradık. Bir de hep böyle oturup sıkılmadık ve daha da ayakta olup daha da böyle ee göstererek anlatarak daha iyi anlamayı sağladık bence.

Ö6

Önceki derslerde şimdi akılda kalıcı etkinlikler yaparak daha fazla andırır.

Ö7

Ben normal yazıyla yazdığımızda biraz karışuyordu hoca birkaç şey anlatmayabiliyordu. Ama siz dramayla gösterdiğimizde daha akılda kalıcı oluyor. Yani onları hatırlamak konusunda daha iyi oluyor.

Ö10

Evet canlandırma yaptık canlandırma yaptığımızda, bu benim daha da çok aklımda kaldı. Yaptığımız canlandırmaların hangisi olduğu benim aklımda daha çok kalmasını sağladığı sınavlarda daha kolaylaştı, güzeldi.

Ö12

Hocam ıı önceden sadece konu işleyip geçiyorduk ya da işte hocamız kısa kısa olayları anlatır geçerdi. şimdi olayı daha çok kendimiz hani o ana bağlı bir şekilde yaşıyarak geçirdik. Bunu canlandırmanın bizim için daha çok akılda kalıcı olduğunu düşünüyorum.

Ö16

Yani dramada diye anlıyorum mesela notlarım yükseldi yani notlarım öbür derslerde hani notlarımı yükseltmem kendi evimde bunda alışmasam bile notlarım yükseliyor aklımda kaldığı için.

Ö17

(...) yaratıcı dramada daha eğlenceli (...)

Ö1

Hani hocam siyer dersini böyle yaratıcı drama olarak işli işlediğimizde böyle daha eğlenceli hale getiriyor.

Normalde anladığımızda mesela daha sıkıcı oluyor. (...)

Ö2

Yok hocam. Yaratıcı drama yaparken daha eğlenceli oluyor ve konuyu daha iyi anlıyorum. (...) Ee hocam tiyatro yapıyormuş gibi hissediyorum ve hem eğleniyoruz (...)

Ö3

Yaratıcı Dramanın
Farklılıkları\Eğlenceli

Hocam yaratıcı dramada daha çok eğleniyoruz. Diğer derslerde de yani normal geçiyor ama yaratıcılığıma daha eğlenceli oluyor.

Ö4

Var hocam mesela bi önceki senelerde aynı konular hem daha zorlaşıyor hem de daha ayrıntılı, bir de TDB'de de siyerde de din dersiyle de benzer konular gördüğümüz için bazen sıkılabiliyoruz. Bu yüzden derse olan ilgimiz azalabiliyor ama böyle oyun eğlenceli şekilde. (...) Ee derste sıkılmıyoruz asla.

Yani daha hem eğlenceli bir şekilde öğreniyoruz hem de derse olan ilgimiz çoğalıyor.

Ö5

Bence yok hocam çünkü drama daha eğlenceli. Normal dersler biraz daha sıkıcı geçici. (...) Sadece kitaptan okuyorduk ve üstünü çiziyorduk. Başka da bir şey söylemiyordu. Yani sence tahtaya not alıyordu biz de onları defterimize yazıyorduk. (...) Eee daha iyi öğreniyoruz gösteriyorlar hem de daha iyi oluyor. Böyle daha eğlenceli ve daha kendi içine çekiyor ama normal dersler biraz daha sıkıcı oluyor ve uykusu geliyor insanın. O yüzden bence drama daha iyi. (...) Daha eğlenceli oldu, (...)

Ö6

(...) daha eğlenceli oldu dersler

Ö8

Hocam evet vardı. Şimdi biz mesela geçen sene aynı dersi gördük ama mesela bu sene daha eğlenceli. Bu sene siyer derslerine daha eğlenceli giriyorum.

Ö14

Yani bu yaratıcı drama hem daha eğlenceli bir aktivite gibi oluyor, (...)

Ö17

Diğer dersleri biraz şey sıkıcı buluyoruz çünkü pek bir şey yapamıyoruz. Etkinlikler çok ara sıra oluyor ama yaratıcı dramada hem kendi etkinlik becerilerimiz geliyor hem de eğleniyoruz. (...) Hocam diğer derslerde genelde ezber yapıyorduk. Bu bir yönden iyidir çünkü sınavda aklımızda geliyor ama çok sıkıcı buluyorduk ve boğuyordu. Bizi hep ezber ezber ders biraz boğuyordu bizi.

Ö20

Yaratıcı Dramanın
Farklılıkları\Oyun İçermesi

Hocam oynadığımız oyunlar mesela görüyoruz. Onlar mesela hiç öyle bir şey yapmadım mesela.

Ö2

En güzeli şey ikinci yaptığımız daha güzeldi hocam çember falan kurmuştuk. Oyun oynamıştık işte hareketi

bul oyuna için canlandırma yapmıştık o daha güzeldi
hocam hepsi güzel.

Ö4

Evet, oyunlar güzeldi.

Ö5

Yani farklılık olarak daha önce hiç oyun oynamam.

Ö8

Bir hayır yapmadım şu anda oyunlarda oynamadık. Yani
bunda oyun oynuyoruz o farklılıklar var.

Ö10

Hocam daha eğlenceli oyunlu, aktivite doğaçlama.

Ö14

Kitaptan okuyarak anlatıyordu. Ama hani şimdi Siyer'de
olunca hani hem ayakta oluyoruz hem oyun olarak
alıyoruz. (...) Oyunları daha iyi anlıyorum. (...) Hocam
benim hani ben çok kolay anlayan biri değilim. O yüzden
hani oyuna da çok ilgim vardı kardeşim falan hep oynarız.
O yüzden oyunla da olarak hani oyun sanki ders yokmuş
sadece oyun varmış hayatta gibi algıladığım için oyun
daha kolay.

Ö18

Sen hocam yazı yazıyorduk bazen normal ders işliyorduk.
(...) Hocam tiyatro yapıyoruz. Sizde bir de şey yazı
yazmıyoruz ve okuma yapıyoruz.

Ö3

İl öncelerde sadece kitaptan okuyup çiziyorduk. Şimdi
bunu kendimize uygulayarak daha iyi anlıyoruz 11 deftere
daha fazla yazıyorduk yazı yazıyorduk.

Ö7

Hocam mesela hocam dersleri anlatış biçimi hocam
farklılaşıyor. Hocam mesela hocam mesela normal
derslerde sadece yazıyoruz bir de hoca anlatıyor ama
hocam bunu hem anlatılıyor hem oyun oynuyoruz başında
hem de olayı daha iyi anlamak için birkaç grup tek bir
grup da değil birkaç grup birden şey yapıyor gösteri
yapıyor

Ö9

Hocam ders anlatım şekli

Ö15

Gibi şu an var canlandırarak, anlatıyorum ve hani yazı
falan çok yazmıyoruz.

Ö17

Hocam genellikle çoğu şey değişti. Normalde ders işlerken
ders istiyordu. Normali mi yaratıcı drama yapıyoruz.

Böyle etkinlikler yapıyoruz. O yüzden sonra böyle tiyatro gibi yapıyoruz canlandırıyoruz. Doğaçlama yapıyoruz sonra da mesela hocam kâğıda bir şeyler yapıyoruz.

Ö19

Çünkü öğretmenler bazılarımız işte ders dinlemek istemiyor. Bu da diğer arkadaşlarımızı da etkiliyor çünkü konuşuyorlar derslerde falan hocadan hep oyun istiyoruz ama bazı Hocalar oynatmıyor. Yaratıcı dramada zaten drama yaptığımız için hem arkadaşlarımızla vakit geçirmiş oluyoruz hem de oyunlar oynamış oluyoruz.

Ö20

Yaratıcı Dramanın
Farklılıkları\Kısa Sürede Daha
Çok Konu İşleyebilme

Hocam mesela yaptığımız dramalarda daha çok böyle konu herkes 4 grup oluyor çoğunlukla herkesi bir farklı canlandırdığında, yani nasıl diyeyim daha fazla konu birlikte yapılıyor mesela hoca bir derste bir konuyu anlatıyor. Sonra da 4 özel bir derste 4 şöyle konuyu mesela bitirebiliyoruz öyle. (...) Yd ile daha kısa sürede.

Ö2

Evet, biraz gün. Mesela çok hızlı hocam sorayım.

Ö13

Yaratıcı dramada daha pratik olduğunu söyleyebilirim, daha iyi ama yolları varsa onların ne olduğunu bilmediğim için. (...) Yaratıcı drama çünkü hani diğer dersler de yazarak zamanımız gidiyordu ama en azından bu aklımızda kalsa da yaratıcı dramı da bunu uygulayarak yapmak daha kalıcı. (...) Yaratıcı drama çünkü hani diğer dersler de yazarak zamanımız gidiyordu ama en azından bu aklımızda kalsa da yaratıcı dramı da bunu uygulayarak yapmak daha kalıcı.

Ö16

Yaratıcı dramada, daha kısa anlarım. (...) Çünkü hani onu uygulamalı bir şekilde gösteriyorlar ama öbüründe böyle okurum. Bir kez okuduğumda değil de hani böyle daha 2 kez falan okuduğumda anlarım. Dramada da hani uygulayarak gösterdikleri için daha akılda kalıcı ve anlaşılır oluyor.

Ö17

Hocam hicret üzerinden asma hocam daha hızlı öğrenilir vazgeçtik hocam çünkü hücrede mesela hocam mesela 4 gruba ayırıyorsunuz. 4 farklı konu var ve onu bir derste bitiriyoruz. Osman normal siyah dersinde bunu 4 derste anca bitirirdik.

Ö19

Yaratıcı Dramanın
Farklılıkları\Sınıf İçi İletişim

Mesela böyle sınıfta birileriyle daha iyi arkadaş olabiliyoruz belki de.

Ö1

	(...) hem de hep birlikte öğreniyoruz. (...) Hocam çünkü şey konuyu hep birlikte anlıyoruz. Hem oyun oynadığımız için hem de herkesin konuyu anladığı için. Ö3
	(...) işte arkadaşlarımızla daha iyi vakit geçirebildik ve (...) Ö6
	Beraber işte gösteri gibi bir şey yaptık arkadaşlarımla. Ö12
Yaratıcı Dramanın Farklılıkları\Motivasyonun Artması	Yani diğer derslerde sadece hoca giriyor. Ondan sonra konuyu anlatıyor sorular varsa çözüyoruz. Ders bitiyor ama (...) Çok oyunu oyun oynamamız gibi mesela diğer hocalar ee direkt anlatıyor dediğim gibi (...) Ö1
	Yok. Onları da sadece dinliyorduk ama bu derslerde daha dikkatli olmaya başladık. (...) Daha önce siyer dersinde pek önem vermem çünkü 3 tane ders aynı zamanda veriliyordu. Din kültürü TDB, siyer ama siyer dersinde yaratıcı drama geldiğinde siyer dersine daha da çok odaklamaya başladım. Özellikle yaratıcı dramada kendime daha kolaylık sağlamaya başladım bu konuda. Ö12
	Hocam geçen sene mesela yani sadece hoca dersi anlatıyordu yazı yazdırıyorduk. Bu kadar ama bu sene şimdi daha aktiviteli oyunlu olduğu için enerjimi yükseltiyor ve sınavda daha odaklı olabiliyorum. Ö14

Tablo 4: “Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” Temasına Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Temasına Yönelik Bulgular

“Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” teması altında 5 adet kategori bulunmaktadır. Bulgular kategoriler kapsamında alt başlıklarca incelenecektir.

4.3.1. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Bulgular

“Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” kategorisi altında toplamda 9 adet kod keşfedilmiştir. Keşfedilen bu kodlar "Katılımın Artması", "Siyer Dersine Yönelik Olumlu Tutum Değişiklikleri", "Kalıcı Öğrenme Sağlaması", "Daha İyi Öğrenme Sağlaması",

"Eğlenceli Olması", "Hızlı Öğrenme", "Diğer Derslerdeki Katılımın Artması", "Yeni Deneyimler" ve "Geri Bildirim Alma" kodlarıdır.

Keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda belirtilmiştir.

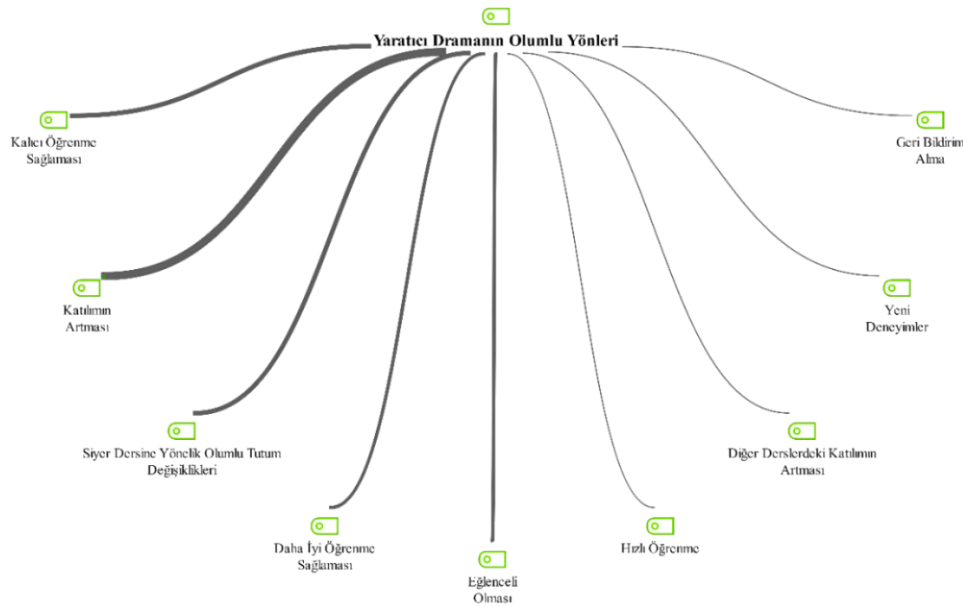
Kod	f
Katılımın Artması	18
Siyer Dersine Yönelik Olumlu Tutum Değişiklikleri	10
Kalıcı Öğrenme Sağlaması	10
Daha İyi Öğrenme Sağlaması	8
Eğlenceli Olması	8
Hızlı Öğrenme	3
Diğer Derslerdeki Katılımın Artması	2
Yeni Deneyimler	2
Geri Bildirim Alma	1

Tablo 5: “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” kategorisi altında keşfedilen kodlardan "Katılımın Artması" kodu 18 defa, "Siyer Dersine Yönelik Olumlu Tutum Değişiklikleri" ve "Kalıcı Öğrenme Sağlaması" kodları 10 defa, "Daha İyi Öğrenme Sağlaması" ve "Eğlenceli Olması" kodları 8 defa, "Hızlı Öğrenme" kodu 3 defa, "Diğer Derslerdeki Katılımın Artması" ve "Yeni Deneyimler" kodları 2’şer defa ve "Geri Bildirim Alma" kodu 1 defa kodlanmıştır.

Kategori altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 3: “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kategori altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kodlar	Kodlu Bölümler
Katılımın Artması	Aslında katılıyordum ama yine dediğim gibi bildiğim için çok katılmak istemiyordum. Sıkıcı geliyordu ama şimdi zaten katılmak için şey yapıyoruz. Daha çok rolüm olsun istiyorum. Ö1 Evet, ben normalde derse siyer derslerini normal sevmiyordum. Böyle daha eğlenceli olduğu için daha fazla katılım isteğim daha fazla arttı. Ö2 Hocam güzel etkiledi. Hem eğleniyoruz eğlendiğimiz için daha iyi oluyor hocam ders anlatımınız bu kadar. Ö3 Hocam diğer siyer derslerinde nasıl desem normal geçiyor? Yani katılım işlemimiz fazla olmuyordu ama bundan daha çok katılma isteğimiz oluyor ve sen siz sonda bize yorumunuzu soruyorsunuz ya onda daha çok katıl isteğimiz oluyor. Ö4 Evet hocam yani ben derslere çok fazla katılmıyordum. Hani dersi dinliyordum ama hoca bir şey sorduğu zaman parmak kaldırmıyordum. Şimdi hani daha eğlenceli oluyor bütün arkadaşlarımızla eğlenerek parmak kaldırdığımız için hani teşvik ediyor. Ö7 Yani katılma derse şey yapma isteği arttı. (...) Daha önce daha sıkıcı oluyordu yani ama böyle yapınca daha eğlenceli oluyor. Ö8 Hocam çok etkili. Şimdi normalde ders alacağım mesela sadece ders çalışan katılır. Çünkü çokça anlamıyor mesela böyle olunca çoğu kişi katılıyor anlatıyorlar, hem olay kuruyorlar da eğlenceli olduğu için de zaten sıkıntı. Ö9 Yazılarda filan bilmediğim şeyleri filan genel olarak kalıyorum. Hoca da seçtiğinde yapmıyorum diyorum. sizde işte katılma isteğim daha iyi oluyor. Çünkü hani işliyoruz, burada yaptığımız hareketler şeyler olmuyor çünkü hem sizin önünüzdür. Ö10 Hocam daha fazla katılıyorum çünkü kendime göre eğlenceli olduğu için katılımım daha fazla artıyor. Ö11 Hocam normalde siyer dersine girmekte üşengeçliğe girerdim derse girmek istemezdim zaten bir tane ondan aynı konudan işliyorduk aynı konu olması bana saçma geliyordu. Gereksiz geliyordu. Siyer dersinde böyle canlandırma falan yaptığımızda doğaçlama sahneler yaptığımızda arkadaşlarıma böyle normalde olmaması gereken şeyleri kendi. Halimizi kattığımızda çok eğlenceli oluyor ve hoşuma gidiyor. Ö12

Evet hocam peygamberimizin şey etkiledi
Ö13

Hocam mesela ben geçen sene ee açık olmak yani doğru olmak gerekirse geçen sosyal dersleri daha sıkıcı geliyordu bana ama yaratıcı duruma başladıktan sonra daha eğlenceli daha istekli girmeye başladım siya derslerine. (...) Hocam söylediğim gibi geçen sene derslerde çok sıkılıyordum ve çok fazla uykum geliyordu ama şimdi bu seneki dönemde hiç böyle sıkılmıyorum. Daha çok siyer derslerine girmek istiyorum.

Ö14

Hocam bütün etkinliklerde rol aldığım için hocam aslında fark bu. Geçen senelerde hiç hocam ya etkinliklerde rol almıyordum ya hocam sadece şimdi bütün etkinliklerde rol alıyorum böyle.

Ö15

Evet hocam. Önceden derse dürüst olacağım birazcıklar hani anlatıp geçiririm ve sonra unutturdum ama şimdi bunu hayatımızı davranışlarımızla beraber etki ederek yapmak rollenmek, tiyatrodan olmuş gibi davranmak işte bunları seviyorum ve bu daha çok benim derste aktif olmamı sağlıyor.

Ö16

Dramayla siyer dersine.

Ö17

Hocam benim ilgim çok çabuk dağıldığı için ben tamam o dersi dinlemiyorum. Hani ilgim olmayan dersi dinlemiyorum. O yüzden çok olumsuz yanı var tüm derslerim. (...) Hocam dramada her kedi söz hakkı veriliyor ama normal derslerde hani hiç konuşmadığım biri olduğu için daha çok oluyor.

Ö18

Derse katılım mesela hocam orada bir tık daha isteksiz hevesiz oluyordum ama şimdi böyle canlandırıyoruz. Bir şeyler yapıyoruz. Daha eğlenceli oyunlar oynuyoruz, o yüzden daha hevesli ve istekli oldum.

Ö19

Derse katılımımı arttırdı. Çünkü biz eskiden hep şu düşünceyle yola çıkıyorduk işte din kültürü dersinde siyer dersinde kuran dersinde hep aynı konulardan gidiyorduk. Bu da bizim canımızı çok sıkıyordu ama yaratıcı dramada şimdi ilerlemeye başladık yani artık daha çok siyer dersin gelmesini istiyoruz.

Ö20

Siyer Dersine
Yönelik Olumlu
Tutum
Değişiklikleri

(...) matematik falan böyle çok bunaltı siyer gelince böyle mutlu olur.
Sizin yanınıza koşarak iniyoruz.

Ö1

Hocam bizim kar tatiline denk gelmişti. O zaman üzül müştüm çünkü yani seviyorum ders siyer dersini seviyorum yaratıcı drama yaptığımız derslerde öyle.

Ö2

Yani ne yapacağımızı düşünürüm (...)

Ö3

Çünkü hem çıkış hem o kadar dersten sonra bir oyun eğlence.

Ö5

(...) ki daha böyle normal derslerde sıkılmak yerine dramada daha eğlenince modum yükseliyor.

Ö6

(...) eğlenceli olduğunu bildiğim için derse bir enerji de girerim.

Ö9

Daha önce siyer dersinde pek önem vermem çünkü 3 tane ders aynı zamanda veriliyordu. Din kültürü, TDB, siyer ama siyer dersinde yaratıcı drama geldiğinde siyer dersine daha da çok odaklamaya başladım. Özellikle yaratıcı dramada kendime daha kolaylık sağlamaya başladım bu konuda.

Ö12

Hocam yani sevmediğim nefret etmediğim bir ders değil seviyorum. Fakat o derste daha çok böyle dinleyince canım falan sıkılıyordu.

Ö14

Hocam yani artık ben mesela hafta günlerinde yani siyer dersini böyle heyecanla bekliyorum (...)

Ö15

Çünkü biz bu ders geldiğinde zaten direkt sıraları hazırlamaya başlıyoruz.

Ö20

Kalıcı Öğrenme
Sağlaması

Hocam daha kalıcı. Mesela daha önce öğrenmediğim bir bilgi öğrenmişim. Ben bir tane yaratıcı dramada ve hocam siz bu konuyu önceden anlattınız. Sonra bize yatıracağını 2 defa üst üste eşleştirmiş olduk daha kalıcı oluyor öyle.

Ö2

(...) daha dediğim gibi akılda kalıcı oluyor.

Ö5

Daha pekiştirici ve daha iyi oluyor.

Ö8

Ben de var dediğim gibi an daha akılda kalıcı sınavlarda işte o yöntemler canlandırdığımız için daha iyi. Hani sınavda yazıyoruz sabrı işlemiştik. O sabır mesela benim aklım şu anda kalıcı olarak kalıyor sınavda sabır çıktığına daha iyi.

Net cevaplar verebiliyorum.

Ö10

Hocam değişti, çünkü arkadaşlarımla birlikte canlandırdıkça anı olarak aklımda kalır.

Ö11

Yaratıcı drama hocamı canlandırıyoruz, bunları ve canlandırdığımız şeyler aklımızda olduğumuz için onlar sınavlarda ve derslerde ileriki

derslerde bizim aklımızda kalmamızı sağlıyor, olumsuz yönleri yani olumsuz özelliği bana göre pek yok çünkü.

Ö12

Evet hoca nedir hocam aklımda canlanıyor aklımda kalıyor unutmuyorum sana. (...) Hocam olumlu yönü var ama hocam yani hep bazen unutmuyorum yani tekrar etmek zorunda kalıyordum ama şimdi yani bu kadar unutmuyorum. (...) Çünkü daha eğlenceli hocam yani aklımızda kalıyor.

Ö15

Orda anlatılıp geçince eve inince her şekilde tekrar yapmamız gerekiyor ama siz drama dersinde yapınca Hem anlatıp hem de bu konunun üzerinden geçip bunu rol olarak geçirince tiyatro gibi daha kafada kalıcı oluyor. İşte diğer dersler 1 2 gün sonra direkt aklın uçup gider ama drama dersinde öyle değil. En azından aklımızda kalıyor, arkadaşlarımızla anılar biriktiriyoruz ve doğaçlamamız gelişiyor.

Ö16

Canlandırarak yaptığımız için aklımda kalıyor, öyle de daha iyi anlamıyorum.

Ö17

Hocam çünkü yaptığımız şeyleri hem eğlenerek yapıyoruz hem de ilk önce planlıyoruz. Bu planda da çok fazla unutma şeyimiz olmuyor. Çünkü nasıl yapmıştı ama hep aklımızda kalıyor.

Ö20

Daha İyi Öğrenme
Sağlaması

Evet hocam bir önceki siyer derslerimizde çok anlayamıyordum ama bu seneki dersi daha iyi anlıyorum. (...) Hocam mesela geçen sene peygamberimizin şey hicret dönemlerini anlayamıyordum hocam ama bu dönemlerde anlamaya başladım.

Ö3

Artı yönü bence daha iyi bilgileri kavırıyoruz.

Ö6

(...) hem de daha fazla anlıyoruz ıı ve bunu kendimiz uyguladığımız için de oradaki duyguları daha iyi anlayabiliyoruz hmm.

Ö7

Hocam zaten hocam dediğim gibi olayları daha iyi anlıyoruz hocam (...)

Ö9

Olumlu yönleri hocam anlamakta daha kolaylık sağlanıyor. (...) Hocam diğer konularda sadece yazıyoruz ve onu 3 4 kere tekrar okumamız gerekiyor ama diğerinde direkt canlandırdığımız için aklımızda kalıyor ve üstüne onla ilgili yazı yazmalar falan daha da kolaylık sağlıyor resimler çizmeler.

Ö12

Mesele bu konu hicret konusu nasıl böyle işte hayatının falan geçtiğini merak etmeyin. Sonra biz yaptığınızda anlamaya başladım.

Ö13

Dediğim gibi hem de böyle dağıtım yaparken arkadaşlarımı izliyorum ve böyle daha iyi anlıyorum.
Ö14

Olumlu yönleri yani çok aynı şeyleri tekrarlamak istemiyorum ama yani daha iyi anlamınıza yol açıyor.
Ö17

Eğlenceli Olması	Diğer türlü sıkıcı oluyor ve daha eğlenceli oluyor. Ö2
	Olumsuz bilmem. Bana göre yok. Ben eğleniyorum dersi de anlıyorum sorun olmuyor. Ö4
	Olumsuz yönü aslında çok az. Onun yönlerinden de hem eğlenceli oluyor (...) Ö7
	(...) hem de dersler daha eğlenceli geçiyor. Sonuçta hocam derslerde çok sıkılıyor hocam ve sıkıcı olmuyor hocam bu dersler daha iyi dedim. Ö9
	İşte hocam biraz eğlenceli. Ö13
	Vardı. Hocam mesela sadece dersi anlatıyordu ve ben o dersi çok sıkılıyordum enerjim. Yani daha azalıyordu ama bu sene oyunu aktiviteli olduğu için daha çok şey yapabiliyorum enerjimi yükseltebiliriz. Ö14
	Hocam daha eğlenceli. Ö15
	Hocam ben c olumlu yönü yaratıcı dramının böyle daha eğlenceli oluyor ve şey kendimiz canlandırdığımız için mesela benim dersleri normalde bir tık daha düşüktü. Şu ana kadar daha iyi. Ö19

Hızlı Öğrenme	Olumlu yönü daha hızlı öğreniyoruz (...) Ö5
	Yani bence çünkü drama dersinde daha hızlı geçiyor zaman normal olsaydı olmayabilirdi belki. Ö6
	Yani hocam önceleri de işliyorduk ama bu kadar hızlı değil, çok üstünde duruluyordu. Yaratıcı dramayla bir derste anlıyoruz. Arkadaşları anlamayınca tekrar tekrar işlemek zorunda kalıyorduk. Ö7

Diğer Derslerdeki Katılımın Artması	Yani evet düşünüyorum hocam dediğim gibi hem Türkçede böyle konuşma sınavında iyi oldu hem de arkadaşlarımız yaparken biz onları dinliyoruz. Sonra işte düşününüz. Hani çok güzel yapmışlar yorum yapıyoruz, bu da dinleme sınavında bir etkisi artışı oluyor. Ö5
-------------------------------------	--

	(...) diğer derslerde de etkiledi. (...) Hocam artık başka etkinliklere katılıyorum böyle. Ö15
Yeni Deneyimler	Ben doğaçlama olabilir. Yani hiç doğaçlama yapmamıştım yeni öğrendim, öyle Ö5
	O yüzden de kendimizin içindeki hazineyi keşfediyoruz. Ö20
Geri Bildirim Alma	Hem bir şey yanlışlarınızı da söylüyorsunuz. Burada beni etkileyen. Şeyler de oluyor yani güzel bir şekilde devam edebiliyorum ben. Ö10

Tablo 6: “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.2. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Bulgular

“Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” kategorisi altında 12 adet kod keşfedilmiştir. Keşfedilen bu kodlar "Grup ve Akran Çatışmaları Yaşanması", "Uygulamanın Uzun Sürmesi", "Sürenin Yetersiz Olması", "Sıkılma", "Resim Çizmede Zorlanma", "Gürültülü", "Notların Düşmesi", "Bazı Öğrencilerin Etkinliğe Dahil Olamaması", "Müfredatta Geri Kalma", "Akran Zorbalığı", "Teneffüsü Değerlendirememek" ve "Yorucu" kodlarıdır.

Keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda belirtilmiştir.

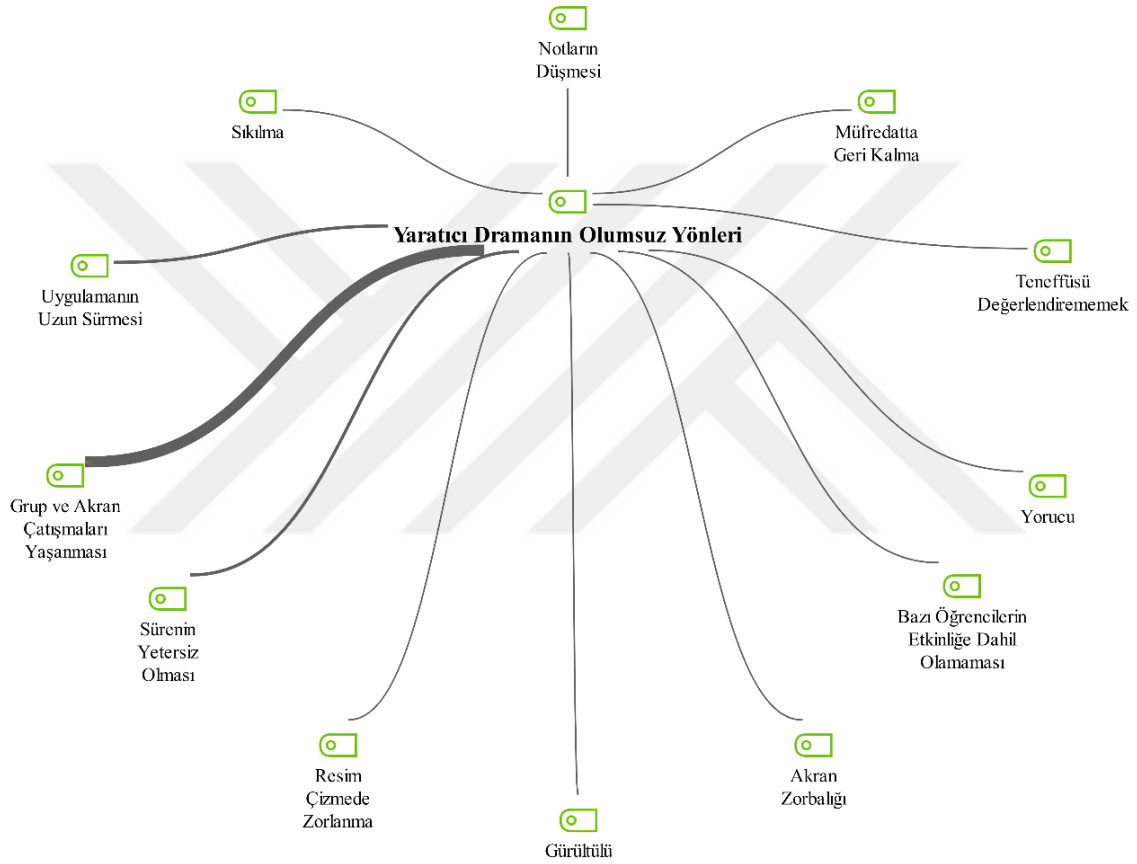
Kod	<i>f</i>
Grup ve Akran Çatışmaları Yaşanması	4
Uygulamanın Uzun Sürmesi	2
Sürenin Yetersiz Olması	2
Sıkılma	1
Resim Çizmede Zorlanma	1
Gürültülü	1
Notların Düşmesi	1
Bazı Öğrencilerin Etkinliğe Dahil Olamaması	1
Müfredatta Geri Kalma	1
Akran Zorbalığı	1
Teneffüsü Değerlendirememek	1
Yorucu	1

Tablo 7: “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” kategorisi altında keşfedilen kodlardan "Grup ve Akran Çatışmaları Yaşanması" kodu 4 defa, "Uygulamanın Uzun Sürmesi" ve "Sürenin Yetersiz Olması" kodları 2’şer defa, "Sıkılma", "Resim Çizmede Zorlanma", "Gürültülü", "Notların Düşmesi", "Bazı Öğrencilerin Etkinliğe Dahil Olamaması", "Müfredatta Geri Kalma", "Akran Zorbalığı", "Teneffüsü Değerlendirememek" ve "Yorucu" kodları 1’er defa kodlanmıştır.

Kategori altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 4: “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kategori altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kodlar	Kodlu Bölümler
Grup ve Akran Çatışmaları Yaşanması	Mesela gruplarda işte kavgalı bir arkadaşımla mesela böyle takım arkadaşı oluyorsun. Onlar mesela senin dediklerini dikkate almıyorlar öyle olunca. O yüzden de mesela böyle bir şey olmuyor istediğim olmayınca da ben biraz şey oluyorum motive olamıyorum o yüzden. Etkili olmuyor. (...) Yani şey olarak mesela ben orada bir çantayı deve olarak kullanabiliriz dedim o da ne alaka falan dedi. Halbuki benim

	dediğim gibi yapsaydık belki daha güzel olurdu. Şimdi o konuyu yapsaydık daha güzel olurdu şimdi onu yaptığımızda çok kısa oldu. Ö1 Hocam mesela arkadaşlarımız doğaçlama için konuşuyoruz arkadaşlarımız sadece kendi dediklerini yapıyor ve o bu benim hoşuma gitmiyor. Ö14 Hani en sonda resim istiyorsunuz ya grupla orada evet orada yapamıyorum. Ö18 Yaratıcı drama. Birincisi olumlu yönlerinden eğleniyoruz kendi olumsuz yönlerinden istediğimiz gruplarda olamayınca işte bazı arkadaşlarımızla anlaşılmayınca olmayan gruplar çok hoş olmuyor. (...) Hocam genelde anlaşılmıyoruz. Çünkü o diyor ki işte böyle yapalım ben diyorum böyle yapalım. Normalde bir grup çalışması yapmamız gerekiyor ama oy kullandığımızda bile itiraz ediyor ve şeyde sizin karşınızda yaratıcı dramada her şey çok tersine gidiyor. Ö20
Uygulamanın Uzun Sürmesi	Hocam tiyatro oluyor olacağım biraz uzun sürüyor hocam onun dışına zaten ders işliyoruz daha kısa sürüyor. (...) Hocam tiyatro yöntemiyle daha iyi öğreniliyor hocam ama diğer normal ders anlatımında daha hızlı oluyorsunuz. Ö9 Heyecan belki çünkü hocam şimdi biz canlandırdığımız için biraz daha fazla zaman alıyor ama yani daha iyi anlıyoruz. Ö15
Sürenin Yetersiz Olması	Daha uzun olsaydı keşke diyorum. Ö1 Hocam uzun süre eğlendiğimiz için zaman hızlı geçiyor ve anlamıyoruz. Ö4
Sıkılma	Onun dışında olumsuz yönü arada böyle bazen arada sıkılıyoruz, o da çok nadir oluyor. Ö19
Resim Çizmede Zorlanma	(...) ama olumsuz yeni şey doğaçlamada zorlanıyorum, resim falan çizemediğim için olumsuz yönleri onlar. Ö18
Gürültülü	Imm biraz fazla ses çıkıyor. Sınıfta işlerken onun dışında bence yok. Ö17
Notların Düşmesi	Hocanın şey bence şu drama şeyi bu çok fazla yani biraz etkiledi ama notlarım düşmeye başladı çünkü. (...) Hocam notlarım. Ö13

Bazı Öğrencilerin Etkinliğe Dahil Olamaması	Olumsuz yönleri birkaç arkadaşımın da duydum. Yani birkaç kişi dışarıda kalıyor. Hani oynamıyor ya tam şey gösteremiyor, orada bir tık dışlanma duygusu gibi de hissedebiliyor. Ö10
Müfredatta Geri Kalma	Hocam hocam süre zaten şey hocam süre sıkıntı oluyor. Sadece onu düşünüyorum. Çok fazla şey olmuyor sadece bazen olayları anlamakta güçlük çekiyor hocam. (...) Hocam mesela şey hocam size mesela hafta 2 dersimiz var hocam sadece biz ferste sadece bir konu için diğer sınıflar mesela o 2 derste diyelim ki 2 ve 2 konudan daha fazla konu işliyor normal için geride kalmış oluyoruz. Ö9
Akran Zorbalığı	Eksi yönü bazı arkadaşlarımız çok fazla gülüyorlar. O zaman daha az anlıyoruz bence eksi yönü de o Ö6
Teneffüsü Değerlendirememek	(...) teneffüsümüz gidiyor. Ö5
Yorucu	Çok yoruluyoruz (...) Evet, etkinlik sırasında bazen koşmalı oyunlar olunca. (...) Ö5

Tablo 8: “Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.3. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Bulgular

“Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” kategorisi altında 12 adet kod keşfedilmiştir ve bu kodlar "Mutluluk", "Eğlence", "Heyecanlanma", "İyi Hissetme", "Motive Olma", "Ders Saatinin Erken Olması Durumunda Üzüntü", "Utangaçlık", "Sınava Yönelik Korku", "Sevgi", "Gerginliğin Giderilmesi", "Merak Uyandırıcı" ve "Dahil Olamama Durumunda Üzüntü" kodlarıdır.

Keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda belirtilmiştir.

Kod	f
Mutluluk	13
Eğlence	4
Heyecanlanma	3
İyi Hissetme	2
Motive Olma	2
Ders Saatinin Erken Olması Durumunda Üzüntü	1
Utangaçlık	1
Sınava Yönelik Korku	1
Sevgi	1
Gerginliğin Giderilmesi	1

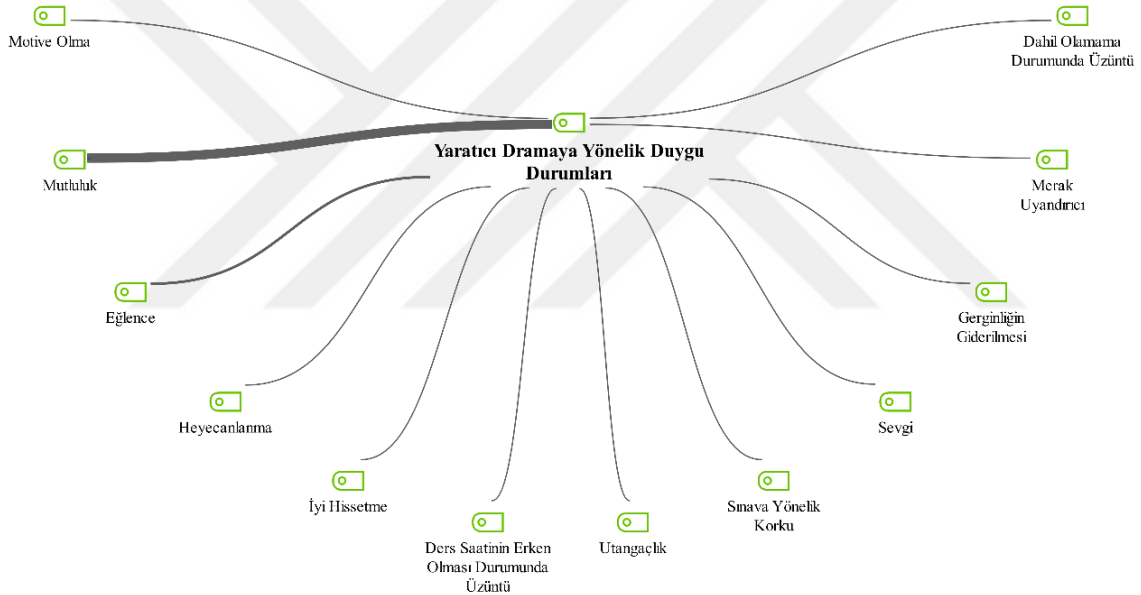
Merak Uyandırıcı	1
Dahil Olamama Durumunda Üzüntü	1

Tablo 9: “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” kategorisinde keşfedilen kodlardan "Mutluluk" kodu 13 defa, "Eğlence" kodu 4 defa, "Heyecanlanma" kodu 3 defa, "İyi Hissetme" kodu ve "Motive Olma" kodu 2’şer defa, "Ders Saatinin Erken Olması Durumunda Üzüntü", "Utangaçlık", "Sınava Yönelik Korku", "Sevgi", "Gerginliğin Giderilmesi", "Merak Uyandırıcı" ve "Dahil Olamama Durumunda Üzüntü" kodları 1’er defa kodlanmıştır.

Kategori altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 5: “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kategori altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kodlar	Kodlu Bölümler
Mutluluk	Oruçtayız ama diğer özel girip çıkıyor matematik falan böyle çok bunaltı siyer gelince böyle mutlu olur. Sizin yanınıza koşarak iniyoruz. Ö1 Mutlu olurum hocam eğlencemi anlarım Ö4 Daha mutlu olurum. Ö5

Mutlu hissederim (...)
Ö6

Mutlu oluyoruz.
Ö7

Mutlu olurum hocam, eğlenceli oluyor.
Ö8

Hocam mutlu hisselerimi dövme eğlence liseden hoca eğlenceli olduğunu bildiğim için derse bir enerji de girerim.
Ö9

Yani daha eğlenir ve daha mutlu olurdum öyleydi.
Ö10

(...) mutlu olurum.
Ö14

Ama öğle saatlerinde falan olunca seviniyorum. Çünkü hani en azından arkadaşlarımızla biraz daha rahatlayıp boş zaman geçiriyoruz ve hani arkadaşlarımızla vakit geçirip o anı biraz daha derslere odaklı ve dersleri daha çok kafada kalıcı hale getirmeyi seviyorum.
Ö16

Sevinirim yani derste şey yapacağımız için tiyatro yapacağımız için. Yani başka bir Değişiklik olmaz .
Ö17

Hocam mutlu olurdum.
Ö19

(...) arkadaşlarımızla birlikte olma istediğimiz takımlar hocam. Çünkü biz bu ders geldiğinde zaten direkt sıraları hazırlamaya başlıyoruz. Çok mutlu oluyoruz, o geniş alanda kendimizi gayet rahat hissediyoruz ve yaratıcı dram olduğu için kendi yaratıcılığımıza bırakıyoruz.
Ö20

Eğlence

Hocam burada eğlenceye geçiyor o yüzden.
Ö11

Hocam mutlu olurum hocam oyun beni açıyor yani ben oyunu çok seviyorum o yüzden hani eğleniyorum desem öyle tamam.
Ö18

Öbür derslere göre daha eğlenceli geçiyor gece böyle.
Ö19

Eğlence ve (...)
Ö20

Heyecanlanma

Hocam heyecanlanıyoruz. Hepimiz çok heyecanlanıyoruz.
Ö7

En normal hissederim hoca en başlarda heyecanlanıyordum ilk defa böyle bir şey yapacağım için (...)
Ö12

	Hocam yani artık ben mesela hafta günlerinde yani siyer dersini böyle heyecanla bekliyorum yani eğlenceli geliyor. Ö15
İyi Hissetme	İyi hissederdim. Mesela Hocam bizim kar tatiline denk gelmişti. O zaman üzül müştüm çünkü yani seviyorum ders siyer dersini seviyorum yaratıcı drama yaptığımız derslerde öyle. Ö2 Hocam iyi hissederim. Ö3
Motive Olma	Yaratıcı drama varsa çok mutlu direkt sıraları kenara çekip oyuna motive oluyoruz. Zaten motive ediyor bizi. Evet orucu da unutturuyor. Ö1 Hocam bu benim motivasyonumu yükseltir, (...) Ö14
Ders Saatinin Erken Olması Durumunda Üzüntü	Hocam genelde erken saatlere denk geldiğimde biraz s s h üzgün olurum. Sabah biraz hareketsiz ve enerjisiz oluyorum. Ö16
Utangaçlık	Hocam ilk defa ben böyle tiyatrodan yapıyorum. Evet hocam önceden katılmıyordum. Hocam birazcık utanıyordum ama şimdi yani daha iyi. Ö15
Sınava Yönelik Korku	Şimdi işte ee anlamayın zaten şey işte sınavlar geldiğinde bayağı korkuyorum siyer sınavından. (...) 85 almıştım, 100 bekliyordum. Ö13
Sevgi	Normal ı ama şu an birazcık sevgi hissetmem var. Ö13
Gerginliğin Giderilmesi	Evet hocam mesela şey sınavlar ders işlediğimizde o güzel de. Ders işlediğinde biraz beni geri yordu. Şimdi birazcık şey. Ö13
Merak Uyandırıcı	O drama konusu geldiğinde ben kendimi işte daha istekli hissediyorum. Hani e ile yapacağız ne yapacağız diye çok merak ediyorum. Normalde böyle şeyler olmasa matematiktir. Orada direkt yazıyoruz. Pek bir şey fazla olmuyor size daha eğlenceli daha meraklı ne yapacağız ne edeceğiz diye düşündük, daha eğlenceli oluyor. O yüzden isterdim. Ö10
Dahil Olamama Durumunda Üzüntü	Bir keresinde ben kendim oynuyorduk orada hiçbir şey yapmamam beni mesela üzdü. (...) Aslında fikirleri veriyorum gerisini. Onlar tamamladıklarında işte dışarıda kalma durumu filan oluyor yani tam olmuyor. Ö10

Tablo 10: “Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.4. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Bulgular

“Yaratıcı Dramanın Kazanımları” kategorisini dahilinde 8 adet kod bulunmaktadır. Keşfedilen kodlar "İletişim ve Konuşma Becerileri Kazanımları", "Dersin İçeriklerine Yönelik Kazanımlar", "Tiyatro Sanatına Yönelik Kazanımlar", "Yazma Becerileri Kazanımları", "Takım Çalışması Becerileri", "Resim Sanatına Yönelik Kazanımlar", "Heykel Sanatına Yönelik Kazanımlar" ve "Liderlik Becerileri Kazanımları" kodlarıdır. Keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda belirtilmiştir.

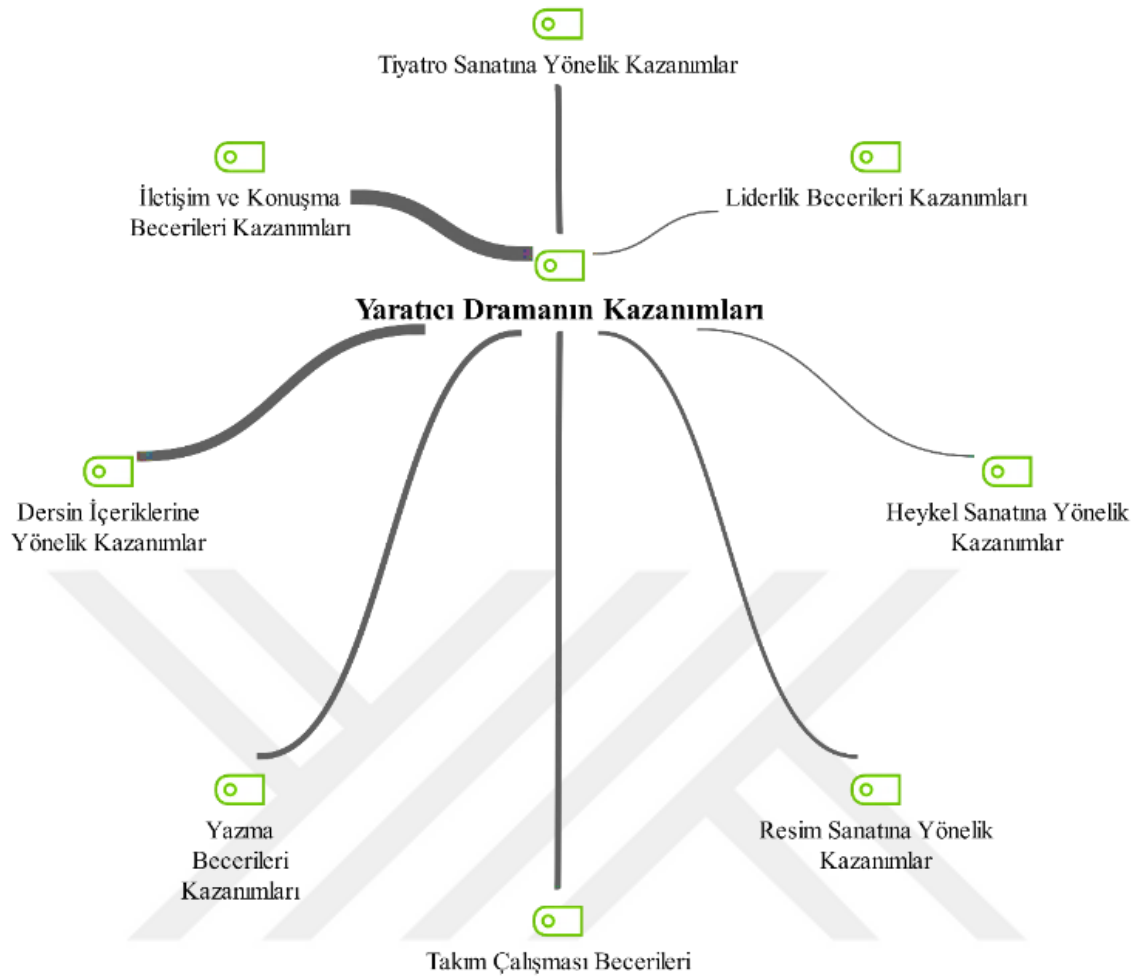
Kod	<i>f</i>
İletişim ve Konuşma Becerileri Kazanımları	20
Dersin İçeriklerine Yönelik Kazanımlar	14
Tiyatro Sanatına Yönelik Kazanımlar	10
Yazma Becerileri Kazanımları	10
Takım Çalışması Becerileri	9
Resim Sanatına Yönelik Kazanımlar	6
Heykel Sanatına Yönelik Kazanımlar	3
Liderlik Becerileri Kazanımları	1

Tablo 11: “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım

Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Yaratıcı Dramanın Kazanımları” kategorisi altında keşfedilen kodlardan "İletişim ve Konuşma Becerileri Kazanımları" kodu 20 defa, "Dersin İçeriklerine Yönelik Kazanımlar" kodu 14 defa, "Tiyatro Sanatına Yönelik Kazanımlar" kodu ve "Yazma Becerileri Kazanımları" kodu 10’ar defa, "Takım Çalışması Becerileri" kodu 9 defa, "Resim Sanatına Yönelik Kazanımlar" kodu 6 defa, "Heykel Sanatına Yönelik Kazanımlar" kodu 3 defa ve "Liderlik Becerileri Kazanımları" kodu 1 defa kodlanmıştır. Kategori altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 6: “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kategori altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kodlar	Kodlu Bölümler
İletişim ve Konuşma Becerileri Kazanımları	Ee belki çekingenlik varsa o kişide daha sosyal oluyorsunuz da evet. (...) İletişim benim aslında iyi ama bazen 2 3 kişiyle kavga edebiliyoruz. Onun dışında mesela onunla belki konuşmaya utanmışımdır. Ama yaratıcı drama gelince birlikte iletişim kuruyoruz. Bu yönden iyi olabilir. Şey evet yani bir ürün ortaya koyarken herkes emek çaba sarf etmek istiyor. O zaman kırgınlıklar ortadan kalkıyor. Ö1 Evet hocam ben biraz şeyimdir konuşamıyorum? Evet kazandırdı. Ö2 Evet hocam düşünüyorum çünkü ben neydim normalde de Türkçem sürekli gidiyor Hocam konuşmam böyle düzeldi, düzeliyor. Hocam böyle arada gidiyordu ama şimdi yani düzeldi gibi mesela hocam derste konuşurken artık böyle kekeleyimiyorum. Acaba eskiden konuşurken sürekli böyle düzeltmem gerekiyordu. Tekrarlamam gerekiyordu. (...) Hocam iyi

etkilendi. Hem dersimiz bittikten sonra da konuşuyoruz bir dahaki hafta yapar mıyız yapmazdınız diye.

Ö3

Mesela Hocam asosyal bir çocuk yaratıcı drama yaptığımda hani insanlar önünde yapınca daha çok şey açılır ve sosyal olur çocuklar.

Ö4

Evet hocam ben bunu hatta bugün fark ettim. Ben normalde Türkçe konuşma sınavında öncelerden çok utanıyordum hocam hatta o kadar utanıyordum ki hocam benim elim ayağım titriyordu. Ama bugün olduk hatta sınav, hocam böyle direkt konuşuyordum mesela hani hiç böyle çekinmedim.

Ö5

Biraz çünkü normalde insanlarla daha böyle utanarak konuşuyordum. Şimdi biraz daha hani gün geldim.

Ö6

Evet hocam benim sahne korkum var biraz ama o neredeyse yarıya indirdi. Eee çok heyecanlanıyordum önceleri şimdi artık o kadar fazla değil. (...) Hocam tartıştığımız bazı arkadaşlar vardı onlarla bir kere aynı gruba düştüm eee ve hani aynı vurguda olunca da hepimiz aynı şeyi yapmak zorunda olunca aramız biraz düzeldi.

Ö7

Yani hocam daha iyi rol canlandırdım, canlandırmaya başladım.

Ö8

Hocam olabilir çünkü çok fazla konuşmuyor mesela ama hocam mesela hocam orada gülmememiz geldiği için hocam artık alışkanlığı ciddi ortalamaları biraz gidiyor.

Ö9

Evet sınav olarak pek konuşkan bir insan dediğim var mı? O şiş şeyler hazırlarken daha iyi ses tonu filan onları ayarlıyorum. Gülmeme konusunda da şey yapıyorum ya daha iyi oluyor.

Ö10

Hocam şöyle ben normalde ee yani çok uzun işin üstüne fazla konuşmadım ama arkadaşlarımda orada hani canlandırıdığım için bir de konuştuğum için biraz özgüven de artıyor bu yüzden.

Ö11

Evet normalde hep böyle şeylerde gülerdim veya arkadaşlarıma baktığımda istemsizce kahkaha atağıdır. Artık yani önceden önceki gibi şimdi arkadaşlarıma baktığımda daha ciddi oluyorum. Yanımdaki Kişiler gülse bile ben bu konuyu pek şey yapmıyorum umursamıyorum. (...) Evet normalde hiç bağırılmazdım. Hep sesim kısık olurdu. Elime yeni mikrofon almam gerekiyordu büyük ihtimalle eğer birisi geçerse Buna artık gerek olmadığını çünkü sahneye veya böyle canlandırma yaptığımızda bağırabiliyorum sesini çıkar.

Ö12

Ha evet şey mesela biz drama yapmadan önce bayağı hızlıca fikirli birisiyle konuşurken fikrimi bayağı hızlıca ortadan işte hızlıca söylüyordum ama

şimdi doğal açıdan falan yapıyoruz ya biraz düşünüyordum dolayısıyla yaptığımızda o yüzden şimdi birisiyle konuşurken düşünerek konuşuyorum.
Ö13

Evet, hocam daha çok öz güvenimi arttırdığını düşünüyorum. (...) Hocam çünkü orada ben mesela çok içime kapanık bir çocuğum. Mesela sınıfın ortasında doğaçlama tiyatro gibi şeyler projeler. Ve bu benim özgüvenimi artırıyor. (...) Hocam mesela ben sadece çok az kişiyle konuşuyordum sınıfta. Fakat şimdilerde daha iyi anlaşıyorum.
Ö14

Hocam eskiden yani hocam hiçbir şey yapamıyordum utanıyordum. şimdi hayır katılabiliyorum. Çok şeylere.
Ö15

Evet hocam. Çünkü ben insanların önünde çok fazla konuşkan birisi değilim zaten ama kendimi ifade etmeyi seviyorum. İfade edebileceğini düşünüyorum. En azından böyle arkadaşlarım ve yanımdayken ya da onların önündeyken daha rahat daha kendimi açıklayabileceğimi hissediyorum bence faydalı.
Ö16

Evet daha mesela şeye sahneye falan çıkmaya korkuyordum. Şu anda hata şey yani daha da alıştım gibi. Evet ya utanmam geçti diyebilirim. Çünkü sürekli drama yapıyoruz ve bu da sürekli yaptığımız için bir şeyde rol aldığım için utanmam geçiyor.
Ö17

Evet, onu sağladı. Yaratıcı sinemada hani normalde doğaçlamada falan tiyatro yaptığımız için konuşma daha çok oluyor ama normal derste tam olarak konuşmuyorum hatta iş konuşmadığım dersler bile oluyor.
Ö18

Hocam bence öz güvenimizi artırıyor. Sahnede dürüyormuşuz gibi hissettiriyor. Herkes bizi izliyor sonuçta. evet konuşma becerimizi artırıyor böyle kendimize olan güvenimizi yükseltiyor hocam çoğu insan içinde böyle konuşuyoruz. Yani bayağı kişi konuşuyoruz mesela burada kendimizi de tutuyoruz böyle. Hocam öyle. (...) Hocam evet hocam şimdi mesela ben rol yaparken sadece ablam görüyor derim ama hocam o yaratıcı drama dersini herkes görüyor ve böyle konuşma beceriniz zaten artıyor öyle hocam.
Ö19

Hocam benim öz güvenim arttı. Çünkü ben aslında eskiden çok özgüvensiz bir insandım. Yani sahneye çıkmaktan çok korkuyordum ama şu an hatta arkadaşlarımla yanında bir şey yapamıyordum şu anda gayet özgüvenim açıldı. (...) Evet genelde cümlelerde çok yanlışlar yapıyorduk ama şu anda bu dersten beri böyle daha dikkatli olmaya çalışıyoruz cümlelerimizde. Çünkü bu derslerde sizin karşınızda olduğumuzda cümlelerimiz nasıl olduğunu nasıl dikkat edebiliriz diye düşünüyoruz. Drama yaparken aklımızın ucunda bulunduruyoruz. (...) Ben ilk yedinci sınıfa girdiğimde sadece eski sınıfımdan kalan arkadaşlarımla takılıyordum ama yaratıcı drama girdikten sonra herkesi daha iyi tanımaya başladım. Olumlu olumsuz yönlerini daha iyi tanımaya başladığım için arkadaşlarımla daha iyi anlaşıyorum artık.

Dersin
İçeriklerine
Yönelik
Kazanımlar

Bence etkili.
Ö2

Bence etkili. Çünkü hocam mesela dersi tekrar ederken mesela şey diyoruz yani diyoruz ki aa ben bununla takım olmuştum. Hatta bu böyle yapmıştı falan deyip aklımıza gelebiliyor.

Ö5

Fazla aklımda kalıyor, normal derslere giriyor.

Ö6

Evet hocam yani ez sadece oturarak hani dersi dinleyince anlamıyoruz ya sıkılıyor. Bir yerden sonra dikkatimizi derse veremiyoruz ama yaratıcı dramada onu canlandıracağımız için daha dikkatli dinlememiz gerekiyor. Bu yüzden derse odağımız artıyor.

Ö7

Hocam o kahramanı mesela eski oluyor hocam mesela gösterebileceğiniz bir şey hocam çok etkisi oluyor. Çünkü çoğu şey görerek hafızası genelde. Çoğu insanın göz hafızası yüksektir, onun için daha faydalı oluyor.

Ö9

Dediğim gibi mesela bir kavram veriyorsunuz onu canlandırırken görseller o hareketler zihinde daha kalıcı bir şekilde daha iyi alt tavan hazırlıyor ve sınavda işte o konu çıktı mı? O görsele göre ben hareket etmiş oluyorum. Akılda kalıcılığı yüksek.

Ö10

Peygamber efendimiz hayatında yaşadığı şeyleri bir kere daha tekrardan kendilerini hissederek bunu anladım. Normalde efendimizin mağaraya girdiği zamanlarda ben onlara hep yazarak işte dinlerdim. Ama bunu gerçekleştirmesi arkadaşlarımla ve bizim gerçekleştirmemiz daha kolay sonra neyin ne olduğu nerede olduğu kuşun nerede olduğu örümceğin nerede olduğu daha da kolay sanatı. (...) Evet yani neyde sabırlı olmamız gerektiğini onları da tabi ki de anladım.

Ö12

Evet. Hocam böyle hem oyun olduğu için motivasyonumu yükseltiyor.

Ö14

Hocam dersleri siyer dersini artık daha iyi anlıyorum. Hocam çok fazla tekrar etmek zorunda kalmıyorum aklımda kalayım.

Ö15

Evet hocam çünkü hani o an insanların yaşadığını ya da peygamber efendimizin yanındaki sahabilerin yaşadıkları duyguları biraz da olsun hissedebiliyoruz. Hani o anki duyguyu kendi içimizde hissedip rollenince daha iyi olduğunu düşünüyorum.

Ö16

Evet daha mesela sabır. Belki cümleyi kafamda koydum. (...) Her şey daha böyle dikkatli olmak şey yapıyordunuz ya sınıftaki sesleri dinleyip falan o

işime yarıyor. (...) Çünkü o kavram hakkında drama yapıyoruz. O kavram hakkında oyunlar falan oynuyoruz, daha da akılda kalıcı oluyor.
Ö17

Hocam mesela sabır yaparken hani hem oyun olarak yapıyoruz hem ders olarak yapıyoruz. O yüzden daha çok anlıyorum.
Ö18

Evet hocam.
Ö19

Evet hocam mesela bizim yaptığımız sabırla ilgili şeyde yaratıcı dramada din sınavında çıkmıştı herhâlde. O zaman o yaptığımız etkinlik aklıma geldikçe daha çok yazabiliyorum. Daha çok yorumlayabiliyorum.
Ö20

Tiyatro
Sanatına
Yönelik
Kazanımlar

Koyan mesela tiyatro olacağım çünkü o anda ne yapacağımız tam olarak belli sadece konusu veriliyor hocam ve biz ona göre o kısma farklı şeyler de söyleyebiliriz ama aklınıza gelen sözünüzde ortaya çıkan bir şey oluyor.
Ö9

Tiyatro, evet.
Ö10

Hocam tiyatro. (...) Hocam mesela şu an bu yıl da gördüğümüz şeyleri gelecekte tiyatro için bir meslek seçtiğimizde yapabiliriz.
Ö11

Evet. Hocam söylediğim gibi doğaçlama yapabiliyoruz. O da yani tiyatro yönünden daha iyi olabilir.
Ö14

Tiyatro. (...) Cam çünkü denedim birkaç kere arkadaşlarımla beraber siyer dersinde artık daha iyi yapıyorum.
Ö15

Yaratıcı drama yani tiyatro gibi kendimiz daha çok hani doğaçlama yapmayı kendimize böyle hedef olarak belirledik daha kolaylaştı. Yani en azından ileride hayatında tiyatro hayatına başvuracak arkadaşımız olursa onun için daha kolay olur. (...) Ee ben önceden rol yapmayı sevmezdim. Yani şöyle yaparken her şekilde kendimi belli ederdim ya yalan söyledim, gerçekçi olmadığını bir şekilde belli ederdim ama şimdi en azından arkadaşlarımla iken biraz gülssem de alışmaya başladım ve daha kolay gelmeye başladı. (...) Evet Hocam. Çünkü hani dediğim gibi tiyatrodan da zaten insanlar pratik yaparak kendilerini geliştiriyorlar ve doğaçlamaları da gelişiyor aynı zamanda işte bize bunu yaparken mesela diyelim ki bir an peygamberimizin hayatından bir şey gerçekleştirirken, bunu bir resme sanata dönüştürebiliriz ya da işte tiyatrodan kullanabiliriz.
Ö16

Tiyatro kısmında gelişimsel adını düşünüyorum, geri kalanları da biraz. (...) Çünkü sürekli işte drama falan yaptığımız için daha da böyle gitgide iyi oynamaya başlıyoruz.
Ö17

Tiyatro da sağlıyor çünkü hiçbir yerde tiyatro yapmıyorum.

Ö18

Hocam resimdeki müzik sıfır. Ben de hocam tiyatro belki olabilir mesela hocam oynamalar evet hocam işte ben, ablama karşı rol oynuyordum. Böyle eee inanıyorlardı hocam bitki yeteneğim olabilir.

Ö19

Tiyatroda gelişim sağladığımızı düşünüyorum çünkü özgüvenimiz artıyor ve artık yapabiliyoruz, eleştirileri göze almıyoruz ve yapmaya devam ediyoruz.

Ö20

Yazma
Becerileri
Kazanımları

Normalde fazla iyi yazamıyorum ama arkadaşlarımla birlikte olup daha güzel yazabiliyorum.

Ö2

(...) hem de neydi bu konuyla ne hissettiğinizi soruyorsunuz ve yazdırıyorsunuz Hocam bende iyi

Ö3

Sanki o olayın içindeymişiz gibi oranın canlandırıyoruz ve yazıyoruz, öyle Hocam

Ö4

Yani evet. Bence evet

Ö5

Eee hocam ben çok yavaş yazı yazıyordum ama orada zaman kısıtlı olduğu için daha hızlı yazmaya başladım ve hızlı yazarak daha güzel yazıyorum.

Ö7

Hocam Metin yapma konusunda da çok etkisi var. Çünkü tek şey mesela kendi kafamıza göre uydurduğumuz için ve ona göre yaratıcı şeyler yaptığımız için hocam daha etkili oluyor. Hayal gücümüz gelişiyor.

Ö9

Hocam çünkü nasıl yapacağımızı düşündüğümüz zaman konuşuyoruz. Hocam ilk önce girişi nasıl bitireceğimizi konuştuğumuz için artık daha iyi düşünebiliriz.

Ö15

Evet hocam benim zaten masal hikâye yazmaya Hobim vardı. Böyle çok kendim kafamda uydurup yazmayı seviyorum ya da kitap okumayı seviyorum. Beni geliştirdi çünkü o anı yaşarken daha fazla şeyler eklenebiliyor ve biz bunu kafamızda kurarken zaten kelime dağarcığımız geliyor ve daha fazla şey düşünüp hani bunlarla daha çok hayal kurup daha fazla. Olumlu yönde iyi yönlerle ulaşacağımızı. Düşünüyorum.

Ö16

Ben çok yazı yazmıyoruz, ama (...) Evet.

Ö17

Yazma becerisi zaten genelde olduğumuz gruplar içerisinde ben yazı yazmayı tercih ediyorum. (...) Doğaçlamada hocam ilk önce yaptığımız şeyi ıı nasıl yazacağımızı da düşününüz tabi ki de çünkü şu cümlesi nasıl olur bu cümlesi nasıl olur anlamlı olur mu diye doğaçlama yaptıktan sonra

da yaptığımız doğaçlama üzerinden yazılar yazıyoruz. Hatta bazen kafiyeler falan yapıyoruz böyle de güzel oluyor. Panomuzda çok güzel duruyor evet.
Ö20

Takım
Çalışması
Becerileri

Hocam siz mesela hani bir mektup yazın falan diyorsunuz ya orada arkadaşlarımla beraber daha iyi yapabiliyorum normal tek başıma yapamıyorum.
Ö2

Çok iyi iletişim var hocam hem şey yapıyor söyleyeceğim böyle takımla. O da çok güzel alıyor iletişimimiz daha uzuyor.
Ö3

Hocam daha iyiydi.
Ö8

Hocam iyi. (...) Daha kaynaşmış oluyoruz, yani.
Ö11

Yani şöyle pek konuşmuyordum. 5 6 kişiyle böyle aşırı derecede yakınlık bu sahneler işte heyecanlandırma falan başladığında gruplara ayrı ayrıldığımızda o kişilerle beraber plan yapmamız gerekiyordu ve o şekilde yakınlaşmamız sağlıyordu.
Ö12

Hmm şey yaptığımızda birazcık fikir geliyor arkadaşlarımla. O yüzden gereksiz. (...) Doğaçlama yaptığımızda şey arkadaşlarımız işte diyor ya fikirlerini atıyor ben de bazen beğeniyorum o yüzden etkili
Ö13

Hocam iyi hocam hani birlikte düşündüğümüz için Hocam gayet iyiydi. (...) Hocam olumlu çünkü grupça çalıştığımız için
Ö15

Onlarla daha yakın olmalı ya da işte onlarla hani bir dalgınlık falan varsa hani drama sırasında hani bir şekilde yakınlaşıp bunu çözdüğümüzü hissediyorum
Ö16

Hocam biraz gitti hocam şey arkadaşlar iletişimde mi ee hocam? Ben mesela E. ile çok fazla şey yapmıyorum böyle konuşmuyorum. Çünkü biz biz hemen kavga ettik hocam ee sonra işte hocam tiyatro yaparken filan gayet eğlendik, iletişimimiz de gayet iyiydi.
Ö19

Resim Sanatına
Yönelik
Kazanımlar

Evet, evet, orada da biraz eğlenceliydi. Hem de bir şeyler daha iyi yapabildiğimi gördüm.
Ö1

Evet Hocam hem resim çizdiriyorsunuz şey konuyla ilgili (...)
Ö3

hocam mesela mektup yazarken orada resim çizip yazdık şekillendirdik. (...) bence geliştiriyor.
Ö5

Ben pek resim güzel çizemiyorum. Ama hani arkadaşlarımızla hep birlikte yapınca daha güzel bir şey ortaya çıkıyor ama tek yapsam biraz kötü alabilir.

Ö6

Resimde de en son ki o resimde canlandırma da çok eğlenceli oluyor da o da katkı sağladı.

Ö7

Mesela her dersin sonunda resim şey, anket falan yapıyoruz.

Ö8

Heykel Sanatına Yönelik Kazanımlar	Ya da ee alüminyum folyodan heykeller yaptık hocam bence geliştiriyor. Ö5
--	--

Ya hocam alüminyum folyoyla Heykel yaptığımız zaman çok eğlendik güzel oldu.

Ö7

Evet.

Ö8

Liderlik Becerileri Kazanımları	Hocam bazen sadece mesela diyelim ki işte 2 3 kişi var. Onlar benim arkadaşlarım. Diyelim ki işte o zaman şey oluyor mesela ben onları yönlendirdim. Diyelim ki C*** var işte o E*** daha yeni katıldı. Sonra ben C*** sen şunu yap N*** sen şunu yap diye böyle yönlendirdiğimde sanki başkan gibi. Hem onlar da katılıyor. Benim dediklerimi ya da bilmedikleri için de zaten benim yardımım. Ö1
---------------------------------------	--

Tablo 12: “Yaratıcı Dramanın Kazanımları” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler

Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.5. “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” Teması “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Bulgular

“Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” kategorisi çerçevesinde keşfedilen toplamda 6 adet kod bulunmaktadır. Keşfedilen bu kodlar "Takım Çalışmasına Yönelik Zorluklar", "Drama Ortamına Yönelik Zorluklar", "Akran Davranışlarına Yönelik Zorluklar", "Doğaçlama Uygulamalarına Yönelik Zorluklar", "Isınma Aşamasının Amacına Uygun Kullanılamaması" ve "Yazı Yazma Becerisinde Yaşanan Zorluklar" kodlarıdır.

Keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda belirtilmiştir.

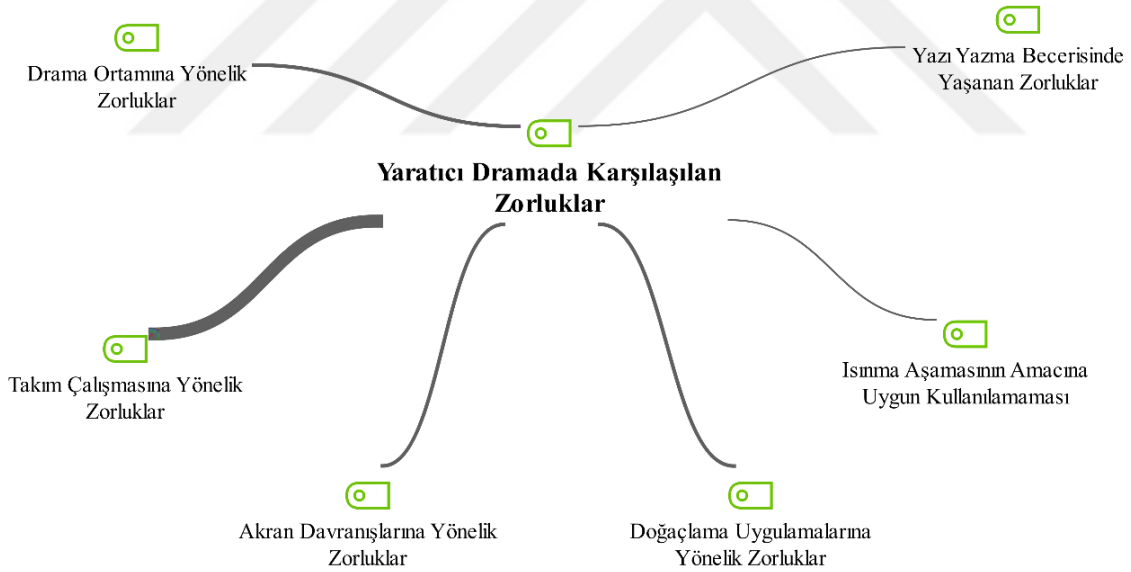
Kod	f
Takım Çalışmasına Yönelik Zorluklar	8
Drama Ortamına Yönelik Zorluklar	3
Akran Davranışlarına Yönelik Zorluklar	3
Doğaçlama Uygulamalarına Yönelik Zorluklar	3
Isınma Aşamasının Amacına Uygun Kullanılamaması	1
Yazı Yazma Becerisinde Yaşanan Zorluklar	1

Tablo 13: “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Frekans Dağılım Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” kategorisi dahilinde keşfedilen kodlardan "Takım Çalışmasına Yönelik Zorluklar" kodu 8 defa, "Drama Ortamına Yönelik Zorluklar", "Akran Davranışlarına Yönelik Zorluklar" ve "Doğaçlama Uygulamalarına Yönelik Zorluklar" kodları 3'er defa ve "Isınma Aşamasının Amacına Uygun Kullanılamaması" kodu ile "Yazı Yazma Becerisinde Yaşanan Zorluklar" kodları 1'er defa kodlanmıştır.

Kategori altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 7: “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kategori altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kodlar	Kodlu Bölümler
Takım Çalışmasına Yönelik Zorluklar	Yani nasıl olumsuz bilmiyorum ki nasıl bir şey karar veremiyoruz. Arkadaşlarıma nasıl yapacağımıza birisi öyledir. Birisi böyle diyalog karar veriyoruz öyle mi? (...) Hocam sizle alakalıydılar. Arkadaşlarımız böyle çok birbirine bakıp hani farklı şeyler söylüyorlar hocam yani orada konuştuklarımızın aynısını söylesek daha güzel bir drama. Ö2 İ benim aklıma çok geliyor yani ben çok kurduk. Yani aklıma çok gelen bir insanın mesela en son yaptığımızda belki farklı grupla yapsaydık A*** ile ben daha iyi olabilirdik düşünüyorum. Çünkü hocam ı bizim dediğimiz gibi hiç yapmadılar, biz yanlış anlattık ya da onlar yanlış anladı. Ö5 O zaman bazen ya da fikir ayrılığına düştüğümüz zaman tartışma ortamı oluyordu, o da biraz üzüyordu. Ö7 Dediğim gibi dışlanma, işte daha fazla diğerlerinin fikir bulup direkt ona göre yapmasını istemesi. Bunlar olumsuz yönler olabilir. O konuda birkaç kişi belki tam bir şeyler olsaydı siz gruplar halinde böldüğünüzde ben birkaç kişinin grubuna gitmeyi çok istiyorum çünkü merak direkt herkesi içine alıyor ama bazı Kişiler hiç kimseyi kendi gruplaşmış gibi olduğunda bu biraz üzücü oluyor. (...) Evet, istemediğim kişilerle de birlikte olabilir. Ö10 Bazen doğaçlamayı kurmakta arkadaşlarımla zorlanıyoruz ama onun haricinde bir şey olmalı. Ö11 Hocam bazen şey okuyordunuz ya gruplar ayrı işte mesela benim ıı arkadaşlarım gelmediyse biraz şey yaşayabilmişim. Mesela diyelim ki 1 3 kişi falan gel işte. (...) Biraz kötü yani çünkü tek onlar fikrinin üstünde bir de tek boyuyoruz falan. Ö13 Hocam benim resmen pek iyi değil mesela arkadaşımızla bu sırada birazcık tartışıyoruz işte olsun öyle olmasın kendiliğine göre çiziyor ve bu benim hoşuma gitmiyor. Ö14 Hocam mesela arkadaşlarım bir grupta olamıyoruz mesela ya da hocam istediğim rolün verilmemesi diyelim hocam öyle olumsuz da şu. (...) Hocam grubu ay grup olarak yani samimi olduğum Kişiler var ama sevmediğim Kişiler de var. Eee hocam arkadaşlarım yani hocam kimisiyle iyi kimisiyle yani. Ö19
Drama Ortamına Yönelik Zorluklar	Yani bazen sıralara çarpıyoruz. Hani bazıları çok hızlı yürüyor. O bence sadece. Ö6

Bir kez karşılaştım olalım mesela biz yürüyorduk ya bazıları işte çarpıp falan bir yerim ağrıyordu.
Ö13

Dramayla ders işlerken karmaşıklık oluyordu. Şu yürüyüş kısmında bir de ses gürültü.
Ö17

Akran Davranışlarına Yönelik Zorluklar	(...) ama ya da baştaki o ısınma yürümeyi de. Hocam şimdi aslında biraz da sınıf ortamından kaynaklı herkes aslında ee yani yürürken biraz gülüyorlar. O yüzden yani pek etkili olduğunu düşünmüyorum. Ö5 Ara sıra gülme falan oluyor. O biraz olumsuz etkiliyor, kendimizi tutmamız gerektiğini düşünüyorum. Ö12 Hocam hani serbest yürüme vardı ya serbest sürmede bazı arkadaşlarımız olayı ciddiye almayıp işte kendilerine vuruyorlardı, tokalaşıyorlar falan böyle omuz atmaya çalışıyoruz. Ö20
Doğaçlama Uygulamalarına Yönelik Zorluklar	Evet ama hâlâ böyle eksiklerim var yani toplum önünde hâlâ. Ee sınıfta yaptığımız için tanıdığım Kişiler olunca sıkıntı olmuyor zaten herkes hata yapıyor ama eğer birilerinin önünde öğretmenlerin karşısında yapınca biraz daha böyle şey oluyor. Unutuyorsun. Ne yapacağını bilemiyoruz. Ö1 Hocam şey bu doğaçlamayı düşünürken biraz zorlanıyoruz. Onun haricinde yok. Ö11 Ben sabırlı biri değilim. Çünkü o yüzden kendim yapamıyorum. Ö18
Isınma Aşamasının Amacına Uygun Kullanılamaması	Hocam ısınma aşamalarına yürürken arkadaşlar bazen itekliyor. Düştüğümüz zamanlar oluyordu. Ö7
Yazı Yazma Becerisinde Yaşanan Zorluklar	Mektup yazma olabilir. Hocam yani mektup yazmak yani biraz zorlayabiliyor (...) Ö5

Tablo 14: “Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” Kategorisine Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.4. “Öneriler” Temasına Yönelik Bulgular

“Öneriler” teması altında kategori bulunmamaktadır ve toplamda 13 adet kod keşfedilmiştir. Bu kodlar "Farklı Ders ve Konularda Uygulanması", "Resim Çizme Uygulamasının Yapılmaması", "Uygulama Süresinin Uzatılması", "Oyun

Uygulamalarının Artırılması", "Kurgulama Aşamasının Kolaylaştırılması", "Drama Yöntemi ile Klasik Öğretim Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması", "Doğaçlama Aşamasının Kolaylaştırılması", "Uygulama Süresinin Kısaltılması", "Değerlendirme Aşamasının Değiştirilmesi", "Uygulamanın Lisede Devam Ettirilmesi", "Bireysel Uygulamalar Yapılması", "Uygulamaya Yönelik Oda Bulunması" ve "Materyallerin Artırılması" kodlarıdır.

Tema altında keşfedilen kodlara yönelik frekans dağılım tablosu aşağıda belirtilmiştir.

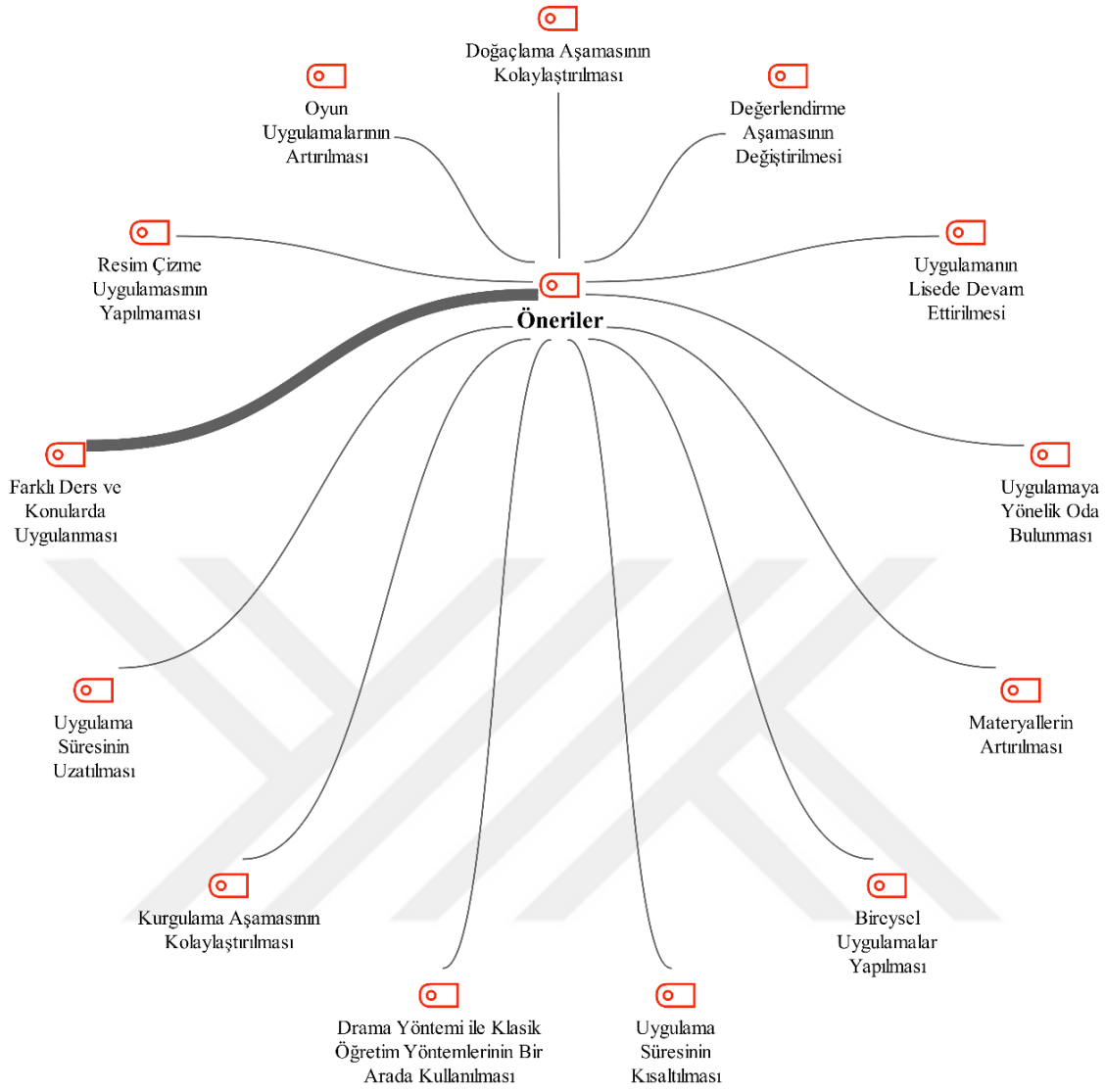
Kod	f
Farklı Ders ve Konularda Uygulanması	15
Resim Çizme Uygulamasının Yapılmaması	3
Uygulama Süresinin Uzatılması	3
Oyun Uygulamalarının Artırılması	1
Kurgulama Aşamasının Kolaylaştırılması	1
Drama Yöntemi ile Klasik Öğretim Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması	1
Doğaçlama Aşamasının Kolaylaştırılması	1
Uygulama Süresinin Kısaltılması	1
Değerlendirme Aşamasının Değiştirilmesi	1
Uygulamanın Lisede Devam Ettirilmesi	1
Bireysel Uygulamalar Yapılması	1
Uygulamaya Yönelik Oda Bulunması	1
Materyallerin Artırılması	1

Tablo 15: “Öneriler” Temasına Yönelik Frekans Dağılım Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Öneriler” teması altında keşfedilen kodlardan "Farklı Ders ve Konularda Uygulanması" kodu 15 defa, "Resim Çizme Uygulamasının Yapılmaması" ve "Uygulama Süresinin Uzatılması" kodları 3'er defa, "Oyun Uygulamalarının Artırılması", "Kurgulama Aşamasının Kolaylaştırılması", "Drama Yöntemi ile Klasik Öğretim Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması", "Doğaçlama Aşamasının Kolaylaştırılması", "Uygulama Süresinin Kısaltılması", "Değerlendirme Aşamasının Değiştirilmesi", "Uygulamanın Lisede Devam Ettirilmesi", "Bireysel Uygulamalar Yapılması", "Uygulamaya Yönelik Oda Bulunması" ve "Materyallerin Artırılması" kodlarının her biri 1'er defa kodlanmıştır.

Tema altında keşfedilen kodlara yönelik diyagram aşağıda belirtilmiştir.

Şekil8: “Öneriler” Temasına Yönelik Diyagram

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tema altında bulunan kodlara yönelik kodlu bölümler tablosu aşağıda verilmiştir.

Kodlar	Kodlu Bölümler
Farklı Ders ve Konularda Uygulanması	Sadece peygamber efendimizle alakalı olmayabilir. (...) ee ve konuda kapsam değişebilir. Ara sıra evet farklı dersler içinde mesela. (...) Daha fazla farklı derslerde konularda da olabilir. (...) Tabi ki de hocam hatta zaten ben tiyatroyu seviyorum. Böyle sosyal bir önceki TDB işte din hocamızda mesela projem olarak Hz. Meryem'i canlandırmıştım, kostümler falan giymiştim konuda seviyorum ama diğer Hocalar yapmaz böyle uğraşmaz sizin gibi. Hep dediğim gibi kalıcı oluyor. Daha eğlenceli oluyor. Ö1 Hocam çünkü bana göre bana göre hocaların ders anlatılışında, ben biraz sıkılıyorum. 40 Dakika boyunca ders almak. Yani böyle

yarıştırma yaparsak daha eğlenceli ve daha hızlı geçiyoruz ama daha güzel oluyor öyle evet.

Ö2

Bu yataıcı drama da çok eğleniyoruz ve tüm derslerimizde böyle bir şey olsun istiyorum hocam.

Ö4

Hocam işlensin. Çünkü zaten diğer dersler çok hani sıkıcı biraz zorda o yüzden yani dediğim gibi öğrenciler biraz bunalabiliyor. O yüzden arada böyle eğlenceli şekilde öğrenmek ve akılda kalıcı olması bence mantıken yapılabilir.

Ö5

..işlesinler, çünkü daha eğlenceli (...) Fen bilimleri olabilir, teknoloji sistemi dersi alabilir, diğer dil derslerini

Ö6

İşlesin. (...) Din kültürü gibi temel dini bilgiler, o tarz

Ö8

Çünkü hocam eğlenceli de olur hocam mesela derslere de genel sıkılıyoruz ve hocam uykumuz. (...) Hocam bundan dolayı da hocam ders pekiyi anlayamıyoruz hocam ve sınav stresi falan da yaşıyoruz hocam ama böyle olunca çok fazla bir şey olmuyor canım mesela eğlenceli geçiyor dersler ve sınavda rahatça yapıyorum. Evet her şeyde daha iyi aklımızda kalıyor.

Ö9

İstiyorum. (...) Hocam daha eğlenceli verdiği konuları daha iyi anlıyorum güzel.

Ö11

Hocam yani bu benim aklımda kalmasını sağlıyor ve eğer böyle bir şey olursa da gene böyle tiyatro gibi şeyler olursa da ben sahneye çıktığımda böyle canlandırma yaptığımız zamanlar bu bana kolaylık sağlar diye düşünüyorum.

Ö12

Mesela ikinci yazıldı dönemde 10 tane dersiniz varsa şeyi tercih ederim. Mesela beşi drama beşi ders. (...) Evet hocam bir de şey olduysa mesela işte birkaç ders işleyelim birkaç derste de drama yapalım.

Ö13

Evet hocam isterim. Dediğim gibi tiyatro işte doğaçlama, bunları geliştirmeyi seviyorum.

Ö16

İsterim. Hem eğlenceli oluyor, arkadaşlarımla da vakit geçirmiş oluyorum hem de daha iyi anlıyorum kavıyorum.

Ö17

Evet. Çok, çok seviyorum.

Ö18

Evet hocam. Hocam daha eğlenceli oluyor. Normal derslerdense hocam daha etkili oluyor benim için.
Ö19

Evet, Hocam çünkü dramada çok eğleniyoruz ve daha bilgiler aklınızda kalıcı oluyor. (...) Genelde bu derste daha çok eğleniyoruz ve haftanın her günü olmasını istiyoruz.
Ö20

Resim Çizme
Uygulamasının
Yapılmaması

Hocam resim çizmeyi. (...) Çizilmesin
Ö14

Şu sonda şey yapıyoruz ya resim ya da bir şeyler onu kaldırmak isteyebilirdim.
Ö17

Değiştirmek hocam benim resme karşı yeteneğim yok. O yüzden en sondakini değiştirmek isterdim.
Ö19

Uygulama Süresinin
Uzatılması

Yaratıcı drama böyle sadece keşke 2 ders olmasaydı yani daha fazla hani istedim de daha uzun daha şey mi diye daha uzun.
Ö1

(Araştırmacı: "Oyunlar daha uzun olsun mu? Mesela? Evet doğaçlama uzun olsun oyunlar mı?") İkisi de.
Ö4

Isınma aşaması da güzel yaratıcı drama yapmak da eğlenceli ama şöyle mesela yaratıcı dramı için belli bir süre belirlerdim. (...) Yani çok kısa yapıyor bazı arkadaşlar mm. Mesela birkaç dakika olmak zorunda olsa güzel olurdu.
Ö7

Oyun Uygulamalarının
Artırılması

Oyun kısmının daha çok olmasını
Ö20

Kurgulama Aşamasının
Kolaylaştırılması

Kurgulamak hocam bazen zor olabiliyor.
Ö16

Drama Yöntemi ile
Klasik Öğretim
Yöntemlerinin Bir
Arada Kullanılması

Hocam şey şöyle istemiştim, derste işleyelim dramada. (...) Şöyle yani ikisini de yapalım tek birini yapmayalım.
Ö13

Doğaçlama Aşamasının
Kolaylaştırılması

Hocam doğaçlama daha kolay olsun. (...) Hocam yani kendi kafamızda bir şey kurmak biraz uzun sürüyor bu yüzden.
Ö11

Uygulama Süresinin
Kısaltılması

Hocam süreyi kısaltmayı biraz daha kısa sürede olsa daha iyi olurdu.
Ö9

Değerlendirme Aşamasının Değiştirilmesi	Hocam mesela not alıyoruz değerlendirme kısmında biraz zorlanıyoruz bazen bence o değişebilir. Ö6
Uygulamanın Lisede Devam Ettirilmesi	Yok hocam sadece bence lisede de devam edebilir yani. Ö5
Bireysel Uygulamalar Yapılması	Sınıf ortamında, evet, mesela tek başına yapılırsa etkili olacağını düşünüyorum. Ö5
Uygulamaya Yönelik Oda Bulunması	(...) bir odamız olsaydı sizin dediğiniz gibi yerleri yapmakta falan hiç sıkıntı çekmeyiz Ö1
Materyallerin Artırılması	Aslında olsun ama mesela 2 3 hafta öyle bir hafta böyle değişik bir şeyler ya da kostümlerimiz, (...) Ö1

Tablo 16: “Öneriler” Temasına Yönelik Kodlu Bölümler Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.5. Kelime Frekanslarına Yönelik Bulgular

Katılımcılar ile yapılan röportajlar sonucu elde edilen katılımcı ifadelerinin bulunduğu belgelere yönelik kelime frekans analizi uygulanmıştır. Analiz sürecinde yapılan kelime frekans analizinde, minimum 10 tekrar sayısına sahip en sık kullanılan 28 kelime değerlendirilmiştir. Katılımcı ifadeleri incelenirken, anlam taşımayan özneler, sayılar, edatlar, bağlaçlar ve tek sesli kelimeler analiz dışında bırakılmıştır. Elde edilen sonuçlar kelime bulutu aracılığıyla görsel olarak sunulmuştur.

Sözcük	Frekans
drama	237
evet	198
yaratıcı	182
çok	163
ders	151
var	140
iyi	132
şimdi	79
yöntemiyle	76
siyer	71
önce	69
dersi	67
tiyatro	65
olumsuz	64
eğlenceli	59
fazla	56
derslerde	55
etkili	51
sadece	50
kısa	48
güzel	44
olumlu	44
etkiledi	43
yapıyoruz	42
olarak	38
dersler	37
farklılıklar	37
yazma	36

Tablo 17: Kelime Frekanslarına Yönelik Tablo

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

"Drama" (237), "yaratıcı" (182) ve "yöntemiyle" (76) ifadelerinin yüksek frekansları, öğrencilerin yaratıcı drama yöntemini fark ettiklerini ve bu yöntemin derse entegre edilmesinden etkilendiklerini göstermektedir. Ayrıca "evet" (198), "çok" (163), "iyi" (132), "eğlenceli" (59), "güzel" (44) ve "olumlu" (44) gibi olumlayıcı ifadelerin sıklığı, öğrencilerin bu öğretim yöntemine karşı genel anlamda pozitif tutum geliştirdiğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin sıkça kullandığı "etkili" (51), "etkiledi" (43), "güzel" (44), "eğlenceli" (59) ve "olumlu" (44) gibi ifadeler, yöntemin öğrencilerde hem duyuşsal hem de bilişsel düzeyde karşılık bulduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin "etkili" (51) ve "etkiledi" (43) kelimeleriyle dile getirdikleri düşünceler, yaratıcı dramının öğrenme üzerindeki olumlu etkisini ifade ettiklerini göstermektedir. Bununla birlikte, "olumsuz" (64) ve "fazla" (56) gibi kelimelerin de belirli düzeyde kullanılmış olması, bazı öğrencilerin yönetime ilişkin eleştirel veya karmaşık

Kelime analizinin görselleştirilmesi ile elde edilen kelime bulutu aşağıda verilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

SONUÇ

Peygamberimizin hayatını daha etkili öğretme amacıyla olan bu çalışmada yaratıcı drama yönteminin 7. Sınıf Peygamberimizin Hayatı dersi öğretimine etkisi, öğrencilerin kendi ifadelerine dayalı olarak nitel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Peygamberimizin Hayatı dersi kazanımlarından 10 tanesinden yaratıcı drama yöntemine uygun planlar oluşturulmuştur. Bu planlar Abdurrahmangazi İmam Hatip Ortaokulu'nda öğrenim gören 40 öğrenci ile ders içinde uygulanmıştır. Uygulama sonrasında öğrencilerle görüşmeler yapılmış ve görüşleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin görüşleri ilk olarak deşifre edilmiştir. Benzerlik ve farklılıklarına göre tematik olarak analiz edilmiştir. Daha sonra yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen tema ve kategoriler altında kodlanmıştır. Araştırma sürecinde toplamda 3 adet tema elde edilmiştir. Temalar; Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar”, “Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” ve “Öneriler”.

“Diğer Etkinlikler Bağlamında Karşılaştırmalar” teması kapsamında 2 adet kategori bulunmaktadır. Bu kategoride öğrencilerin daha önce işledikleri Peygamberimizin Hayatı dersleri ile yaratıcı drama yöntemiyle işledikleri dersler arasındaki benzerlik ve farklılıkları sorulmuş ve 2 adet kategoriye ulaşılmıştır. “Yaratıcı Dramanın Benzerlikleri” kategorisinde incelenen katılımcı ifadelerinden elde edilen bulgular siyer derslerinin geleneksel yöntemler ile işlenmesi ve yaratıcı drama tekniği ile işlenmesinin arasındaki benzerliklerin yalnızca işlenen konular olduğu gözlemlenmektedir. Öğrencilerin yöneme yönelik ayırt edici bilgileri olduğu görülmektedir. “Yaratıcı Dramanın Farklılıkları” kategorisinde katılımcıların yaratıcı drama yöntemi ile klasik öğretmen merkezli öğretim yöntemleri arasındaki farklılıklara yönelik ifadeleri incelenmiş ve yaratıcı drama yöntemi ile işlenen siyer derslerinde daha iyi öğrendiklerini, bu tekniğin kalıcı öğrenmeye daha faydalı olduğu ve klasik yöntemlere göre daha eğlenceli olduğuna yönelik bulgular saptanmıştır. Öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarının arttığı bu bulgular araştırmalarla uyumludur²³³. Elde edilen bulgular Siyer öğretiminin bu yöntemle yapılması öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır. Öğrenci merkezli olması, sınıf içi etkileşimi desteklemesi, sosyal etkileşimi artırması, eğlenceli olması ve öğrencilerin

²³³ Tolga Erdogan vd., “Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Motivasyonu ve Tutumlarına Etkisi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 6/2 (29 Nisan 2018), 297-313.

motivasyonlarını artırması sebebiyle klasik öğretmen merkezli yöntemlerin yanında bu yöntem de siyer öğretiminde tercih edilebilir²³⁴.

“Yaratıcı Dramaya Yönelik Algılar” teması kapsamında katılımcıların siyer derslerinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenişine dair düşünceleri incelenmiştir. “Yaratıcı Dramanın Olumlu Yönleri” kategorisi kapsamında katılımcıların ifadeleri incelendiğinde katılımcıların bu yöntem ile derse katılımlarının arttığı, siyer dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiği, yaratıcı drama ile dersi kalıcı ve daha iyi öğrendikleri ve bu yöntemin eğlenceli olması gibi yaratıcı dramanın olumlu yönlerine dair bulgular elde edilmiştir. Bulgu araştırmalarla uyumludur²³⁵. Katılımın artması teması, öğrencilerin aktif öğrenme sürecine dâhil olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, eğitimde yapılandırmacı yaklaşımı desteklemekte ve öğrenmenin sadece öğretmenden alınan bilgiyle değil, öğrencinin etkin katılımıyla gerçekleştiğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin Siyer dersini daha eğlenceli ve etkili bulmaları, din öğretiminde geleneksel yöntemlerin yerine daha etkileşimli tekniklerin kullanılmasının önemini ortaya koymaktadır. Kalıcı öğrenme teması, öğrencilerin öğrenilen bilgileri uzun vadeli hafızaya aktarabildiğini göstermektedir. Bu bulgu tek başına yeterli değildir. Yapılacak olan nicel araştırmalarla desteklenmelidir. Bu drama etkinliklerinin öğrenmenin kalıcılığının ne derece olduğunu tespitinde önemlidir.

“Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yönleri” kategorisinde öne çıkan bulgular akran çatışmaları ve grup çalışmalarında yaşanan çatışmalar ve yaratıcı drama uygulamasının uzun sürmesi ile sürenin yetersiz olmasına yönelik ifadelerdir. Yaratıcı drama grup temelli bir yöntemdir. Öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurması önemlidir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadığı iletişim sorunları derse karşı motivasyonlarını da etkilemektedir. Bu bulgu daha iyi planlama yapılarak aşılabılır²³⁶. Katılımcılardan bazıları drama etkinliklerinin etkinlik süresiyle ilgili olumsuzluklar bildirdikleri görülmektedir. Drama sürecinde ders sürelerinin kısa olması, ders konularını kaçırma ve malzeme yetersizliği

²³⁴ Muhammet Yılmaz vd., “Yaratıcı Drama Yöntemi Bileşenlerine Yönelik Sınıf Öğretmeni Görüşleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 56 (22 Haziran 2023), 729-757.

²³⁵ Hülya Akdemir - Mehmet Karakuş, “Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarı Üzerine Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması”, *International Journal of Active Learning* 1/2 (30 Temmuz 2016), 55-67; Hülya Kahyaoğlu vd., “Fen Bilgisi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 8/3 (01 Eylül 2010), 741-758.

²³⁶ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 102-112.

bulgusu araştırmalarla uyumludur²³⁷. Yine bir öğrencinin müfredatta geri kalma durumuyla ilgi geri bildirimi drama sürecinin daha iyi planlanması gerektirdiğini göstermektedir²³⁸.

“Yaratıcı Dramaya Yönelik Duygu Durumları” kategorisi çerçevesinde katılımcıların yaratıcı drama yöntemi ile işlenecek olan bir siyer dersine yönelik duygu durumları incelenmiştir. Mutluluk, eğlence, heyecan ve motive olmak gibi olumlu duyguların yanı sıra erken ders saatleri ve etkinliklere dahil olamama durumlarında üzüntü hissi ve utangaçlık gibi duygulara yönelik bulgular da elde edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu yaratıcı drama ile işlenen Siyer derslerinde mutlu ve eğlenmiş hissettiklerini belirtmiştir. Elde edilen bulgular araştırmalarla uyumludur²³⁹. Yaratıcı drama yönteminin Siyer eğitiminde öğrenciler üzerinde olumlu duygusal etkiler bırakmıştır. Son dönemdeki sınav notlarından memnun olmayan bir katılımcının ise korku hissinden bahsettiği gözlemlenmektedir. Bu duygular yaratıcı sürece alışma sürecinin doğal bir parçası olarak değerlendirilebilir.

“Yaratıcı Dramanın Kazanımları” kategorisi altında elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcıların tamamının konuşma ve iletişim becerilerine yönelik kazanımlar elde ettiklerine yönelik ifadeler gözlemlenmektedir. Yaratıcı drama, öğrencilerin topluluk önünde ya da grup içinde daha rahat konuşmalarını sağlayarak iletişim becerilerini desteklemektedir. Süreç odaklı ve etkileşimli yapısıyla öğrenciler kendilerini özgürce ifade etme imkânı bulmakta; bu durum çekingenliklerini zamanla azaltmıştır. Aynı zamanda katılımcıların ders içeriğine yönelik, tiyatro sanatına yönelik, yazma becerileri ve takım çalışması becerilerine yönelik kazanımlar elde ettikleri de saptanan bulgular arasındadır. Öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin dersin içeriğini daha iyi anlamalarına ve bilgileri kalıcı şekilde öğrenmelerine yardımcı olduğunu vurgulamışlardır.

“Yaratıcı Dramada Karşılaşılan Zorluklar” kategorisinde takım çalışmasına yönelik zorluklara dair ifadeler öne çıkan bulgular arasındadır. Katılımcıların yaratıcı drama uygulamasının gerçekleştirildiği ortam, akranlarının davranışları ve yaratıcı drama

²³⁷ Kübra Çabuker Soyçelik - Davut Hotaman, “Yaratıcı Drama Eğitimi Alan Öğretmenlerin Derslerinde Yaratıcı Dramayı Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Güçlükler”, *ulakbilge* 72 (2022), 427-433.

²³⁸ Adıgüzel, *Eğitimde Yaratıcı Drama*, 102-112.

²³⁹ Ümmühan Ormancı - Sevil Özcan, “İlköğretim Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasına İlişkin Görüşleri”, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1/1 (12 Haziran 2011), 122-160.

uygulamasının doğaçlama, ısınma gibi aşamalarına yönelik zorluk yaşadıklarına yönelik bulgular elde edilmiştir.

“Öneriler” teması kapsamında katılımcıların siyer derslerinde yaratıcı drama uygulamalarının geliştirilmesine yönelik ifadeleri incelenmiştir. Katılımcıların yaratıcı drama tekniğın diğer ders ve konularda da uygulanmasına yönelik ifadeleri öne çıkmaktadır. Katılımcılar resim çizme aşaması ile zorluk çekmeleri sebebiyle bu aşamanın kaldırılmasına yönelik önerileri ve uygulama süresinin uzatılmasına yönelik önerileri elde edilen bulgular arasındadır.

Analiz sürecinde katılımcı ifadeleri üzerinde bir kelime frekans analizi gerçekleştirilmiştir. En az 10 kere tekrar eden 37 kelime değerlendirilmiş ve anlam taşımayan özneler, sayılar, edatlar, bağlaçlar ve tek sesli kelimeler hariç tutulmuştur. Sonuçlar kelime bulutu ile görselleştirilerek sunulmuştur.

Sonuç olarak, yaratıcı drama yöntemi Siyer öğretiminde yalnızca içerik aktarımını kolaylaştırmakla kalmayıp aynı zamanda öğrencilerin duygusal katılımını, motivasyonunu ve sosyal gelişimini desteklemektedir. Yaratıcı drama yönteminin Siyer eğitiminde kullanılması öğrencilerde hem bilişsel hem de duyuşsal açıdan olumlu etkiler yaratmakta, öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı hale getirmektedir. Bu yönleriyle yaratıcı drama, Siyer dersleri başta olmak üzere tüm din eğitimi alanlarında etkin bir öğretim stratejisi olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple Millî Eğitim Bakanlığı DKAB öğretmenlerine hizmet içi eğitim kapsamında yaratıcı drama eğitimlerinin verilmesi önerilmektedir. Ayrıca İlahiyat Fakülteleri’nde de din eğitimi derslerinde bu yönleme yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ömer vd. “13. Uluslararası Eğitimde Drama/Tiyatro Kongresi 21-23 Kasım 2008 Dorothy Heathcote ile Ömer Adıgüzel Söyleşisi”. *Yaratıcı Drama Dergisi* 5/9/10 (01 Haziran 2010), 99-110.
- Adıgüzel, Ömer. *Eğitimde Yaratıcı Drama*. İstanbul, 8. Basım, 2022.
- Akar, Ruken. *Temel eğitimin ikinci aşamasında drama yöntemi ile Türkçe öğretimi: Dorothy Heathcote*. Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2000.
- Akar-Vural, Ruken - Somers, John W. *İlköğretimde Drama: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Anı Yayıncılık, 4. Basım, 2021.
- Akdemir, Hülya - Karakuş, Mehmet. “Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarı Üzerine Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması”. *International Journal of Active Learning* 1/2 (30 Temmuz 2016), 55-67.
- Akgül, Şengül. *H. Muhammed’in Hayatı Öğretim Programının Amaçlarının ve İçeriğinin Alan Uzmanı Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*. Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2016.
- Akoğuz, Ayşegül - Akoğuz, Mete. *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları, 5. Basım, 2023.
- Aksu, Gökhan - Doğan, Nuri. “Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi”. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology* 6/2 (02 Ocak 2016), 194-206. <https://doi.org/10.21031/epod.87629>
- Akyüz, Hacer. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılan Drama Yönteminin Öğrencilerin Ahlaki Kazanımları ve Derse Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009.
- Avcı, Süleyman vd. “Öğretmenlerin Yöntem Tercihlerini Etkileyen Faktörler”. *Milli Eğitim Dergisi* 52/240 (01 Kasım 2023), 2615-2642. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1180191>
- Aydın, Mehmet Zeki. *Din Öğretiminde Yöntemler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 6. Basım, 2013.
- Bağdatlı, Mustafa İsmail. *İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı*. Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2010.
- Baltacı, Ali. “Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?” *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/2 (2019), 368-388.

- Baltacı, Ali. “Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli”. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/1 (29 Haziran 2017), 1-14.
- Baltacı, Ali - Aydın, Yusuf. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Tutumları”. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi* 6/1 (28 Haziran 2019), 13-37.
- Baş, Gökhan. “İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Anlayışlarının Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 22 (01 Haziran 2014), 18-30.
- Becerikli Yıldırım, Sema. “Kurum İçi Halkla İlişkiler Faaliyetleri İçin Alternatif Bir Yöntem: Sosyodrama”. *Selçuk İletişim* 2/3 (2014), 138-148.
- Bird, Cindy M. “How I Stopped Dreading and Learned to Love Transcription”. *Qualitative Inquiry* 11 (2005), 226-248.
<https://doi.org/10.1177/1077800404273413>
- Braun, Virginia - Clarke, Victoria. “Using Thematic Analysis in Psychology”. *Qualitative Research in Psychology* 3 (2008), 77-101.
- Cevizci, Ahmet. *Paradigma Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma, 2003.
- Ceylan, Yusuf. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinde Bir Yöntem Olarak Dramanın Kullanımı*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2006.
- Çabuker Soyçelik, Kübra - Hotaman, Davut. “Yaratıcı Drama Eğitimi Alan Öğretmenlerin Derslerinde Yaratıcı Dramayı Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Güçlükler”. *ulakbilge* 72 (2022), 427-433.
- Çakı, Erdem. *Beşinci Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Bir Yöntem Olarak Drama Tekniği*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008.
- Çalışkan, Zübeyir. *Yaratıcı Drama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Araştırmalar Üzerine Bir İnceleme*. Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2024.
- Çangır, Metin. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Eğitsel Oyun Yönteminin Uygulanma Durumu (Tuzla Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Çelik, Meryem. “Eğitimde Drama Araştırmaları: 1975-2022”. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2022), 135-148.
- Demirel, Özcan - Kaya, Zeki. “Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar”. *Eğitim Bilimine Giriş*. ed. Özcan Demirel - Zeki Kaya. 419. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 6. Basım, 2011.
- Dewey, John. *Deneyim ve Eğitim*. çev. Sinan Akıllı. Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 5. Basım, 2021.

- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. “Diyanet İşleri başkanlığı Kur’an Kursları Öğretim Programı”. 2024. Erişim 16 Kasım 2024. <https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/sayfa/489>
- Diler, Ramazan. *Din eğitiminde dramatizasyon yönetimi*. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2001.
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü. “<http://dogm.meb.gov.tr/www/anadolu-imam-hatip-lisesi/icerik/22>”, Erişim Tarihi 16 Kasım 2024
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü. “<http://dogm.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/icerik/11>”, Erişim Tarihi 16 Kasım 2024
- Dür, Tunahan. *Avusturya Liselerinde İslam Din Derslerinde Eğitici Drama’nın Kullanımı*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2018.
- Erdogan, Tolga vd. “Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Motivasyonu ve Tutumlarına Etkisi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 6/2 (29 Nisan 2018), 297-313. <https://doi.org/10.16916/aded.387462>
- Ergün, Abdullah. *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Siyer Dersine Karşı Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)*. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019.
- Erol, Nesligül. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Uygulanması (İlköğretim 4. Sınıf)*. Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009.
- Esen, Ayşe Nur. *Lise Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Görüşleri*. Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2022.
- Fayda, Mustafa. *Allah’ın Emriyle Siyer Başlar -Siyer Yazımında İlkler-*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Fereday, Jennifer - Muir-Cochrane, Eimear. “Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive and Deductive Coding and Theme Development”. *International Journal of Qualitative Methods* 5/1 (01 Mart 2006), 80-92. <https://doi.org/10.1177/160940690600500107>
- Friese, Susanne. *Qualitative Data Analysis with MAXQADA*. SAGE Publications, 2019.
- Genç, H. Nâlân. “Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim”. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (04 Aralık 2010), 89-104.
- Göçmen, Fatma. *Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora, 2019.
- Gökçeğöz Karatekin, Neriman. “Öğretim Yöntemleri”. *Kara Tahtayı Aşmak Öğrenci Merkezli Öğretmenlik*. ed. Hatice Işılak - Alparslan Durmuş. 272. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1. Basım, 2004.

- Gömbeyaz, Zeynep. *Siyer Dersi Öğretiminin Peygamber Algısına Etkisi (İHL ve Fen Lisesi Mukayesesi)*. Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2023.
- Güler, Tuğba. *Din ve Ahlâk Öğretiminde Drama Yöntemi ve Uygulama Örnekleri*. Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2005.
- Gümüş, Gönül. *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi programındaki Hz. Muhammed'in hayatına özel öğretim yöntemleri açısından bir yaklaşım*. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2000.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2011.
- İder, Saadet. "Erken Çocukluk Dönemi Din Eğitiminde Uyaran Zenginliğinin Nörobilimsel Temelleri". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Erişim 21 Şubat 2025. <https://dergipark.org.tr/pub/sakaifd/issue/73889/1166389>
- İnce, Murat. "Öğretimin Planlanması ve Genel Öğretim İlkeleri". *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Ali Arslan - Cevat Eker. 319. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 3. Basım, 2020.
- Kahyaoğlu, Hülya vd. "Fen Bilgisi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 8/3 (01 Eylül 2010), 741-758.
- Kalın, Bekir. *İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Siyer ve Tarih Algısı (Osmaniye Örneği)*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2024.
- Katipoğlu, İshak. *Liselerde (9. ve 10. Sınıf) Seçmeli Olarak Okutulan Hz. Muhammed'in Hayatı Dersinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Samsun Örneği)*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2015.
- Korkmaz, Mehmet. "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterliliklerine İlişkin Algıları". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/1 (01 Ocak 2011), 109-142.
- Kösterelioğlu, İlker. "Öğretim Yöntemleri". *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Ali Arslan - Cevat Eker. 319. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 3. Basım, 2020.
- Mahmut, Şerife. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Yaratıcılığa Yolculuk*. Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009.
- MEB, Millî Eğitim Bakanlığı. "Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Ortaokul ve İmam-Hatip Ortaokulu Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı". 2018. Erişim 20 Kasım 2024. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=322>
- Musluk, İlyas. *DKAB Öğretmenlerinin (5-8) İnanç, İbadet ve Hz. Muhammed'in Hayatı Konularının Öğretiminde Kullandıkları Öğrenci Merkezli Yöntemlerle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar*. Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019.

- Nakiboğlu, Mahmure. “Kuramdan Uygulamaya Beyin Fırtınası Yöntemi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 1/3 (01 Eylül 2003), 0-0.
- Nowell, Lorelli S. vd. “Thematic Analysis: Striving to Meet The Trustworthiness Criteria”. *International Journal of Qualitative Methods* 16/1 (2017), 1-13.
- Nutku, Özdemir. *Dram Sanatı*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık, 2013.
- Ormancı, Ümmühan - Özcan, Sevil. “İlköğretim Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasına İlişkin Görüşleri”. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1/1 (12 Haziran 2011), 122-160.
- Önder, Alev. *İlköğretimde Eğitici Drama- Temel İlkeler, Uygulama Modelleri ve Örnekleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2006.
- Önder, Alev. *Yaparak Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama -Kuramsal Temellerle, Uygulama Teknikleri ve Örnekleri-*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 9. Basım, 2012.
- Özdemir, Emin. *Uygulamalı Dramatizasyon*. Ankara: Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, 1965.
- Özen, Zeki. *Dorothy Heathcote’un Yaratıcı Drama Yaklaşımı*. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2011.
- Özenç, Fikret. *İmam Hatip Lisesi Siyer Ders Kitabının Dini Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi*. Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019.
- Öztürk, Ali. “Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama”. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 18 (2001), 251-259.
- Patton, Michael Quinn. *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. çev. Mesut Bütün - Selçuk Beşir Demir. Ankara: Pegem Akademi, 2. Basım, 2018.
- San, İnci. “Eğitimde Yaratıcı Drama”. *Eğitimde yaratıcı drama. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2/23 (1990), 573-582.
- San, İnci. “Eğitimde Yaratıcı Drama”. *Aile, Evlilik, Cinsellik, Anne-Baba Olmak: Eğitsel ve Psikolojik Çözümler*. 23/573-582, 1998.
- San, İnci. “Yaratıcı Drama-Eğitsel Boyutlar”. 558-564. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Yayınları, 1991.
- Sapmaz, Cemil - Adıgüzel, Ömer. “Harriet Finlay-Johnson’ın Drama Yaklaşımı”. *Yaratıcı Drama Dergisi* 16/2 (2021), 229-260.
- Sarı, Nurgül. *Diyanet Çocuk Dergisi Özelinde Türkiye’de Çocuklar İçin Siyer Çalışmaları (2000-2019)*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2020.

- Semenoglu, Nuray. *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Pegem Akademi, 17. Basım, 2010.
- Sevilmiş, Saliha. *İmam Hatip Ortaokulları Hz. Muhammed'in Hayatı Dersi Müfredatında Yer Alan Âdâb-ı Muâşeret Koularının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi (6. 7. 8. Sınıf İstanbul Örneği)*. Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019.
- Silver, Christina - Lewins, Ann. *Using Software in Qualitative Research: A Step-by-Step Guide*. Sage, 2014.
https://www.researchgate.net/publication/309284574_Using_Software_in_Qualitative_Research_A_Step-by-Step_Guide
- Songur, Fatma. *Siyer Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Isparta Örneği)*. Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2014.
- Sözen, Hasan. *Çocuğun Din Eğitimine Hz. Muhammed'in Hayatı Bağlamında Kuramsal Bir Yaklaşım*. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2014.
- Şahin, Çavuş. "Aktif Öğretim Yöntemlerinden Beyin Fırtınası Yöntemi ve Uygulaması". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/1 (01 Haziran 2005), 441-450.
- Şarlak, Deniz - Öztürk, Erdinç. "Psikodrama Temelli Müdahale Programları: SistematiK Bir Değerlendirme". *Karya Journal of Health Science* 2/1 (2021), 21-29.
- Şenel, Aysın. "Eğitimin Temel Kavramları". *Eğitim Bilimlerine Giriş*. ed. Mehmet Gültekin. 253. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1. Basım, 2008.
- Şişman, Mehmet. *Eğitime Giriş*. Ankara: Pegem Akademi, 25. Basım, 2023.
- Tanrısevsin, Işıl. "Okul Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Eğitimde Drama Kullanımına İlişkin Yeterlik Algısı Üzerine Etkisi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13/1 (2013), 389-412.
- Türk Dil Kurumu. "<https://sozluk.gov.tr/?kelime=tiyatro>". Erişim Tarihi 21 Şubat 2025.
<https://sozluk.gov.tr/?kelime=tiyatro>
- Tosun, Aybiçe. "Yaratıcı Dramanın Din Eğitiminde Ritüellerin Öğretimine Etkisi". *Dini Araştırmalar* 22/55 (2019), 51-76. <https://doi.org/10.15745/da.528443>
- Tügen, Hülya. *DKAB Öğretmenlerinin Ders İşleme Yöntem ve Teknikleri(Diyarbakır Örneği)*. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Türkoğlu, Seda. *Dinim İslam Temel Bilgiler Ders Kitabı Siyer Bölümünün Siyer Yazıcılığı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2024.

- Uğurlu, Zeynep. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı 7. Sınıf “Din ve Güzel Ahlak” Ünitesindeki Ahlaki Değerlerle İlgili Drama Yöntemi Uygulamaları*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019.
- Ulubey, Özgür - Toraman, Çetin. “Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması / The Effect of Creative Drama on Students’ Academic Achievement: A Meta-Analysis Study”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/32 (30 Aralık 2015), 195-220.
- Uludağ, Zekeriyya. *Eğitim Felsefesi -Bir Giriş Denemesi-*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 3. Basım, 2021.
- Ünal, Semra - Ada, Sefer. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011.
- Yağan Güden, Sevcin - Taş, Işıl. “Drama ve Dramanın Boyutları”. *Çocuk ve Drama*. 2-22. Eskişehir: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2018.
- Yağan, Saadet Aylin. “Öğrenci Merkezli Yöntem, Teknik ve Stratejilerin Öğrenci Tutumuna Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması”. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/33 (31 Mart 2022), 294-323. <https://doi.org/10.35675/befdergi.730782>
- Yakar, Yasin. *Yenilenen İlköğretim VIII. Sınıf Müfredatındaki (2007) “Hz. Muhammed’in Hayatından Örnek Davranışlar, Din ve Güzel Ahlak, İslam Dininin Bazı Evrensel Öğütleri” Ünitelerinin İşlenişine Yönelik Bir Deneme*. Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008.
- Yalçın, Hacer. “Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22/Özel Sayı 2 (2022), 213-232. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227345>
- Yeşilyaprak, Binnur (ed.). *Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretim)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2018.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan 12. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 12. Basım, 2021.
- Yıldırım, Bekir. *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi*. Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2007.
- Yıldırım, Bekir. *İmam Hatip Liselerinde Siyer Dersinin Öğretimi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, 2007.
- Yılmaz, Macid. “Sosyal ve Duygusal Öğrenme Bağlamında Ahlak Eğitiminde Dramanın Yeri”. *Tokat İlmîyat Dergisi* 9/1 (30 Haziran 2021), 181-205. <https://doi.org/10.51450/ilmiyat.897345>

Yılmaz, Muhammet vd. “Yaratıcı Drama Yöntemi Bileşenlerine Yönelik Sınıf Öğretmeni Görüşleri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 56 (22 Haziran 2023), 729-757. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1252378>

Yoğurtcu, Mustafa. *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinde Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Din kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2015.

Yurdakul, Halise. *Seçmeli Hz. Muhammed’in Hayat Dersi 10. Sınıf Müfredat Programının Kavram Haritası Tekniği ile İşlenişi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2016.

Yücel, Tülay. *Öğrencilere Göre Ortaöğretim Seçmeli Hz. Muhammed’in Hayatı Dersi (İzmir İli Örneği)*. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2019.

Yücel, Tülay. *Öğrencilere Göre Ortaöğretim Seçmeli Hz. Muhammed’in Hayatı Dersi (İzmir İli Örneği)*. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.

Zengin, Halise Kader. *Eğitsel oyunlar ve ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanımı*. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2002.

Yüksek Öğretim Kurumu. Erişim Tarihi 14 Kasım 2024.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

EK

Ek 1: Öğrenci Görüşme Formu

Merhaba ben Fatıma ŞAHİN,

Sancaktepe Abdurrahmangazi İmam Hatip Ortaokulunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi olarak hazırladığım tez için ortaokul programında yer alan Peygamberimizin Hayatı dersinde yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenmesi sürecinde öğrenci deneyimlerini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Bu araştırmanın program hazırlayıcıları ve öğretmen arkadaşlara ışık tutacağına inanıyorum.

Bu araştırma kapsamında yaratıcı drama yöntemiyle ders işlediğim öğrencilerle görüşmeler yapılacaktır. Görüşmelerin sağlıklı bir şekilde analiz edilebilmesi için görüşme esnasında katılımcıların rızası alınarak ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Araştırma esnasında ve sonrasında kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

Görüşmeye katıldığınız için teşekkür ederim. Görüşme öncesinde sormak istediğiniz bir şey varsa yanıtlamak isterim.

Ön Görüşme Soruları

1. Kendinizden kısaca bahseder misiniz?
2. Daha önce resmi ya da özel eğitim kurumlarında drama ya da tiyatro kursu aldınız mı?

Görüşme Soruları

1. Yaratıcı drama yöntemi ile Peygamberimizin Hayatı derslerinde daha önceden işlediğiniz derslerdeki etkinlikler arasında benzerlikler- farklılıklar var mıydı?

a- Ne gibi benzerlikler vardı?

b- Ne gibi farklılıklar vardı?

2. Drama odaklı derslerde ders işlenişinde size göre neler değişti?

a- Daha önce yapmadığınız ama şimdi yaptığınız neler var?

3. Yaratıcı drama odaklı anlatılan dersler ile daha önce derslerde uygulanan yöntemin size göre olumlu ya da olumsuz (artı ya da eksi) yönleri nelerdir?

4. Farz ediniz ki bugün yaratıcı drama yöntemiyle Peygamberimizin Hayatı dersi işleyeceğiz. En çok hangi duyguyu/duyguları hissederdiniz?

5. Peygamberimizin Hayatı derslerinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin size neler kazandırdığı düşünüyorsunuz?

a- Konuşma beceriniz üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

b- Yazma beceriniz üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

c- Sanat alanında (resim, müzik vb.) gelişim sağladığı düşünüyor musunuz?
Neden?

d- Ders kavramlarını öğrenmede etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

e- Peygamberimizin Hayatı dersinin yaratıcı drama ile işlenmesi derse katılımınızı ne şekilde etkiledi? Biraz açıklayınız?

6. Öğretmeninizin bundan sonraki ders konularını yaratıcı drama yöntemiyle işlemesini istersiniz misiniz? Neden?

7. Yaratıcı drama ile ders işlerken sınıf ve ders ortamında karşılaştığınız olumsuzluklar var mıydı? Bir tanesini söyleyiniz?

a- Konular yaratıcı drama yöntemi dışında bir yöntemle daha kısa sürede öğreneceğinizi düşünüyor musunuz? Biraz açıklayınız?

b- Katılımcılarla aranızdaki iletişim nasıldı? Biraz açıklayınız?

8. Yaratıcı drama yöntemiyle işlenen Peygamberimizin Hayatı dersinde bir şeyleri değiştirmek isterseniz neyi değiştirirdiniz?

9. Ek olarak belirtmek istediğiniz başka bir husus var mı?

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Fatıma ŞAHİN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Marmara Üniversitesi
Fakülte	İlahiyat Fakültesi
Bölümü	İlahiyat
Makale ve Bildiriler	
1. Şahin, Fatıma. “Yaratıcı Drama Yöntemiyle Siyer Öğretimi”. <i>Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrenci Sempozyumu-III</i> .	